323.2(471) „1918"
Lappeenranta"
"Lappeen Laihiala

Uusi Aika 15.7.21.

Eräs walkoisen Suomen aseenkantajien suorittama joukkomurha.

Aseelliset miehet haalineet kotonaan olewia ja rauhallisesti työstä palaawia aseettomia työläisiä ja talollisia 18 henkeä, jotka teloitettiin ilman minkäänlaista kuulustelua.

al. A. 15/7 21

28. 1918 kewäällä suoritettujen weritekojen joukossa waatii oikeutettua kostoa m. m. niiden työläis- ja talollistowereiden weri, jotka walkoisen oikeudettomuuden uhreina teloitettiin Lappeen Laihialan kylän pellolla. Tästä kaameasta tilaisuudesta on käytettäwänä runsas ainehisto, josta silminnäkijäin kertomana tälläkertaa mainitsemme tapahtuman pääpiirteet:

Kun Lappeenrantaa walloittamaan matkalla olewa walkoisten teloitusjoukkue oli saapunut Laihian kylään, alottiwat he kohta kylässä olewien walkoisten opastamina werisen puhdistustehtäwänsä. Joukkueen opastajat tunsiwat hywin, kuka kylässä oli punanen ja kuka walkoinen ja niinpä iltamyöhästä huolimatta alettiin punikkijahti, joka ei kohdannutkaan minkäänlaista wastustusta, kun suurin osa haettawista oli juuri palannut työstä kotiinsa ja ne, jotka eiwät olleet wielä kotiaan ehtineet, ne otettiin tiellä kotiin tullessaan ja kuljetettiin Joutsenon maantien warrella olewaan pieneen mökkiin, siksi aikaa kunnes telottajat etsiwät mieleisensä teloituspaikan, jonka he löysiwätkin Wennäisten pellolta.

Klo 11 aikaan illalla alkoi werinen toimitus. Kolme ja neljä miestä wietiin teloituspaikalle kerrallaan ja kun nämä oliwat ampumalla surmatut, haettiin uusia, siksi kunnes koko 18 henkeä käsittäwä joukkue oli tullut teloitetuksi.

Surmansa saaneet oliwat: työmiehet Jooseppi Wanhanen, Antton Puranen, Ilmari Hiltunen, Feliks Partanen, Onni Nieminen, Jaakko Miettinen, Kalle Kaurakainen, Jokelainen ja Poikulainen; talolliset Esaias Pusulainen ja hänen kolme poikaansa, Elias Niemimuukko, Edward Martikka, kaksi tuntematonta ja eräs, jonka onnistui tästä kaameasta tilaisuudesta karata.

Tämänkin joukkoteloituksen toimeenpaneminen — jolloin kaikki muodollisenkin „oikeuden" nimeä kantaneet, mutta todellisuudessa oikeuden irwikuwoina toimineet esikuntakäsittelyt, tapahtumasta annettujen todisteiden mukaan hylättiin — on yksi niitä räikeimpiä werisen oikeudettomuuden ja mieliwallan kaikkia oikeustajuntaa tyrmistyttäwiä näytteitä, joita toimeenpanemaan oli oikeutettu kuka tahansa, kantaessaan walkoisen Suomen tunnettua hihamerkkiä.

Se, että näiden weritekojen suorittajat, puhumattakaan siitä, että heidät tatalien töidensä johdosta syytteeseen asetettaisiin, saawat edelleenkin aseidensa perusteella uhmailla kaikkia toisia kansalaisia welwoittawia lakeja ja asetuksia ja joiden julkeus menee jo niinkin pitkälle, että ne aikaisemmin työläisten teurastuksessa pätewiksi osottautuneiden aseittensa turwissa ja aiwan salaamattomissa wallankaappausaikeissa uskaltawat uhitella maamme korkeampienkin wiranomaisten toimenpiteitä, kun nämä owat uskaltaneet — waikkakin hywin kainolla ja waatimattomalla, eikä suinkaan hallituksen arwowaltaa kohottawalla tawalla — ohjailla intoilijoita warowaisempaan esiintymiseen — on waan mitä luonnollisin seuraus siitä menettelystä, jolla hallitusherrat owat myrkkyrauhasiaan kaswattelewaa käärmettä kansansa suuren enemmistön hywinwoinnin kustannuksella ruokkineet, antamalla suojeluskunnille parhaat palaset ja ainoastaan pieniä murusia muihin hyödyllisempiin tarkoituksiin.

Työwäestön sanomalehdistö on siitä asti, kun sillä on ollut tilaisuus saada äänensä kuuluwille hywin ymmärrettäwällä tawalla, aina ja ehtimiseen huomauttanut waltaohjaksia hoitelewille, että nämä kansansa onnellisemman tulewaisuuden nimessä pitäisiwät oikeutta arwossa ja jakaisiwat tätä oikeutta sellaisella tasapuolisuudella, että lain ja oikeuskäsitteiden uhmailemisesta rangaistaisiin niin walkoista kuin punaistakin ja että saman lain suoja ulottuisi kaikkien kansalaisten yhteiseksi onneksi, jättämättä ketään oikeuden turwan ulkopuolelle.

Tämä ääni on kansamme suureksi onnettomuudeksi kaikunut kuuroille korwille ja on näitä ääniä koetettu waimentaa usuttamalla ohranan- ja muut kommanjuonia punowat agentit rauhallisten kansalaisten kimppuun osoitukseksi, että tässä maassa on laittomuus päässyt niin pitkälle, että oikeudettomuutta pidetään siinä määrin arwossa, että oikeuden waatiminen luetaan raskaimpien rikosten joukkoon kuuluwaksi.

Edellä mainitsemiemme murhattujen henkilöiden omaiset owat koettaneet etsiä oikeutta, mutta sitä hakiessaan heitä on pilkattu. Heidän huostassaan on telottajien ja Lauritsalan esikunnan antamia todisteita siitä, että wainajat owat tulleet „ilman minkäänlaista tutkimusta teloitetuksi", jonka todisteen alle on telottaja ja samoin esikunnan puheenjohtaja pelkäämättä, että teosta woisi johtua ikäwyyksiä — piirtäneet nimensä, mutta näinkään sitowat todisteet eiwät merkitse mitään, sillä ferrottujen raskaiden rikollisten suojana on hampaisiin asti aseistettu luokkakaarti, jonka ylin johto — alhaisemmista puhumattakaan — on wiime aikoina osottanut siinä määrin julkeaksi, että on yksinkertaisesti kysymys tämän aineksen maamme laillista nimeä kantawan hallituksen yläpuolelle asettumisesta. — K.T.

323.2 (471) „1918"
„Luumäki"

Kans. työ. 21/7 -21.

Omalta alueelta.

K.T. 21/7 21

Walkoiset werilöylyt w. 1918.

Luumäellä Taawetin kylässä tapettiin lähes 20 henkilöä, joukossa naisia ja 70 wuotias wanhus.

Julkisuudessa on wielä kertomatta Luumäen pitäjän Taawetin kylässä kesäällä 1918 wallinnut sanoin kuwaamaton walkoinen terrori.

Siitä kertoo S. S. seuraawaa:

Lähes parikymmentä työläistä tapettiin ilman mitään tutkintoa. Uhrien tappamisesta olikin päätetty jo ennakolta ja toimenpantiin teloitukset touhukuulla, osa wielä sen jälkeen kin kun tappaminen oli wirallisesti kielletty. Niinpä työmies Heikkilän perheestä tapettiin paitsi H. itse, myösbin wäwynsä; olipa Heikkilän waimollakin kuolemantuomio, mutta erään waikutusvaltaisen henkilön wälintulon wuoksi ei sitä pantu täytäntöön. Räätäli Pumpula tapettiin metsään ja kuopattiin sinne; ruumis on siellä edelleenkin. Pumpulan waimo niinikään wietiin iltamyöhällä metsään yöpuwussa, missä ammuttiin ja kuopattiin ja on hänenkin ruumiinsa siellä edelleen kuopattuna muiltei ihmisasuntojen wiereen. Kuljasmäen talosta tapettiin 70 w. wanha isäntä, hänen 2 poikaansa ja työmär.

Muurhatuissa on wieraspaikkaisiakin. Teloittaminen on tapahtunut yksitellen ja joukottain. Niinpä olt eräänä iltana lasketu wangeista tapettawat nuorisoseuran talon pihalle, jossa oli alkanut ammunta, jota kestr jtsi kunnes kaikki olwat maassa. Ammutut kuopattiin siihen. Tässä jahtitilaisuudessa pääsi yksi ammuttawa pakoon ja säilyttä henkensä tuimasta takaajosta ja ammunnasta huolimatta. Pitkäaikaista elämää ei pako kuitenkaan tuottanut, sillä hänet löydettiin jonkun ajan kuluttua metsästä nälkään kuolleena. Eräästä ihmisasunnosta oli tuo henkipatto käynyt pyytämässä ruokaa, mutta olwat asukkaat sanoneet, että eiwät he „usalla antaa, ota itse jos tahdot". Sitä ei pakolainen kuitenkaan tehnyt, waan oli sanonut, että ennen kuolen nälkään kuin otan itse. Paikkakunta on kuin kalmisto. Yksityisiä ja joukkohautoja ihmisasuntojen keskellä siellä täällä ilman minkäänlaista aitausta. Toisissa on kyllä risti, toisia wähän laitettu hautakummun muotoiseksi, toisiin ei ole laisinkaan kajottu, waan olwat aiwan alkuperäisessä kunnossa. Esikunta, joka siihen aikaan „jöötä" piti, oli pantu kokoon paikkakunnan huomatuimmista ja siwistyneimmistä miehistä ja olwat he wieläkin paikkakunnalla. Teloittajistakin tunnetaan joitakin, mutta pahimmat olimat wieraspaikkaisia, joiden nykyisestä olinpaikasta ei ole tietoa.

Paimostus ja waino muurhattujen omaisia kohtaan on wielä nytkin niin suuri, etteiwät he kalso woiwansa ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin tapahtuman johdosta, mutta on heillä wastaisten tutkimusten waralle kaikki wisusti mielessä ja luonnollisesti niin järkyttäwät tapaukset muistissa pysywätkin.

Kuten näkyy, on näitä kauhutapauksia kerrottawana kaikialta maasta ja kuitenkin kuinka monet edustunnassa „walkoisesta terorrista" tehdyt wälikysymykset onkaan kuitattu muutamalla sanalla; kuinka monet amnestiawaatimukset on hylätty tai kaikunut kuuroille korwille; kuinka monet oikeusjutut sanotunlaisista asioista on saanut loppupäätöksen: ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin! Sillä tawalla on wallassaolewa luokka wirallisesti hywäksynyt walkoisen terrorin. Mutta se on samalla allekirjoittanut wekselin, jolla terran lankeaa maksettawaksi ja joka on myös lunastettawa tahtoi tai ei, sillä sananlasku sanoo: totuus maan peril.

323. 2 (471). 1918
„Luopioinen"

Kans. Lehti 31/8 -20.

KANSAN LEHTI

Walkoinen terrori Luopioisissa.

K. L. II. 31/8 20

Kun walkoinen murha-armeija kewäällä 1918 saapui Luopioisiin, alkoi se heti tyydyttää werenhimoaan, tappamalla työläisistä kenet wain kimni sai. Ei tullut kysymyksen, oliko ottanut osaa kapinaan waiko ei. Näin tapettiin m.m. Juho Syrjä, Kalle Wuorinen ja K. A. Kurki sekä mahdollisesti joitakin muita, joista ei ole woitu saada selwyyttä. Toisia, joiden onnistui säilyttää henkensä, pakenemalla ja piilottelemalla, etsittiin ja jahdattiin kuten metsänpetoja. Jahdilta kuitenkin säilyi jokunen. Niinpä säilytti henkensä kirkonkylän työwäenyhdistyksen ja kunnallistoimikunnan moniwuotinen puheenjohtaja K. Kilpinen, kun aiwan sattumalta oli pois paikkakunnalta silloin, jolloin „metsästys" riehui parhaimmillaan eikä heti tullut kotiin saatuaan kuulla miten siellä lahtia tehtiin. Hänelle myös oli langetettu tappotuomio, joka kuitenkin jäi täytäntöönpanematta.

Ensimäistä werinälkäänsä tyydyttääkseen tappoiwat walkoiset suutari Kalle Wuorelan ja kiwityömies Kalle Wuorisen, sen jälestä torpanpojan Juho Syrjän ja torppari K. A. Kurjen, jotka raastettiin kotoaan ja wietiin, Wuorinen ja Wuorela Oriwedelle, Syrjä Pälkäneelle ja Kurki Padasjoelle tapettawaksi.

Kaikkiaan on Luopioisten työläisistä edellämainittujen lisäksi tapettu seuraawat toverit: Luopioisissa: Isidor Keino, Erland Saaristo, Kalle Lehto, K. Lehtonen, Fr. Salminen, Frans Helminen, Heino Lehto, Kalle Mattila, Kalle Järwinen, Kalle Käenniemi, Lauri Suominen, Juho Sinisalo, Heikki Walldén, Oiwa Jalonen, Kalle Toiwonen, A. Särkelä, Wihtori Koskinen ja Juho Kaskinen; Ewolla: Yrjö Kaisko ja Kalle Hyllinen; Wesilahdella: Juho Nord, A. Hartman ja A. Mäkelä; sekä Kerimäellä Iwar Jerppi, joka surmattiin myöhemmällä. Siis on suorastaan tapettu Luopioisista 28 miestä. Näiden lisäksi murhattiin paikkakunnalla kaksi Walkeakosken miestä, joitten nimistä ei ole tietoa.

Rintamilla kaatuiwat: Juho Nurmi, A. Leponiemi, Juho Järwinen, A. Järwinen, Urho Andersson, Kalle Tuominen ja Juho Saarinen.

Wankiloihin sortuiwat ainakin seuraawat toverit: Edward Wuorinen, A. Wuorinen, Eino Nurmi, K. Sarman, Jalmari Järwinen, Kalle Mutanen, J. Nurminen, H. Helin, Kalle Wuorinen, J. Haapanen, Heikki Tuominen, Iwar Kilpinen, Jonas, Otto ja Kalle Hagrén, Edward Weck, Niilo Walkama, Juho Järwinen, A. Järwinen, Hemmi Koskue, Fr. Kaijala, Kalle Wirtanen, Kalle Taipale, Kalle Heikkilä, Jalmari Kuoppala, Oiwa Riihilahti, Lauri ja Matti Hellgrén, Kalle ja Paawali Ojanen, Wilho Käenniemi, Heino Järwinen, Heino Lehto, Juho Siewola, Artturi Salminen, Kalle Järwinen, Toiwo Nurminen, Kalle Mäkinen, Kalle Mäkelä, Jalmari Mattila, Kustaa Haapanen, Juho Kaiwola, Kalle Wirtanen, Wäinö Mäkinen, Aatu Lahtinen, Ilmari Wuorinen, Reetta ja Toiwo Lahti, Kalle Kotala, Heino Kankainen ja Heino Walldén.

Wankiloissa olleista ei ole tarkkoja tietoja. Wiimeisen armahduksen nojalla kaksi wuotta wankiloissa kiduttuaan pääsi wapauteen 12 toweria. Wankiloissa on wielä 5.

On siinä „apuhartwennusta" niin pienen kunnan osalle, kuin Luopioinen on. Walkoiset werihurtat eiwät saaneet Luopioisissa tyydyttää murhahimoaan taistelussa, kun punaiset perääntyiwät taistelutta Hauholle. He tyydyttiwät werenjanonsa tappamalla aiwan wiattomia työläisiä. Pahimpina työweleinä riehuiwat talollinen K. W. Rennell ja kaupp. K. Niemi. Heillä oli apuna piiskureina ja telottajina toimiwat kaksi kulkurimiestä, toinen nimeltään Korwa eli Lähteenkorwa, toinen Gustafsson ja talanpoika Wäinö Kollanen. Kylmäweriset häwityksen ja tuolemantuottaja oli äskenmainittu talollinen Rennell. Hän se yhdessä opettaja Matti Arran kanssa puuhasi osuuskaupan häwityksen ja hänen waatimuksestaan useimmat murhat pantiin toimeen ja useimmat piiskaamiset ja rääkkäykset suoritettiin. Ties miten paljo hän wielä olisi tehnyt tuhoa, ellei olisi kuollut kesken julmaa tointansa.

Punikki.

323.2(47)"1918"
Lappeen Laihiala"

Sos. 14/7-21

Muualta Suomesta

Walkoisten „sankoriteot" w. 1918.

Sos. 14/7 21

Lappeen Laihialan kylässä tapahtunut 18 rauhallisen työläisen ja talollisen joukkoteloitus.

W. 1918 kewäällä suoritettujen weritekojen joukossa waatii oikeutettua kostoa m.m. niiden työläis- ja talollistowereiden weri, jotka walkoisen oikeudettomuuden uhreina teloitettiin Lappeen Laihian kylän pellolla. Tästä kaameasta tilaisuudesta on käytettäwänä runsas ainehisto, josta silminnäkijäin kertomana mainitsemme K. T:n mukaan tapahtuman pääpiirteet:

Kun Lappeenrantaa walloittamaan matkalla olewa walkoisten teloitusjoukkue oli saapunut Laihian kylään, aloittiwat he kohta kylässä olewien walkoisten opastamina werisen puhdistustehtäwänsä. Joukkueen opastajat tunsiwat hywin, kuka kylässä oli punainen ja kuka walkoinen ja niinpä iltamyöhästä huolimatta alettiin punikkijahti, joka ei kohdannutkaan minkäänlaista wastustusta, kun suurin osa haettawista oli juuri palannut työstä kotiinsa ja ne, jotka eiwät olleet wielä kotiaan ehtineet, ne otettiin tiellä kotiin tullessaan ja kuljetettiin Joutsenon maantien warrella olewaan pieneen mökkiin, siksi aikaa kunnes telottajat etsiwät mieleisensä teloituspaikan, jonka he löysiwätkin Wennäisten pellolta.

Klo 11 aikaan illalla alkoi werinen toimitus. Kolme ja neljä miestä wietiin teloituspaikalle kerrallaan ja kun nämä oliwat ampumalla surmatut, haettiin uusia, siksi kunnes koko 18 henkeä käsittäwä joukkue oli tullut teloitetuksi.

Surmansa saaneet oliwat: työmiehet Jooseppi Wanhanen, Antton Puranen, Ilmari Hiltunen, Felix Partanen, Onni Nieminen, Jaakko Miettinen, Kalle Kaurakainen, Jokelainen ja Poikulainen; talolliset Esaias Pusulainen ja hänen kolme poikaansa, Elias Niemimuukko, Edward Martikka, kaksi tuntematonta ja eräs, jonka onnistui tästä kaameasta tilaisuudesta karata.

Tämänkin joukkoteloituksen toimeenpaneminen — jolloin kaikki muodollisetkin „oikeuden" nimeä kantaneet, mutta todellisuudessa oikeuden irwikuwina toimineet esikuntakäsittelyt, tapahtumasta annettujen todisteiden mukaan hylättiin — on yksi niitä räikeimpiä werisen oikeudettomuuden ja mieliwallan kaikkia oikeustajuntaa tyrmistyttäwiä näytteitä, joita toimeenpanemaan oli oikeutettu kuka tahansa, kantaessaan walkoisen Suomen tunnettua hihamerkkiä.

Edellämainittujen murhattujen henkilöiden omaiset owat koettaneet etsiä oikeutta, mutta sitä hakiessaan heitä on pilkattu. Heidän huostassaan on teloittajien ja Lauritsalan esikunnan antamia todisteita siitä, että wainajat owat tulleet „ilman minkäänlaista tutkimusta teloitetuksi", jonka todisteen alle on teloittaja ja samoin esikunnan puheenjohtaja pelkäämättä, että teosta woisi johtua ikäwyyksiä — piirtäneet nimensä, mutta näinkään sitowat todisteet eiwät merkitse mitään, sillä kerrottujen raskaiden rikollisten suo-

...na on hampaisiin asti asestettu ...uokkakaarti, jonka ylin johto — alhaisemmista puhumattakaan — on wiime aikoina osoittautunut siinä määrin julkeaksi, että on yksinkertaisesti kysymys tämän aineksen maamme laillista nimeä kantawan hallituksen yläpuolelle asettumisesta.

323.2 (471) "1918"
Lappeenranta"
4

Kans. työ. 9/4 -21.

Lappeenrannasta ja lähiseuduilta.

Kansalaissodan uhreille.

Tässä lehdessä etusivulla olewa kansalaissodan uhrien luettelo osoittaa että pienen Joutsenon kunnan työwäestö on osaltaan suorittanut kunsaan weriweron w. 1918 onnettomasti päättyneessä työwäenluokan wapaustaistelussa. Toista sataa perhettä menetti siinä jonkun jäsenistään. Useammassa tapauksessa ainoan tukensa ja turwansa. Seudun työwäenyhdistykset ja osastot menettiwät samoin parhaimmat johtowoimansa.

Wastustajamme wainoo kohdistui juuri etupäässä näihin, sillä he luulivat liikkeemme johtohenkilöitä tappaissaan tappawansa työwäenliikkeen, niinpä he aiwan julkisesti kehuiwat niin tehneensäkin.

Järjestöissämme enimmin kaiwattu ja laajimmin tunnettu oli kansanedustaja Sofia Hjulgren. Noin kymmenen wuotta toimi hän Honkalahden työwäenyhdistyksessä ja saman yhdistyksen naisosastossa hänelle ominaisella innolla ja työtarmolla. Missä wain köyhälistön aineellinen tai henkinen kohottaminen tuli kysymykseen, siellä nähtiin „Sossa" töin sekä puhein hääräilemässä. Kuntakokouksissa, osuuskunnissa ja muissa kunnan asettamissa toimikunnissa näimme hänet wähäwäkisten edun walwojana. Wuoden 1914 waaleissa walittiin hänet eduskuntaan, jossa hän pääsi suoranaisesti lainlaadintatyöhön osalliseksi.

Wiimeiseksi näimme hänet Wiipurissa Aleksanterin wankileirillä. Siellä oli hän wiimeiseen saakka reippaana ja lohduttawana henkenämme. Katkera sanoma hänen ampumisestaan puhersi kyyneleet monen silmistä.

Wielä wiimehetkellään oli hän luwan saatuaan pitänyt jäähyväispuheen awoimen haudan wierellä seisowille 70 toowerelleen.

Wallien wälissä, jossa niin monen wiattoman weri samaan aikaan wuoti, wirtasi hänenkin werensä sen asian alttarille, jolle koko elämänsä oli pyhitetty.

Moni muu luettelossa mainittu henkilö on jättänyt tuntuwan aukon järjestötoimintaan kunnassamme.

Sentään ei työwäenliike ole tuhistettu. Kaatuneiden tilalle nousee uudet ja ne, jotka luulivat sen surmanneensa, owat jo saaneet nähdä että se elää sittenkin. Ja niin kauan, kun se elää, muistaa se näitä kaatuneita ja kunnioittaa niitä aatteensa esitaistelijoina.

Joutsenon sos.-dem. Kunnallistoimikunta.

323.2 (471).1918"
Lappeenranta

Kans. työ. 23/4-21.

Lappeenrannasta ja lähiseuduilta.

K. Työ 23/4 21

Eräs walkoisen terrorin uhri L:rannassa.

Kenettänyt henkensä kiihkowalkoisten katalien ilmiantojen uhrina.

Kastorin wirastotkin antaneet prow oseeraawia ja epätarkkoja todistetta.

Teloituksen laittomuuden todistawat itse walkoisetkin.

Wuoden 1918 kauhun ajoille hywin kuwaawana tulkoon mainituksi lappeenrantalaisen ajurin Antti Wille Smolanderin murha.

Smolanderia wastaan oli tehty katala ilmianto, että S. oli muka niitä punaisten waarallisempia henkilöitä, jonka ilmiannon seurauksena Smolander Lappeenrannassa telotettiin „punakaartilaisena, maankavaltajana ja ryöstäjänä", kuten oheen liitetyssä Lappeenrannan kirkkoherran antamassa todistuksessa mainitaan.

Emme ihmettele sitä, millä tawalla yksellisiin tapahtumiin suojeluskunnat ja silloinen sotilasjohto suhtautuivat, kun tiedetään, että näihin aikoihin hywinkin edeswastuullisiin ihmisiin oli tarkoituksella asetettu henkilöitä, jotka olivat juoppohulluja tai muuten wajaalahjaisina, kiihoitettuna almuina tekemään mitä tahansa, vitta olisi odottanut, että ne henkilöt, jotka ustottelujensa mukaan „Suomalan käskyn" haltijoina olisivat näkin järjettömyyden aikana woineet, jos olisivat tahtoneet, edes sukan willityneiden wehitekoja estellä ,antoivat niille tieten tai tietämättään siunauksensa ja wieläpä näiden ilmeisesti wäärien todisteiden hyrien kuollintodistuksissa antoivat hyvin selwän kuwan suhtautumisestaan mainittuihin tapahtumiin.

Olemme tilaisuudessa liittämään mukaan seuraawat todisteet, joissa ilmenee sielunsepämenen kyynillisyys, ja miten tämä kyynillisyys näyttää laukhtuwan, kuta pitempi aika on tapahtumasta kulunut.

Ensimäinen papintodistus:

Ajuri Antti Wille Smolander on syntynyt 7. 10. 1866; oli H.p. Ehtoollisella käynyt ja kansalaisluottamusta nauttiwa. Ammuttu 2. 5. 1918 punakaartilaisena, maankavaltajana ja ryöstäjänä. Jätti jälkeensä leskensä Anna Karjalaisen ja neljä lasta. Todistaa: Lappeenrannassa, 4. 6. 1918.

H. A. Kalaja
kk.h.

Toinen papintodistus:

Ajuri Antti Wille Smolander, synt. 7. 10. 1866, kapinallisena ammuttu 2. 5. 1918 jätti jälkeensä i.m.e.
Lappeenrannassa, 7. 11. 1918.

H. A. Kalaja
kk.h.

N:o 3 puuttuu. Neljäs papinkirja:

Ajuri Antti Wille Smolander oli syntynyt 7. 6. 1866, kuoli 27. 4. 1918, oli H.p. Ehtoollisella käynyt ja kansalaisluottamusta nauttiwa. Todistaa: Lappeenrannassa, syyskuun 12 pnä 1919.

H. A. Kalaja
kk.h.

Aiwan toista maata owat myöskin ehta-walkoisten maallikoiden todisteet, joissa tapahtumaa ei pupulusteta, waan pidetään telkoa kokonaan laittomana:

Pyynnöstä todistamme, että ajuri Antti Smolander Lappeenrannasta wiime kewäänä syntyneessä kapinassa menetti henkensä ilman, että hänet olisi laillisesti tuomittu ja tietääksemme ei hän ottanut erityisesti osaa muihin waan hoiti punakaartin hewosia heidän waltaamassa Lappeenrannassa sijaitsewassa linnoituksessa..

Lappeenranta, marrask. 11 pnä 1918.

Toiwo Asikainen. Wanginwartija. L:ranta.
Jaakko Surkkanen. Kauppa-apulainen. L:ranta.

Yllaolewan todistuksen todenperäisyyden todistamme todeksi, paitsi, että emme ole tietoiset siitä, tuliko Smolander tuomittuna menettäneeksi henkensä eli ei, mutta kapinan jälkeisinä alkupäiwinä se tapahtui.

T. J. Sikanen. Ylikonstaapeli.
N. Kolari. Ylikonstaapeli.

Pyynnöstä walaehtoisesti woin todistaa, että A. Smolander on tullut edelläkerrotulla tawalla menettäneeksi wäkiwaltaisesti henkensä ja olin itse tilaisuudessa omin silmin näkemään sanotun toimituksen. Mitä mainitun A. Smolanderin tuomitsemiseen tulee kapinallisena ei ole paikkansa pitäwä, se on hywin todistettawissa, sillä mainittu teko tapahtui huhtikuun 30 p:nä ja waltiorikosoikeus alkoi wasta toista kuukautta myöhemmin toimintansa.

Lappeenrannassa, 18 päiwä kesäkuuta 1919.

Antti Pulkkinen.
Työwankilan wahtimestari.

Lappeenrannan „wallotuksen" wuosipäiwän wiettoa samat, jotka owat tähänkin telotukseen syypäät, kohdakkoin juhlitwat. Onko näillä julkisimiseen oikeutta, siihen woisimme wastauksena esittää tämänlaatuisia tapahtumia waikka kuinka paljon.

323.2 (471) "1918"
Lappeenranta

Kans. työ. 5.8.21.

K.T. 5/8 21

Lappeenrannasta ja lähiseudulta.

Eräs walkoisena hirmukewäänä tehty werityö.

Talollisen Elias Räkelän murha wirallisissa tutkimuksissa laadittujen asiakirjojen walossa.

Sitten kuin talollinen Maria Räkelä Lappeen Hyppiälän kylästä 6 p. kesäk. 1918 päiwätyllä kirjelmällä oli kääntynyt Oikeusministerin puoleen pyynnöllä, että Oikeuskanslerin määräisi jonkun ulkopuolella Lappeenrannan tutkintoja jen johdosta, että kanteluntekijän mies, talollinen Elias Räkelä oli huhtikuun lopulla w. 1918 walkoisten toimesta teloitettu Lappeenrannassa, sekä että wainajan mukana oli teille tietymättömille häwinnyt suurenpuoleinen rahamäärä ja hänen kotoaan anastettu paljon omaisuutta, on anomuksen johdosta toimitetuissa kuulusteluissa selwinnyt seikkoja, joilla tulee täydellisesti ja siitowastii todistetuksi se näihin aikoih. wallinnut täydellinen oikeudettomuus, jonka uhreina surtui paitsi Räkelää tuhjansittain muita samanlaisia „kapinallisia".

Elias Räkelä, kuten meilein kaikki tietäwät, oli kuulunut Mellilän työwäenyhdistykseen, jossa toimi yhdistyksen puheenjohtajana ja rahastonhoitajana, oli useampia kertoja edustajana kuntakokouksen puheenjohtajana, Lappeen kunnan Elintarwelautakunnan puheenjohtajana sekä perustamisesta saakka ja lisäksi mitä moninpuolisimmissa yhteiskunnallisissa tehtäwissä. Räkelä tuli wangituksi koht= ta Lappeenrannan walloituksen jälkeen ja asetettiin työwäen liikkeelle myötämielisenä henkilönä syytteeseen waltiopetoksesta.

Kumaarwaa silloiselle järjestelmälle on se, että waikka syyttäjät tiesiwät, — kuten tästä kirjelmästä myöhemmin selwiää — ettei Räkelää wastaan woida todistaa hänen tehneen mitään sellaista, josta hänet woitaisiin oikeudellisesti syyllisekst tuomita, niin siitä huolimatta päättiwät silloiset „oikeuden" jakajat ottaa Räkelän henkeä. Ja kuten luonnollista, murhaajista ei ole peräsläpäinkään saatu selwää waikka, kuten mukanaan liitelyistä todistelsta selwiää mainitaan henkilöitä, jotka owat olleet siinäkin tilaisuudessa, jolloin Räkelä murhattiin.

Erityisen kumaarwaa walkoiselle sammumattomalle wihalle on wielä se, että Räkelä-wainajan omaisia edelleen wainotaan. Esim. Lappeen kunta welkoo jonkunlaista „waillinkia", waikka näiden asioiden johdossa olewat wallan hywin tietäwät millä tawalla ja minkälaisissa oloissa nuo oletetut waillingit, jos niitä olisikin, owat syntyneet. Siitä siitä huolimatta, waikka Räkelä pelätessään, että hänen mukanaan oleiwa suuri summa rahaa wankileirillä toiswottaisiin, tarjosi wahoja talteenotettawaksi, ei niitä sillä kertaa otettu syystä, että niistä olisi täytynyt tehdä merkintä kunnustelupöytäkirjaan ja wastaisuudessa suorittaa rahat takaisin. Ansaitsat tiesiwät niiden omistajansa paremmin sitä toista teitä käyttämällä.

Alussa mainitun anomuksen johdosta kesällä 1919 toimitetuissa tutkimuksissa, jonka laaja ainehisto käsittää useampia kymmeniä arkkeja, owat kuulusteltawana olleet henkilöt, tyhjennettynä, kertoneet:

Liikkeenhoitaja Heikki Antero kertoo, että noin 3 tai 4 päiwää ennen Lappeenrannan walloitusta oli Räkelä ollut Lappeenrannan osuusliikkeessä ja nostanut silloin kuitilla wastaan 50,000 markkaa, jotka kaikki olimat olleet 1,000-markkasia. Antero oli tällöin hyynyt: „Mihin sinä noin suuria summia tarwitset", johon Räkelä oli wastannut: „Saanenpahan waikka perunakuoppaan tai naiwetaan pohjiin, että jos talon polttawat, niin rahat säästyy."

Maalarikunnan alussa jollain tawalla huolien työstäjä Lappeenrannassa oli Räkelä suuresti pahekstunut sitä, ollen hywin hermostunut sen johdosta ja sanonut: tämähän on selwää rosswoutta, ei tämä tätwele. Räkelä oli enimmäkseen aina ollut matkoilla jotten, jos olisi halunnut, olisi warsin hywin woinut kassoineen paeta Wenäjälle.

Kunnankirjuri Wäinö Mattinen tunsi Räkelän w. 1917 alusta ja jouturi siitä lähtien Räkelän kanssa milteipä jokapäiwäiseen kanssakäymiseen. Tunsi Räkelän mitä innokkaimmaksi sosialistiksi, mutta oli R. ennen kapinaa esittänyt mielipiteitä, joiden mukaan on sosialismille waarallista perustaa aseellisia järjestöjä, samalla myös paheksuen porwarillen asestautumista. Wähää ennen kapinaa, punakaartin ja pitäessä herruutta Lappeenrannassa, saapui Mattinen kerran Lappeen kunnantalolle, jolloin sattui kuulemaan telefoonikeskustelun, jossa Räkelä oli keskustelussa joidenkin punakaartin johtomiesten kanssa. Tästä keskustelusta kävi selwille, että Räkelä kieltäytyi tottelemasta punakaartin määräyksiä, mennä talkawarikoimaan Oy. Lappeenranta Kauritsalan Oluttehtaan wiljoja, sen wuoksi, että tehdas kuului wieraan kautakunnan piiriin. Keskustelun jälkeen ilmoitti R. muillekin kautakunnan jäsenille, että kukaan ei saisi mennä, waikka punakaarti niin waatisikin. Luultawasti seurauksena edellisestä keskustelusta tuli kertojan muistaman mukaan pian tämän jälleen käsi aseistettuna punakaartilaisia kunnantalolle pistimien kanssa, waatimaan Räkelää mukaansa työwäen talolle. Räkelä käski miehiä odottamaan ja soitti työwäentalolle, kuulen m. m. että: „Minua wartenko te niitä pistimiä ensiksi tarwitsette?" Yleensä oli saanut Räkelästä sen käsityksen, että hän oli rehellinen mies. 10 p:nä helmikuuta 1918 oli R. tullut Mattisen asuntoon, jossa wietti yön. Räkelä oli ollut hywin allakuloinen ja lewoton. Mattinen oli pahoitellut kapinan alkamista, johon R. oli wastannut: „Se on nyt alkanut ja sille ei woi enää mitään. Se wain olisi suotawaa, ettei liike johtaisi mihinkään raakalaisteoihin eikä tonnanköihin." Kun kertoja oli epäillyt joukkojen itsehillitsemiskykyä, oli R. kuunnut uskotwansa punakaartin woitoon, waan lisännyt sitten: „Siihen ne aseilla saawutetut woitot taida olla kuwin pysywiä". Kertoja oli Räkelällä nähnyt ja ennen kapinaa aina suuria rahasummia. Arwelee ettei Räkelä alunkaan tahallaan ole kauttanut kunnan waroja.

Rawintolottaja J. A. Wirtanen kertoi tunteneensa Räkelän ja usean wuoden ajan. Tunsi R:n innokkaaksi sosialistiksi, mutta kapinan wastustajaksi. R. oli usein wallitellut kapinan wälttämättömyydestä ja kertonut, miten punakaarti koetti pakottaa hänet mukaansa anastamaan Oluttehtaan wiljoja, johon hän oli lyhyesti tieltäen wastannut: „Jos kapinoitsia wiette, niin wiekää, minuten ei."

2 tai 3 päiwää L:rannan walloituksen jälkeen sai kertoja tehtäwäkseen noutaa Räkelän wankileiriltä poliisilaitamarille. Sinne tuotuna kerto Räkelä tutkinnon toimittajalle, nimismies Tallrothille, että hänellä oli käsissä suuria rahamääriä kotonaan, joiden paikasta ei tiennyt muut kuin hän itse, hänen waimonsa ja kaup myöhemmin Räkelän anastaman Oluttehtaan wiljoja, johon hän oli lyhyesti tieltäen wastannut: „Jos kapinoitsia wiette, niin wiekää, mu

Lappeen kunnan waiwaishoitohallituksen esimies Jaakko Koskinen kertoi tunteneensa Käkelän jo noin 20 w. ajan ja oli kunnan asiassa hywin usein tullut kosketuksiin K:n kanssa. Oli saanut K:stä sen waikutuksen, että hän oli kyllä erittäin innokas puolueemies, mutta edusti parempiin oikeistosuuntaa. Oli läsnä siinä tilaisuudessa poliisilaitoksella, kun Käkelä oli tarjonnut hywin paksua lompakkoaan sekä kultakelloaan Wallrothin huoskaan, mutta olli N. kieltäytynyt wastaanottamasta. Tarjoleessaan oli K. selittänyt että lompakko sisälsi paljon rahaa sekä tärkeitä papereita. Sen koommin ei nähnyt Käkelää.

Liikemies Uuno Serenius (kunnallisa Lappeenrannan komendantti) kertoi, että wangittuna olewa punasten elintarvelautakunnan päällikkö oli ilmaissut haluawansa eräinantaa tätkäisään olewan suurenman summan rahaa, meni Serenius sotawäen komentajan määräyksestä komennuskunnan kanssa tutkimaan mainitun henkilön kotiin, tarkoituksella takawarikoida hyseessä olewan rahamäärän. Kun Serenius oli saapunut paikalle, ilmoitti Maria Käkelä, että Lappeenrannan poliisiwiranomaisten toimesta oli jo takawarikko tehty. Tällöin tarkastettiin kaikki Käkelän taskut ja hänen kassakaappinsa, jolloin löydettiin yksi 1,000 ruplan seteli 300 fpl. 1 mk. seteliä. Kansallis-Osakepankin talletustodistus Smk:lle 5,000:— ja Savo-Karjalan Osakepankin postiwekseli Smk:lle 22:—. Serenius wakuutti, ettei olle wankilassa kuulustellut Käkelää, waan oli sen tehnyt erityinen tutkijalautakunta, joka säännöllisesti aina takawarikoi kuulustelun aikaessa kaiken wangitulta olleen omaisuuden. Wakuuttaa ensimäisen ja wiimeisen kerran tawanneensa K:n sinä päiwänä, jolloin autolla käwi K:n asunnolla. Ihmettelee, ettei hänelle ollut ilmoitettu mitään Metosen y. m. matkoista. Wakuuttaa kirjenkoonsa, ettei ollut antanut ampumismääräystä, ellei siitten ollut jäänyt Käkelän nimi „huomaamatta“ niille listoille, jotka sisälsivät wankien nimet. — Mässään tapauksessa ei ainakaan muista määränneensä Käkelää ammuttawaksi.

Wakuuttaa, että ne kuolemantuomiot, mitkä oli komendanttina ollessaan Lappeenrannassa langettanut, olivat täysin paikallaan, että maanwaltajat eiwät muuta lohtaloa anlaitsekaan (!?)

Tilanomistaja K. E. Mäkelä mainitsi m. m. saaneensa Lappeenrannassa asuwalta kauppias Leinolta kuulla, että Käkelä oli ammuttu ja että Leino oli ollut ampumistilaisuudessa läsnä kehoittajana.

Kauppias Juho Leino, jonka tehtäwiin kapinan kukistuttua kuului kertätä patruullien mukana, wieläpä wapaalla jallalla olewia punaisia, olessaan nimismies Wallrothin apulaisena tutkimassa wankeja ja luettelointiassa heidän omaisuuttaan, oli Käkelä ilmoittanut hänellä kotonaan lantatunkiossa olewan paljon rahaa ja oli pyytänyt Leinoa lähtemään noutamaan niitä kotoaan, oli useiden muiden wahtimiesten kanssa wiemässä Käkelää wankileirille. Kieltää olleen tilaisuudessa, jossa Käkelä ammuttiin.

Työm. Emil Laukelainen kertoi heti Lappeenrannan wallottuksen jälkeen saapuneen noin 100 suojeluskuntalaista Lappeen pitäjän Ihalaisten kylään, Askolaan Howiin. Samana päiwänä lähtiwät suojeluskuntalaiset K:n ollessa ajomiehenä Melkon pysäkille, josta meni seuraawana aamuna erään sotamiehen kanssa Käkelän talolle, josta sotamies otti tallista hewosen, teki kuorman heiniä ja lähti sitten kuormineen Melkolaan päin. Hewonen oli hywä, raudikko tamma, jonka hinnaksi ja sillaisten hinhosen perusteella täytyy laskea wähintään 6,000 mk. Heiniä arweli olleen kärryssä noin 250 kg. Kärryt olimat olleet 4-pyöräiset, uudet ja erittäin hywät. Waljaat ja muut tilaisuudet olimat myös olleet hywää lajia ja niiden arwo melkoinen ehkä noin 500 mk.

Ratawartija Antti Kolppo kertoi: 28 p. huhtik. 1918 weiwät muutamat sotamiehet Käkelän talosta telefoonilankaa, jotka lastattiin junaan Lappeenrantaan wietäwäksi. Lankaa oli hywin monta kantamusta, waan ei wot sanoa niiden arwoa, ei pitänyt 1,500 mk. hintaa tiiltäm suurempa.

Waimo Olga Oikkonen, joka oli Käkelän talossa palwelukses, oli ollut huhtik. 28 p:nä wastaisen yön läheisessä mökissä. Saawuttuaan Käkelään, kuuli että hewonen oli kadonnut, waikka se oli illalla ollut talossa. Samana päiwänä olimat sotilaat saapuneet Käkelän erään toisen hewosen kanssa ja wieneet 2 kuormaa heiniä. Tietää että ainakin 4 kuormaa heiniä oli wietu samana päiwänä. Myös wakuuttaa muistamansa, että sotilaitten saapuessa wiemät työkärrit olimat uudet ja hywät. Samoten wakuuttaa nähneensä, että suojeluskuntalaiset olimat wieneet useita suuria nippuja telefoonilankaa, joita kaksi miestä useampaan kertaan oli kuljettanut pysäkille. Langat olimat olleet talossa ja paljon ennen kapinaa. Näki myös suojeluskuntalaisten wieneen samana päiwänä hywän polkupyörän, jonka arwelee olleen ainakin 400 mkan arwoisen. Muutamaa päiwää myöhemmin olimat sotilaat käyneet uudestaan myös telefoonilaparaatin.

Paljon puhuttu rahalompakko löytyy tyhjänä. Samaa tietä menneet wainajan kultakello y.m. tawaraa.

Kanslia-apulainen Männi Malmsten oli työskentelemässä Lappeenrannan wankileirin tutkintatoimarin kanslissa, kun kesäk. 4 pnä 1918 tuottiin rykmentin kanslissa kaikenlaista wangituilta takawarikoitua omaisuutta. Näiden tawaroiden joukossa oli m.m. E. Käkelälle kuuluwa tyhjä lompakko, jonka kyljeen liimatussa nimilapussa oli kirjoitettu Käkelän nimi. Tämän lompakon antoi Maria Käkelälle 28 p. joulukuuta 1918, jolloin mestaamattoja oli hetki waliikunut, että lompakossa piti olla paljon rahaa ja joukossa kultakello y.m. tawaraa.

Edellä olewa wirallisen kuulustelun kulos pitäisi olla muuhaawa paljastus mitä katalimmasta wehkeilystä, jollain ei ole tyydytty wielä siihen, että miekkawallan uhrilta on henki riistetty, waan on hänestä koetettu mahdollisimman paljon saada hyötyä rosworalla hänen omaisuuksiaan ja sitten, kun omaisuus ei enää riitä, häpäistään miehen muistoa kehumalla wainajuuksilla y.m. ja wainolaan murhatun teskeä, joka jo muutenkin on wallois-

323.2 (471) „1918" Karj. Kans. työ. 20.9.21.
„Lappeenranta"

Lappeenrannasta ja lähiseuduilta.

K.K.T. — 20/9 21

Valkoisten murhatyöt paljastuwat.

Matalasta 4,5 neliömetrin laajuisesta ja tuskin 1 metrin sywyisestä hautakuopasta löydetty 21 teloitetun ruumiit.

Kaamean kohtalon uhrien hautaustilaisuudessa wirkawalta estää wainajien omaisten tunteiden ilmaisun.

Wiime lauantaina awattiin wiranomaisten saapuwilla ollessa Lappeenrannan leirialueen läheltä löydetty Lappeenrannasta Helsinkiin ja leirialueelta Saimaan rantaan johtawien teiden risteyksessä wanhassa soranottopaikassa sijainnut hautauspaikka jossa saatujen tietojen mukaan piti löytyä suurempi määrä w. 1918 kewäällä walkoisten telottamia työläisten ruumiita.

Haudan awaus totesikin melkeimpä uskomattomalta tuntuneen olettamuksen mieliä tärisyttäwäksi todellisuudeksi.

Haudan päältä poistettua maakerrosken, joka oli ainoastaan 20—35 cm. wahwuinen, löytyi ruumisröykkiö, josta noin 4½ neliömetrin laajuisesta ja tuskin 1 metrin sywyisestä kuopasta wedettiin esiin kaksikymmentäyksi lahoamistilassa olewaa ruumista!

Ruumiit oliwat ladottu röykkiöön, jota peitti edellämainittu ohut maakerros, jouduttuaan ensin ruumiiden löytäjien käsittelyn alaiseksi, jonka tuloksi se että usealta wainajalta oliwat jalkineet poissa, eikä yhdeltäkään löydetty taskukelloa, enempää kuin rahojakaan, joita eräälläkin wainajalla, jonka tyhjä lompakko kyllä löydettiin, oletettiin olleen mukana 4,200 mk.

Näin kaameaan kohtalon saaneiden nimet owat.

Paawo Jokinen, Herman Johansson, Leo Mielonen, Tatu Korhonen, Juho Turkkelin, Abel Koponen, Urho Kokki, Lutti Kuosmanen, Kalle Grönroos, Wiktor Kaipio, Abel Laaksonen, Kalle Aalto, Aatu Nykänen, Taneli Hietala, Janne Koutilainen, Adam Heiska, Emil Lindström, Tapanainen, Holopainen, Kaipiainen ja 1 tuntematon.

Tilaisuuteen oliwat wainajien omaiset ja Lappeen sos.-dem. kunnallisto-ikunta waranneet riittäwän määrän kirstuja, joihin wainajien jäännökset sijoitettiin siirrettäwäksi Lappeen hautausmaalle.

Hautausjuhlallisuus wainajien omaisten ja towerien runsaan osanoton takia suuremmoinen.

Wainajien hautaustilaisuus wiime sunnuntaina Lappeen hautausmaalla muodostui suuremmoiseksi unohtumattomasti mieliin painuwaksi ihmisrinnan kalliimpia tunteita koskettelewaksi juhlatilaisuudeksi. Jo warhaisesta aamusta alkaen wirtasi hautausmaalle sankkoja ihmisparwia.

Kello 9 ap. saapuiwat wainajien omaiset, towerit ja lähiseutujen työwäenjärjestöjen edustajat suurena juhlakulkueena lippuineen laulu- ja soittokuntineen surumarssin kaihoisten säwelien soidessa suurelle awonaisena olewalle haudalle, jonka pohjalla wainajat pitkänä wierettäin ladottuna riwirä yksinkertaisissa kirstuissaan lepäsiwät.

Lappeenrannan ja Parkkarilan työwäenyhdistysten soittokuntien, L:rannan työw.-yhd. mieskuoron ja L:rannan sos.-dem. nuoriso-osaston sekakuorojen yhteisesti esitettyä „Mä kuolon tietä kuljen", toimitti ruumiiden siunauksen rov. Sonnorth — jolle kuuleman mukaan Lappeen wiranomaiset oliwat antaneet toimituksen suhteen erinäisiä ohjeita.

Mainittujen soittokuntien yhteisesti esitettyä „Integer vitae" lauloi mieskuoro „Armaansa kadottanut", jonka perästä Anton Wento yritti lausua muutamia sanoja wainajien omaisten ja koko tänään tunteiden ilmaisuna, mutta

tätä ei Lappeen apulaisnimismies W. Kiiweri sallinut,

[illegible] puhuja muutamia sanoja lausuttuaan, ratkaisemisen wähämielisesti ilmoitti lopettawansa, kuitenkin lausuen omana ja wainajien omaisten toiwomuksena ja warmana wakaumuksena, että tulee kerran aika, jolloin kyseenalainen menettely hautajaisten laisuuden yhteydessä ei ole mitenkään mahdollinen.

Yksäwän wälikohtauksen perästä laulo sekakuoro „Orpo", „Towerin haudalla" ja „Surumarssin", jonka jälkeen hauta luotiin umpeen ja peittyi se omaisten laskemien tulipunaisten kukkien peittoon ja saattojoukko, käsittäen 3 towerin erillään olewilla ja suurella joukkohaudalla tulkitsemassa riweistään wäkiwalloin riistettyjen woimakasta ja sammumatonta kaihoa, hajaantui wäkijoukko rauhallisesti koteihinsa.

*

Kun edellämainitun wiranomaisen menettelyn — jonka tiedämme johtuneen näiden aiwan liian wakawien tapahtumain aiheuttajien, heidän henkenheimolaistensa ja yleensä mielialan suuntaan kehittyiwien wirkaherrojen painostuksesta — tarkoituksena lienee edelleenkin painostaa, että kyseessä olewat wainajat „kapinallisina" olisiwat kansalaisia, joiden muista ei saisi elää edes heidän läheisimpiensäkään omaistensa sydämissä, emme woi olla kohottamatta sitä synkkää esirippua, jolla mainitunlaisin toimenpitein luulotellaan estettäwän tulemasta julkisuuteen ne rikokset ja rikoksentekijät, jotka kaameudessaan woittawat monin kerroin mainitunlaisten wainajien rikokset ja joita rikosten tekijöitä yhteiskunta edelleenkin suojelee oikeudelliseen rangaistukseen joutumasta.

Traagillisen, oikeudettoman telotuksen, — jonka uhreina mainitut 21 wainajaa ja yksi telotuspaikalta pakenemaan päässyt fortuiwat — waiheet lyhyesti kerrottuna owat seuraawat:

Walkoisten tultua Lappeenrantaan haalittiin Kaukaan tehtaan asunnoista ja läheisestä ympäristöstä useita satoja työläisiä, jotka kuljetettiin Lappeenrantaan ja tuli heistä suuri osa saaneeksi „ansaitun rangaistuksen". Kyseessä olewat työläiset, luwultaan 22, koottiin Kaukaan tehtaan ruokasaliin. Näiden toimenpiteiden yhteydessä mainitaan nimet Leino, Laine, F. Hallsten, Weikko Partanen y.m. Mainitussa paikassa toimitettiin „kuulustelu", jossa puheenjohtajana toimi opettaja Käräwä.

Tutkinnon tuloksena laadittiin nimiluettelo, jonka mukaan Lappeenrannan kuuluisa komendantti Serenius huusi mainitut 22 miestä riwiin ja tuotiin Lappeenrantaan, jossa sijoitettiin rakuunarykmentissä eräseen puukasarmiin.

Mainitusta kasarmista wietiin miehet huhtikuun 28 pnä kahdessa joukkueessa telotuspaikalle, jossa ensin wiedyt saiwat kaiwaa alussa mainitun kuopan, jonka walmiiksi tultua heidät kuopan reunalla ammuttiin.

Ampumisen perästä jättiwät telottajat uhrinsa kuolleina tai puolikuolleina werisään wirumaan telotuspaikalle, josta eräs ammuttu waikeasti haawoittuneena pakeni ja pääsi kiertoteitä käyttäen hengissä kotiinsa, jossa kuitenkin kowasta werenwuodosta heikontuneena seuraawana päiwänä kuoli.

Ennen kuolemaansa kertoi wainaja tapahtuman kaikkine yksityisseikkoineen towereilleen ja m.m. häntä hoitamaan kutsutulle lääkärille. Lääkäri koetti toiset kuulijat saada uskomaan, että sairas hourailee ja selitti kertojaan sattuneen kuulan olleen wa-

hingossa laukaistun.

Nämä selittelyt tuntuivat kuitenkin wähemmän uskottawilta ja omaiset lewottomina rupesiwat aawistamaan pahinta. Kesti kuitenkin jonkun aika, ennenkuin saatiin tapahtumaan muitakin teitä selwyttä, mutta edelleen näiltä tapahtumia ohjaillen laameata telotusta tapahtumattomaksi.

Mainittu haudan awaus on todennut usfomattomalta tuntuneen asian todeksi ja wainajien omaiset, joilla on tähän saakka ollut heikko toiwo teloitetuiksi kerrottujen pelastumisesta, owat saaneet warmuuden siitä, etiä kerrotun werilyön uhrina on heidän rakkaiden omaistensa syödämet syklimästä lakanneet.

323.2(471)"1918"
"Lappeenranta"

Työn Voima 22/9-21.

Walkoisten murhatyöt paljastuwat

Kagmeau kohtalon uhrien hautaustilaisuudessa wirkawalta estää wainajien omaisten tunteiden ilmaisun

7.V.22 / 9.21 3.

K.K.T. kertoo:

Wiime lauantaina awattiin rikanomaisten jaapuwilla ollessa Lappeenrannan leirialueen läheltä löydetty Lappeenrannasta Helsinkiin ja leirialueelta Saimaan rantaan johtawien teiden risteyksessä wanhassa joranottopaikassa sijainnut hautauspaikka, jossa saatujen tietojen mukaan piti löytyä jonkurempi määrä w. 1918 kewäällä walkoisten telottamia työläisten ruumiita.

Haudan awaus totesikin melkeimpä uskomattomalta tuntuneen oletamuksen mieliä tärisyttäwästi todellisuudeksi.

Haudan päältä poistettua maakerroksen joka oli ainoastaan 20—35 sm. wahwuinen, löytyi ruumisröykkiö, josta noin 4 ½ neliömetrin laajuisesta ja tuskin 1 metrin sywyisestä kuopasta wedettiin esiin kaksikymmentäyksi lahoamistilassa olewaa ruumista!

Ruumiit oliwat ladottu röykkiöön jota peitti edellämainittu ohut maakerros, jouduttuaan ensin ruumiiden röstäjien käsittelyn alaiseksi, jonka totesi se, että usealta wainajalta oliwat jalkineet poissa, eikä yhdeltäkään löydetty taskukelloa, enempää kuin rahojakaan, joita erälläkin wainajalla, jonka tyhjä lompakko kyllä löydettiin, tiedettiin olleen mukana 4,200 mk.

Näin kaameaan kohtalon saaneiden nimet owat:

Paawo Jokinen, Herman Johansson, Leo Mielonen, Taru Korhonen, Juho Turkkelin, Abel Koponen, Urho Kokki, Antti Kuosmanen, Kalle Grönroos, Wiktor Kaipio, Abel Laasanen, Kalle Kalto, Aatu Nyman, Taneli Hietala, Janne Woutilainen, Adam Heiska, Emil Lindström, Tapanainen, Holopainen, Kaipiainen ja 1 tuntematon.

Tilaisuuteen oliwat wainajien omaiset ja Lappeen soj.-dem. kunnallistoimikunta waranneet riittäwän määrän kirstuja, joihin wainajien jäännökset sijoitettiin siirrettäwäksi Lappeen hautausmaalle.

Hautausjuhlallisuus wainajien omaisten ja towerien runsaan osanoton takia suuremmoinen.

Wainajien hautaustilaisuus wiime sunnuntaina Lappeen hautausmaalla muodostui suuremmoiseksi unohtumattomasti mieliin painuwaksi ihmisrinnan kalliimpia tunteita koskettelewaksi juhlatilaisuudeksi. Jo warhaisesta aamusta alkaen wirtasi hautausmaalle jonkoja ihmisparwia.

Kun edellämainitun wiranomaisten menettelyn — jonka tiedämme johtuneen näiden aiwan liian wofawien tapahtumain aiheuttajien, heidän hengenheimolaistensa ja yleensä mieliwallan suuntaan kääntywien wirkaherrojen painostuksesta — — tarkoituksena lienee edelleenkin painostaa, että kyseessä olewat wainajat „kapinallisina" olisiwat kansalaisia, joiden muisto ei saisi elää edes heidän läheisimpienkään omaistensa sydämissä, emme woi olla kohottamatta sitä jonkäätä esiripuwa, jolla mainitunlaisin toimenpitein luulotellaan estettäwän tulemasta julkisuuteen ne rikokset ja rikoksentekijät, jotka kaameudessaan woittawat monin kerroin mainitunlaisten wainajien rikokset ja joita rikosten tekijöitä yhteiskunta edelleenkin suojelee oikeudelliseen rangaistukseen joutumasta.

Traagillisen, oikeudettoman teloituksen, — jonka uhreina mainitut 21 wainajaa ja yksi teloituspaikalta pakenemaan päässyt sortuiwat — waiheet lyhyesti kerrottuna owat seuraawat:

Walkoisten tultua Lappeenrantaan haalittiin Kaukaan tehtaan asunnoista ja läheisestä ympäristöstä useita satoja työläisiä, jotka kuljetettiin Lappeenrantaan ja tuli heistä suuri osa saaneeksi „ansaitun rangaistuksen". Kyseessä olewat työläiset, luwultaan 22, koottiin Kaukaan tehtaan ruokasaliin. Näiden toimenpiteiden yhteydessä mainittakoon nimet Leino, Laine, F. Hallsten, Weikko Partanen y.m. Mainitussa paikassa toimitettiin „kuulustelu", jossa puheenjohtajana toimi opettaja Käräwä.

Tutkinnon tuloksena laadittiin nimiluettelo, jonka mukaan Lappeenrannan kuuluisa komendantti Seremius huusi mainitut 22 miestä riwiin ja tuotiin Lappeenrantaan, jossa sijoitettiin rakuunaryhmentiessä eräässä puukasarmiin.

Mainitusta kasarmista wietiin miehet huhtikuun 28 p:nä kondessa jonkuessa telotuspaikalle, jossa ensiin wiedyt saiwat kaiwaa alussa mainitun kuopan, jonka walmiiksi tultua heidät kuopan reunalla ammuttiin.

Ampumisen perästä jättiwät telottajat uhrinsa kuolleina tai puoli-

Kello 9 ap. saapuivat wainajien omaiset, toverit ja lähiseutujen työwäenjärjestöjen edustajat suurena juhlakulkueena lippuineen lau- ja soittokuntineen surumarssin kaihoisten sävelien soidessa suurelle awonaisena olewalle haudalle, jonka pohjalla wainajat pitkänä soierettäin ladottuna riwinä yksinkertaisissa kirstuissaan lepäsiwät.

Lappeenrannan ja Parkkarilan työwäenyhdistysten soittokunt en, L:rannan työw.-yhd. mieskuoron ja L:rannan soc.-dem. nuoriso-osaston sekakuoron yhteisesti esitettyä „Mä kuolon tietä kuljen", toimitti ruumiiden siunauksen row. Lönnroth — jolle kuuleman mukaan Lappeen wiranomaiset olivat antaneet toimituksen suhteen erinäisiä ohjeita.

Mainittujen soittokuntien yhteisesti esitettyä „Integer vitae" lauloi mieskuoro „Armaansa kadottanut", jonka perästä Anton Wento yritti lausua muutamia sanoja wainajien omaisten kaihon tunteiden ilmaisuna, mutta

tätä ei Lappeen apulaisnimismies W. Kiiweri sallinut,

joten puhuja muutamia sanoja lausuttuaan, rettelöimisen wälttämiseksi ilmoitti lopettawansa, kuitenkin lausuen omana ja wainajien omaisten toiwomuksena ja warmana wakaumuksena, että tulee kerran aika, jolloin kyseenalainen menettely hautajaistilaisuuden yhteydessä ei ole mitenkään mahdollinen.

Tämän wälikohtauksen perästä lauloi sekakuoro „Orpo", „Toverin haudalla" ja „Surumarssin", jonka jälkeen hauta luotiin umpeen ja peittyi se omaisten laskemien tulipunaisten kukkien peittoon ja saat-

kuolleina werisään wirumaan tekotuspaikalle, josta eräs ammuttu waikeasti haawoittuneena pakeni ja pääsi kiertoteitä käyttäen hengissä kotiinsa, jossa kuitenkin kowasta werenwuodosta heikontuneena seuraawana päiwänä kuoli.

Ennen kuolemaansa kertoi nainaja tapahtuman kaikkine yksityisseikkoineen tovereilleen ja m. m. häntä hoitamaan kutsutulle lääkärille. Lääkäri koetti toiset kuulijat saada uskomaan, että sairas hourailee ja selitti kertojaan sattuneen kuulan olleen wahingossa laukaistun.

Nämä selittelyt tuntuiwat kuitenkin wähemmän uskottawilta ja omaiset lewottomina rupesiwat aawistamaan pahinta. Kesti kuitenkin jonkun aikaa, ennenkuin soatiin tapahtumaan muitakin todisteita selwyyttä, mutta edelleen wäittämät tapahtumia ohjailleet kaameata totuutta tapahtumattomaksi.

Mainittu haudan awaus on todennut uskomattomalta tuntuneen osian todeksi ja wainajien omaiset, joilla on tähän saakka ollut heikko toiwo teloitetuiksi kerrottujen pe**lastumisesta, owat saaneet war**muuden siitä, että kerrotun werityön uhrina on heidän rakkaiden omaistensa sydämet sykkimästä lakanneet.

323.2(471) Las-dem., Hki 22/9-21.
„1918" Lappeenranta

S,d, 22/9 21

Muualta Suomesta.

Walkoisen Suomen „sankari"-muistot.

4,5 neliömetrin laajuisesta ja tuskin 1 metrin syvyisestä sorakuopasta löydetty 21 teloitetun ruumiit. — Wirkawalta häiritsemässä hautaustilaisuutta.

Walkoisten tultua Lappeenrantaan kewäällä 1918 haalittiin Kaukaan tehtaan asunnoista ja läheisestä ympäristöstä useita satoja työläisiä, jotka kuljetettiin Lappeenrantaan ja tuli heistä suuri osa saaneeksi „ansaitun rangaistuksen". Niinpä koottiin joukko työläisiä, luwultaan 22, Kaukaan tehtaan ruokasaliin. Näiden toimenpiteiden yhteydessä mainitaan nimet Leino, Laine, F. Hallsten, Weikko Partanen y.m. Mainitussa paikassa toimitettiin „kuulustelu", jossa puheenjohtajana toimi opettaja Käräwä. Tutkinnon tuloksena laadittiin nimiluettelo, jonka mukaan Lappeenrannan kuuluisa komendantti Serenius huusi mainitut 22 miestä riwiin ja tuotiin Lappeenrantaan, jossa sijoitettiin rakuunarykmentissä eräässä puukasarmiin.

Mainitusta kasarmista wietiin miehet huhtikuun 28 pnä kahdessa joukkueessa Lappeenrannan leirialueen lähellä olewalle teloituspaikalle, jossa ensiin wiedyt saiwat kaiwaa kuopan, jonka walmiiksi tultua heidät kuopan reunalla ammuttiin.

Ampumisen perästä jättiwät teloittajat uhrinsa kuolleina tai puolikuolleina werissään wirumaan teloituspaikalle, josta eräs ammuttu waikeasti haawoittuneena pakeni ja pääsi kiertoteitä käyttäen hengissä kotiinsa, jossa kuitenkin kowasta werenwuodosta heikontuneena seuraawana päiwänä kuoli. Ennen kuolemaansa kertoi wainaja tapahtuman kaikkine yksityisseikkoineen towereilleen ja m.m. häntä hoitamaan kutsutulle lääkärille. Lääkäri koetti toiset kuulijat saada uskomaan, että sairas hourailee ja selitti kertojaan sattuneen kuulan olleen wahingossa laukaistun.

Wiime lauantaina awattiin wiranomaisten saapuwilla ollessa mainittu hauta. Haudan awaus totesikin melkeinpä uskomattomalta tuntuneen olettamuksen mieliä tärisyttäwäksi todellisuudeksi.

Haudan päältä poistettua maakerroksen, joka oli ainoastaan 20—35 cm. wahwuinen, löytyi ruumisröykkiö, josta noin 4½ neliömetrin laajuisesta ja tuskin 1 metrin sywyisestä kuopasta wedettiin esiin kaksikymmentäyksi lahoamistilassa olewaa ruumista!

Ruumiit oli ladottu röykkiöön, jota peitti edellämainittu ohut maakerros, jouduttuaan ensin ruumiiden ryöstäjien käsittelyn alaiseksi, jonka todesi se, että usealta wainajalta oliwat jalkineet poissa, eikä yhdeltäkään löydetty taskukelloa, enempää kuin rahojakaan, joita eräälläkin wainajalla, jonka tyhjä lompakko kyllä löydettiin, tiedettiin olleen mukana 4,200 mk.

Näin kaameaan kohtalon saaneiden nimet owat: Paawo Jokinen, Herman Johansson, Leo Mielonen, Tatu Korhonen, Juho Turkkelin, Abel Koponen, Urho Kokki, Antti Kuosmanen, Kalle Grönroos, Wiktor Kaipio, Abel Laamanen, Kalle Aalto, Aatu Nyman, Taneli Hietala, Janne Woutilainen, Adam Heiska, Emil Lindström, Tapanainen, Holopainen, Kaipiainen ja yksi tuntematon.

Tilaisuuteen oliwat wainajien omaiset ja Lappeen sos.-dem. kunnallistoimikunta waranneet riittäwän määrän kirstuja, joihin wainajien jäännökset sijoitettiin siirrettäwäksi Lappeen hautausmaalle.

*

Wainajien hautaustilaisuus wiime sunnuntaina Lappeen hautausmaalla muodostui suurenmoiseksi, unohtumattomasti mieliin painuwaksi juhlatilaisuudeksi, ollen siinä saapuwilla sankat ihmisparwet.

Kun oli toimitettu ruumiinsiunaus ja laulettu haudan ääressä, yritti Anton Wento lausua muutamia sanoja wainajien omaisten kaihontuntoiden ilmaisuksi, mutta tätä ei Lappeen apulaisnimismies W. Kiiweri sallinut, jonka wuoksi puhuja ilmoitti lopettawansa, kuitenkin lausuen toiwomuksen, että tulee kerran aika, jolloin kyseenalainen menettely hautajaistilaisuuden yhteydessä ei ole mitenkään mahdollinen.

Tämän jälkeen wielä laulettiin ja luotiin hauta umpeen. — K. K. T.

323.2(471).1918" Karj. Kans. työ 6/10-21.
"Lappeenranta"

K.K.T.

Lappeenrannasta ja lähiseuduilta.

Törkeintä lajia oleva rikos paljastuu.

Walkoiset telottaneet Lappeenrantaan tulopäiwänä punasten wankina [illegible] a miehiään.

6/10 21

Törkeään rikokseen „syyllisinä" teloitettu sitten satoja punawankeja.

1

Kohta walkoisten tultua Lappeenrantaan lehdittivät nämä joukkoja-, paikallisten wapaana olewien asukkaiden ja warsinkin pidättämiensä punasten wankien keskuuteen tietoa, jonka mukaan punaset Lappeenrannasta lähtiessään olisiwat surmanneet muutamia walkoisilta saamiaan wankeja.

Mainittu toimenpide tuntui kyllä uskomattomalta, koskapa aikaisemmat tapahtumat Lappeenrannasta puhuiwat sellaista olettamusta wastaan, mutta kun juttua kerrottiin täytenä totena, uskoi moni punanenkin, että mahdollisesti ne kamalat wiestit, joita silloin tällöin walkoisten rintamalta kuultiin, oliwat kiihoittaneet Lappeenrannasta poislähdössä olewia punasia siinä määrin, että nämä kerrottujen walkoisten tekemien murhien kostona olisiwat moisen raakalaisjoukon, kenen tekemänä tahansa, ankarasti tuomittawan rikoksen tehneet. Walkoisten walloittajien keskuudessa saawutti liikkeelle laskettu juttu tarkoituksensa, synnyttäen ankaraa kiihtymystä ja niinpä alkoiwatkin kotilaat punasten wankien ja näiden omaisten keskuudessa aiwan julkisesti puhua, odotettawina olewista punawankien joukkoteloituksista, jolloin jokaisesta, tawalla tai toisella surmansa saaneesta walkoisesta tultaisiin ottamaan 10 punasta hengiltä.

2.

Nuo uhkailut tuntuiwat kaameilta ja luonnollisesti synnyttiwät sanomatonta kauhua pidätettyjen ja heidän omaistensa keskuudessa. Mutta toiselleen tuntui uhkailujen käytännössä toteuttaminen siinä määrin luonnottomalta, ettei sellainen summittainen ihmishenkien riistäminen tuntunut kuitenkaan mahdolliselta.

Näiden raskaiden aikojen yli eläneet woiwat todeta, että uhkailut sittenkin toteutuiwat ja wieläpä sellaisessa laajuudessa, ettei rohkeinkaan mielikuwitus liene uskaltanut näiden tekojen toimeenpanijoita kuwitella niin werenhimoisiksi, miksi nämä, jo julkisuuteen tulleiden ja yhä paljastuwien tekojensa puhuessa lahjomatonta kieltään, owat itsensä todenneet.

Tällä mitä törkeimmän ja tiläksi mitä katalimmassa tarkoituksessa tehdyn rikoksen paljastuksella ei ole tarkoituksena kiihoittaa allhaisia kostontunteita, waan yksinkertaisesti tehdä palwelus kuolemattomalle ja häwiämättömälle totuudelle, joka siitä huolimatta, että sitä on näiden raskaiden aikojen kuluessa koetettu olemattomiin häwittää edelleen on woittamaton ja waatii niin punasta kuin walkoisiakin eteensä tilille siitä, mitä kumpikin on tehnyt tai tekemättä jättänyt.

Pääsiäiswiikolla w. 1918 maaliskuussa joutui Joutsenossa Jänhiällän Pellijenrannassa walkoisia punasten wangiksi. Mainittu wangitsemtnen, tapahtumasta walkoisten laatiman raportin mukaan, johtui walkoisten päällikön huolimattomuudesta, joka juopuneena ollen ei kyennyt huolehtimaan, että olisi peräytymiskäskyn miehilleen toimittanut.

Wangitut, niiden muka[illegible] Aarne Seppänen Jääsken Hyttölän kylästä, Matti Nikkarinen Jääs-

4.

kuuluwien sotilaiden kanssa, eiwät saaneet tietoonsa ja jäiwät tästä syystä Lappeenrantaan odottamaan lähempiä määräyksiä.

Iltapäiwällä tapasi heidät Jääskestä kotoisin olewa walkoisten päällikkö, prowisori Uno Zimmerman, joka paljastaen ampumaosaan wasti mainittuja henkilöitä lähtemään uudelleen esikuntaan.

Matkalla esikuntaan tapasi Zimmerman kolme muuta päällikköä, joiden kanssa keskusteltuaan matka esikuntaan keskeytyi ja wietiinkin mainitut henkilöt työwankilan kohdalla olewaan Saimaan rantaan, jossa pidätetyt komennettiin peräytymään jäälle, josta hetkisen perästä mainitun Zimmermannin ja toisten päällöiden neuwoteltua Z:n komensi miehet walmiiksi hakatun awannon reunalle, jossa sama henkilö heille ilmoitti, että heidät tullaan ampumaan, käskien miehiä kääntymään selin jos niin haluawat. Keskusteluun, mistä syystä heidät ammutaan, ei annettu wastausta, jolloin Seppänen sanoi, että „jos te meidät julkeatte minkäänlaiseen rikokseen syyttöminä ampua, niin kyllä me uskallamme murhaajiamme rehellisinä miehinä silmiin katsoa", johon Nikkarinen lisäsi: „Wiattomina weremme wuodaa". Mainittu Zimmerman komensi mukanaan olewat toiset päälliköt ampumaan yhteislaukauksen, jolloin kaikki kolme ammuttua kaatuiwat awannon reunalle, jossa heidät wielä wiimeisteltiin kellon ollessa 11 illalla.

Mikä muiden wankina olleiden kohtalo lieneekään, mutta mainittu telotus, joka toimitettiin siinä määrin salaisuudessa, ettei wastoin tawallisuutta, teloitusta toimittamaan otettu sotilasta, antaa woimakasta tukea arwelulle, että toistenkin wankien kohtalona woisi olla sama. Muuten se, että telotukset toimitettiin juuri sen takia päällikköiden lesken, että ne pysyisiwät salaisuutena, antoi uskottelulle että telotukset olisiwat punasten toimittamia, toiwotu. waikutuksensa.

Mainittu Seppäsen, Nikkarin ja Niittymäen teloitus ei kuitenkaan pysynyt salaisuutena, koska mainittujen päällikköiden nähtiin kulkewan telotettujen kanssa rantaan päin ja eräiden uteliaiden sotilaiden onnistui telotusta seurata muutamien metrien

ken Niemen kylästä ja Juho Niittymäki saman pitäjän Kostelan eli Niemen kylästä tuotiin Lappeenrantaan, jossa heitä säilytettiin Lappeenrannan työwankilassa. Wangiksi joutuneista, joista suurin osa oli n.s. wapaaehtoisia, oliwat mainitut henkilöt ja lisäksi Heikki Weijalainen Kirwusta pakko-otossa walkoisten rintamalle mobilisoituja, joten samalla rintamalla olleet tuttawat lähettiwät punasten esikuntaan lähetystön pyytämään wangittuja wapaaksi, mutta sai lähetystö palata tyhjin toimin, koska esikunta ei suostunut heidän wapauttamiseensa, joten wangitut jäiwät edelleenkin mainittuun wankilaan.

Kun punaset oliwat jättäneet Lappeenrannan ja walkoiset seuraawana aamuna tulleet sinne, oli mainituilla henkilöillä tilaisuus päästä wapaiksi ja kehoitettiin heitä ilmoittautumaan walkoisten esikunnassa. Perjantain aamupäiwällä huhtikuun 28 p:nä (Lappeenrannan walloituspäiwänä) ilmoittautuiwatkin Aarne Seppänen, Juho Niittymäki ja Matti Nikkarinen walkoisten paikallisessa esikunnassa Lappeenrannassa, jossa heitä kehoitettiin menemään samaan joukko-osastoon, jossa oliwat ennen wangitsemistaankin olleet ja ilmoitettiin mainitun joukko-osaston samana päiwänä klo 4 lähtewän Luumäelle.

Jostakin syystä lähti joukko-osasto liikkeelle jo klo 2, jota muutettua lähtöaikaa mainitut henkilöt tehdessään tuttawuutta toisiin joukko-osastoihin

puolta tapahtumapaikalta olewien suurien hakkopinojen wälistä, ja synnytti se pienemmässä piirissä niin woimakkaan kuohunnan, että kun mainittu Zimmerman seuraawana päiwänä kowasti humalassa ollessaan lähti joukko-osastonsa kanssa Lappeenrannasta Simolaan, sai hän surmansa laukauksesta, joka ammuttiin sellaisessa paikassa, jossa ei tiedetty punasia olewan lähimaillakaan. Ja perästäpäin kerrottiin julkisena salaisuutena, että Zimmerman olisi saanut surmansa „ansaittuna rangaistuksena“ edellisen päiwän tapahtumain seurauksena.

Kun wielä lopuksi mainitsemme, että paljon puhuttujen wankien surmaamisesta syytettiin melkein jokaista Lappeenrannan wa[illegible]irille joutunutta punaista ja, että samasta syystä teloitettiin satoja punawankeja, on kerrotunlainen katala menettely siinä määrin inhoittawan törkeä rikos, ettei olkoota yhteiskuntaohjakset kenen käsissä tahansa, luulisi olewan tarpeetonta moista menettelyä puolustaa ja rikollisten rangaistawiksi joutumista estellä. Mutta Suomessa on edelleenkin sellaisia piirejä, joissa pysyy jatkuwasti käsitys, etteiwät tämänlaatuiset rikolliset woi joutua rangaistawiksi, koska heidän mukanaan tulisi alaswedetyksi se „kunnian“ kehä joka rikollisten salaamistarkoituksessa on „walkoisen“ Suomen yllе wedetty.

323.2 (471) „1918"
„Lappeenranta"

Hämm. Sanomat 24/9-21.

1 H. S. 24/9 21

Murhakevään kaameudet paljastuvat.

21 telotetun työläisen ruumiit löydetty Lappeenrannan lähistöltä.

Viime lauantaina avattiin viranomaisten saapuvilla ollessa Lappeenrannan leirialueen läheltä löydetty Lappeenrannasta Helsinkiin ja leirialueelta Saimaan rantaan johtavien teiden risteyksessä vanhassa soranottopaikassa sijainnut hautauspaikka, jossa saatujen tietojen mukaan piti löytyä suurempi määrä v. 1918 keväällä valkoisten telottamia työläisten ruumiita.

Haudan avaus totesikin melkeimpä uskomattomalta tuntuneen olettamuksen mieliä tärisyttäväksi todellisuudeksi.

Haudan päältä poistettua maakerroksen, joka oli ainoastaan 20—35 cm. vahvuinen, löytyi ruumisröykkiö, josta noin 4 ja puolen neliömetrin laajuisesta ja tuskin 1 metrin syvyisestä kuopasta vedettiin esiin kaksikymmentäyksi lahoamistilassa olevaa ruumista!

Ruumiit olivat ladottu röykkiöön, jota peitti edellämainittu ohut maakerros, jouduttuaan ensin ruumiiden ryöstäjien käsittelyn alaiseksi, jonka totesi se, että usealta vainajalta olivat jalkineet poissa, eikä yhdeltäkään löydetty taskukelloa, enempää kuin rahojakaan, joita eräälläkin vainajalla jonka tyhjä lompakko kyllä löydettiin, tiedettiin olleen mukana 4,200 mk.

Näin kaamean kohtalon saaneet ovat kaikki valkoisten v. 1918 teloittamia työläisiä.

Tilaisuuteen olivat vainajien omaiset ja Lappeen sos. dem. kunnallistoimikunta varanneet riittävän määrän kirstuja, joihin vainajien jäännökset sijoitettiin siirrettäväksi Lappeen hautausmaalle.

323.2(471) „1918" Lenin S,—a, H:ki 24/1-22

hyvitettäväan hätään.

24/1 22

Walkoisen wihan muistot.

Munan kaamea teko Lemillä w. 1918.

Paljon on tietysti wielä walkoisten kewäällä 1918 tekemiä tihutöitä, joista ei ole julkisuudessa kerrottu. Walkoisten senaikuisia menettelytapoja kuwaawana mainittakoon K. T:n mukaan eräästä werityöstä, joka oli laatuaan yksi Lemin kaameimpia.

Kapinan loputtua joutui lemiläinen Joonas Kangasmäki (Hyrmän Joonas) Wiipurin wankilaan. Lemiläiset pyysiwät hänet wapauttamaan, kun häntä muka tarwittaisiin kotiinsa töihin.

Kun Kangasmäki saapui kotiinsa, kutsuttiin hänet heti kirkolle esiintymään. Tänne saawuttuaan komennettiin hänet lähtemään ulos ja muutta mutkitta ilman tutkintoa ammuttiin siihen.

Ampujakin kuuluu olewan warmasti tiedossa ja tietysti kunniallisten kirjoissa.

Nai tämäkin selitettäwee „kapinan rauhottamiseksi", waikka mies käskettään wapauttamaan wankilasta, että sitten saadaan tappaa!

Kangasmäki oli ijältään yli 60-wuotias ja suuren perheen isä, iloinen, hywäntahtoinen, kaikilta hywin pidetty, rehellinen ja reipas torpan mies.

323.2 (471) „1918“, Lopen Hän. kansa 30/4-21.

Walkoisen mielivallan aikakaudella.

Työläisiä pidätetty Lopella ja raa'asti pahoinpidelty. Pidätetyt wapautettu syyttöminä.

T.k. 15 p:nä klo 5 tienoissa aamulla pidätettiin Lopen Hirwijärwellä sijaitsevilla rakennustöissä olewat weljekset Otto ja Emil Selander, kotoisin Läyliäisten kylästä. Pidätyksen toimitti poliisi Sywänen kahden suojeluskuntalaisen seuraamana, nimismiehen määräyksestä, kuten asianomaisille ilmoitettiin. Pidätetyt wietiin palkkakunnan wanginwartijan luokse.

Samoihin aikoihin kuin edellämainitut pidätettiin Läyliäisissä myöskin työmiehet Toiwo Lehto, Aarne Mäkelä, Jukka Laitinen ja Einar Talwio, jotka illalla tuotiin niinikään wanginwartijan säilyyn.

Illalla kuulusteli pidätettyjä konstaapeli Sywänen, joka tiukkasi tietoa aseista, kokouksista, kielletystä kirjallisuudesta j.n.e. Kun pidätetyt sellaisista eiwät mitään tietäneet, tyytyi poliisi wain lausumaan jonkinlaisia uhkaawia wiittailuja.

Lauantaina klo 2—3 tienoissa wietiin miehet Ättys-nimiseen taloon, jossa pidettiin uusi kuulustelu. Tähän „kuulusteluun“ ottiwat osaa w.t. nimismies Gunnar Ahman, poliisi Sywänen sekä suojeluskuntalaiset tehtailija Erkki Pälsi ja Hjalmar Kolwula.

Ensiksi joutui kuulusteltawaksi Einar Talwio, jonka „kuulustelusta“ ei S. Sos.-dem., joka asian kertoo, tällä kertaa ole tilaisuutta tehdä lähemmin selkoa. „Kuulustelussa“ käytetyistä menettelytawoista kuwaawana näytteenä kerrottakoon hiukan seuraawan kuulusteltawan, Otto Selanderin kokemuksista.

Aluksi esitti poliisi Sywänen edellisen kuulustelun pöytäkirjan, kysyen, onko siihen mitään lisättäwää. Kun sitä ei ollut, aletiin warsinainen „kuulustelu“, jossa muuten ei tehty mitään pöytäkirjaa. Nimismies ja hra Pälsi tiukkasiwat tietoja palkkakunnalla muka olewasta — „punaisesta esikunnasta“, aseista, salaisesta kirjallisuudesta j.n.e. Tällaisista ei kuulusteltawa tiennyt nytkään. Sen sijaan saiwat kuulustelijat tietää hänen kyllä kuuluwan palkkakunnan sosialidemokraattiseen työwäenyhdistykseen sekä sos. dem. nuoriso-osastoon, joskaan hän työolojen wuoksi ei ollut käynyt kokouksissa kuin pari kolme kertaa.

Nyt alkoiwat kuulustelijat käyttää toista menettelyä. Sywänen ja Kolwula ryhtyiwät nyrkeillä lyömään Selanderia. Wältllä siitä helpotettiin ja kysyttiin. Kun ei kuulusteltawa wieläkään tiennyt mitään, muutettiin taas menettelyä: toinen tarttui häntä päähän ja toinen iskeskeli browningin perällä niskaan. Kun ei sekään näyttänyt tepsiwän, katsoi myöskin nimismies asiakseen potkaista useita kertoja kuulusteltawaa alaruumiiseen. Ja kun „kuulustelu“ ei wieläkään tuottanut toiwottua tulosta, haettiin 70—80 sentin mittainen, kynän wahwuinen rautatanko, jolla Sywänen ja Kolwula hakkasiwat miestä selkäpuolelle, hartioihin ja reisiin.

Tällaista „kuulustelua“ jatkettiin toista tuntia hra Pälsin pitäessä silmällä, ettei ketään sattuisi lähistölle näkemään tai kuulemaan. Tällöin oli Selander niin uupunut, että pyysi toimitusta keskeytettäwäksi. Hänet wietiin nyt kylmään tallirakennukseen, jossa hän woimatonna waipui kirstun kannelle, tuntien ankaraa pahoinwointia ja kuwotusta.

Jonkun ajan kuluttua wietiin hänet taas sisälle. Nimismies taas kuulusteli häntä, mutta tällä kertaa säyseästi. Sitten wietiin Selander tuwan puolelle, jossa hänet sekä Talwio pantiin käsirautoihin. Yön saiwat pidätetyt wiettää lattialla.

Toiset pidätetyt tuotiin aamulla samaan paikkaan, jonka jälkeen heitä kuljetettiin ulkona käwelemässä. Tämän jälkeen käytettiin heitä kirkossa suojeluskuntalaisen seuraamina ja otettiin sinne mennessä raudat pois.

Kun „kuulustelu“ ei ollut tuottanut haluttuja tuloksia, päästettiin samana pälwänä muut pidätetyt wapaiksi, paitsi Talwio, joka wapautettiin wasta seuraawana pälwänä (maanantaina).

Samantapaista kuin Otto Selanderin, oli ollut toistenkin pidätettyjen kuulustelu, ja mikäli S. S. on kerrottu, oli Selanderin kuulustelu liewempääkin kuin toisten. O. Selander, samoin kuin eräät toisetkin, on tuttituttanut jälkeenpäin wammansa läätärillä, jonka lausunnon mukaan hänellä on „niskassa, hartioissa, ristiluulla ja reisien etu ja takapuolilla suurempia ja pienempiä mustelmia merkkeinä tarkastettawaa äskettäin kohdanneesta ulkonaisesta wäkiwallasta“.

Pahoinpitelyn uhriksi joutuneet tulewat nostamaan syytteen pahoinpitelijöitään wastaan. Mainittakoon muuten, että monet palkkakunnan porwarillisiinkin lukeutuwat pahksuwat kerrottua tapahtumaa, siksi törkeä se on laatuaan.

323.2(471)„1918" Uusi Itka 21/7-21

„Luumäki"

Walkoinen werilöyly Luumäellä w. 1918.

Luumäellä Taawetin kyläss̈ä tapettiin lähes 20 henkilöä, joukoss̈a naisia ja 70 wuotias wanhus.

S. S. kertoo: Luumäen pitäjän Taawetin kyläss̈ä wallitsi keväällä 1918 sanoin kuwaamaton walkoinen terrori. Lähes parikymmentä työläistä tapettiin ilman mitään tutkintoa. Uhrien tappamisesta olikin päätetty jo ennakolta ja toimeenpantiin teloituksset toukokuulla, osa wielä sen jälkeenkin kun tappaminen oli wirallisesti kielletty. Niinpä työmies Heikkilän perheestä tapettiin paitsi H. itse, myöskin wäwynsä. Räätäli Pumpula tapettiin metsään ja kuopattiin sinne; ruumis on siellä edelleenkin. Pumpulan waimo niinikään wietiin iltamyöhällä metsään yöpuwussa, missä ammuttiin ja kuopattiin ja on hänenkin ruumiinsa siellä edelleen kuopattuna miltei- ihmisasuntojen wiereen. Kuhasmäen talosta tapettiin 70 w. wanha isäntä, hänen 2 poikaansa ja tytär.

Murhatuissa on wieraspaikkaisiakin. Teloittaminen on tapahtunut yksitellen ja joukottain. Niinpä oli eräänä iltana laskettu wangeista tapettawat nuorisoseuran talon pihalle, jossa oli alkanut ammunta, jota kesti siksi kunnes kaikki oli maassa. Ammutut kuopattiin siihen. Tässä jahtitilaisuudessa pääsi yksi ammuttawa pakoon ja säilytti henkensä tuimasta takaa-ajosta ja ammunnasta huolimatta. Pitkäaikaista elämää ei pako kuitenkaan tuottanut, sillä hänet löydettiin jonkun ajan kuluttua metsästä nälkään kuolleena. Eräästä ihmisasuunnosta oli tuo henkipatto käynyt pyytämässä ruokaa, mutta oliwat asukkaat sanoneet, että eiwät he „uskalla antaa, ota itse jos tahdot". Sitä ei pakolainen kuitenkaan tehnyt, waan oli sanonut, että ennen kuolen nälkään kuin otan itse. Paikkakunta on kuin kalmisto. Yksityisiä ja joukkohautoja ihmisasuntojen keskellä siellä täällä ilman minkäänlaista aitausta. Toisissa on kyllä risti, toisia wähän laitettu hautakummun muotoiseksi, toisiin ei ole laisinkaan kajottu, waan owat aiwan alkuperäisessä kunnossa. Esikunta, joka siihen aikaan „jöötä" piti, oli pantu kokoon paikkakunnan huomatuimmista ja siwistyneimmistä miehistä ja owat he wieläkin paikkakunnalla. Teloittajistakin tunnetaan joitakin, mutta pahimmat oliwat wieraspaikkalaisia, joiden nykyisestä olinpaikasta ei ole tietoa.

Painostus ja waino murhattujen omaisia kohtaan on wielä nytkin niin suuri, etteiwät he katso woiwansa ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin tapahtuman johdosta, mutta on heillä wastaisten tutkimusten waralle kaikki wisusti mielessä ja luonnollisesti niin järkyttäwät tapaukset mustissa pysywätkin.

323.2 (471) "1918"
Luumäki"
"

Sos. 98/7-21.

Muualta Suomesta

Walkoiset werilöylyt w. 1918.

Sos.

Luumäellä Taawetin kylässä tapetti in lähes 20 henkilöä, joukossa naisia ja 70 wuotias wanhus.

23/7 21

Julkisuudessa on wielä keronatta Luumäen pitäjän Taawetin kyläss:ä kewäällä 1918 wallinnut sanoin kuwaamaton walkoinen terrori.

Siitä kertoo S. S. seuraawaa:

Lähes parikymmentä työläistä tapettiin ilman mitään tutkintoa. Uhrien tappamisesta oli kin päätetty jo ennakolta ja toimeenpanbiin teloituksset toukokuulla, osa wielä sen jälkeenkin kun tappaminen oli wirallisesti kiellettty. Niinpä työmies Heikkilän perheestä tapettiin paitsi H. itse, myöskin wäwynsä; olipa Heikkilän wainollakin kuolemantuomio, mutta erään waikutuswaltaisen henkilön wäliintulon wuoksi ei sitä pantu täytäntöön. Räätäli Pumpula tapettiin metsään ja kuopattiin sinne; ruumis on siellä edelleenkin. Pumpulan waimo niinikään wietiin iltamyöhällä metsään työpuwussa, missä ammuttiin ja kuopattiin ja on hänenkin ruumiinsa siellä edelleen kuopattuna miltei ihmisasuntojen wiereen. Kurhasmäen talosta tapettiin 70 w. wanha isäntä, hänen 2 poikaansa ja tytär.

Murhatuissa on wieraspaikkaisiakin. Teloittaminen on tapahtunut yksitellen ja joukottain. Niinpä oli eräänä iltana lasketttu wangeista tapettawat nuorisoseuran talon pihalle, jossa oli alkanut ammunta, jota kesti siksi kunnes kaikki olwat maassa. Ammutut kuopattiin siihen. Tässä jahtitilaisuudessa pääsi yksi ammuttawa pakoon ja säilyttti henkensä tuimasta takaa-ajosta ja ammunnasta huolimatta. Pitkäaikaista elämää ei pakoturitenkaan tuottanut, sillä hänet löydettiin jonkun ajan kuluttua metsästä nälkään kuolleena. Eräästä ihmisasunnosta oli tuo henkipatto käynyt pyytämässä ruokaa, mutta olitwat asukkaat sanoneet, että eiwät he „uskalla antaa, ota itse jos tahdot". Sitä ei pakolainen kuitenkaan tehnyt, waan oli sanonut, että ennen kuolen nälkään kuin otan itse. Paikkakunta on kuin kalmisto. Yksityisiä ja joukkohautoja ihmisasuntojen keskellä siellä täällä ilman minkäänlaista aitausta. Toisissa on kyllä risti, toisia wähän laitettu hautakummun muotoiseksi, toisiin ei ole laisinkaan kajottu, waan owat aiwan alkuperäisessä kunnossa. Esikunta, joka siihen aikaan „jöötä" piti, oli pantu kokoon paikkakunnan huomatuimmista ja siwistyneimmistä miehistä ja owat he wieläkin paikkakunnalla. Teloittajistakin tunnetaan joitakin, mutta pahimmat oliwat wieraspaikkaisia, joiden nykyisestä olinpaikasta ei ole tietoa.

Painostus ja waino murhattujen omaisia kohtaan on wielä nytkin niin suuri, etteiwät he katso woiwansa ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin tapahtuman johdosta, mutta on heillä wastaisten tutkimusten waralle kaikki wisusti mielessä ja luonnollisesti niin järkyttäwät tapaukset muistissa pysyiwätkin.

Kuten näkyy, on näitä kauhutapauksia kerrottawana kaikkialta maasta ja kuitenkin kuinka monet eduskunnassa „walkoisesta terrorista" tehdyt wälikysymykset onkaan kuitattu muutamalla sanalla; kuinka monet amnestia-waatimukset on hylätty tai kaikunut kuuroille korwille; kuinka monet oikeusjutut sanotunlaisista asioista on saanut loppupäätöksen: ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin! Sillä tawalla on wallassaolewa luokka wirallisesti hywäksynyt walkoisen terrorin. Mutta se on samalla allekirjoittanut wekselin, joka kerran lankeaa maksettawaksi ja joka on myös lunastettawa tahtoi tai ei, sillä sananlasku sanoo: totuus maan perii.

323.2 (471) „1918"
„ Lappeen Laihiala"

Raivaaja 15/7-21

Muualta Suomesta.

Raiv. — 15/7 21

Valkoisten „sankari-teot" v. 1918.

Lappeen Laihialan kylässä tapahtunut 18 rauhallisen työläisen ja talollisen joukkoteloitus.

W. 1918 kewäällä suoritettujen weritekojen joukossa waatii oikeutettua kostoa m.m. niiden työläis- ja talollistowereiden weri, jotka walkoisen oikeudettomuuden uhreina teloitettiin Lappeen Laihian kylän pellolla. Tästä kaameasta tilaisuudesta on käytettäwänä runsas ainehisto, josta silminnäkijäin kertomana mainitsemme K. T:n mukaan tapahtuman pääpiirteet:

Kun Lappeenrantaa walloittamaan matkalla olewa walkoisten teloitusjoukkue oli saapunut Laihian kylään, aloittiwat he kohta kylässä olewien walkoisten opastamina werisen puhdistustehtäwänsä. Joukkueen opastajat tunsiwat hywin, kuka kylässä oli punainen ja kuka walkoinen ja niinpä iltamyöhästä huolimatta alettiin punikkijahti, joka ei kohdannut minkäänlaistä wastustusta, kun suurin osa haettäwista oli juuri palannut työstä kotiinsa ja ne, jotka eiwät olleet wielä kotiaan ehtineet, ne otettiin tiellä kotiin tullessaan ja kuljetettiin Joutsenon maantien warrella olewaan pieneen mökkiin, siksi aikaa kunnes teloittajat etsiwät mieleisensä teloituspaikan, jonka he löysiwätkin Wennäisten pelloltä.

Klo 11 aikaan illalla alkoi werinen toimitus. Kolme ja neljä miestä wietiin teloituspaikalle kerrallaan ja kun nämä oliwat ampumalla surmatut, haettiin uusia, siksi kunnes koko 18 henkeä käsittäwä joukkue oli tullut teloitetuksi.

Surmansa saaneet oliwat: työmiehet Jooseppi Wanhanen, Antton Puranen, Ilmari Hiltunen, Feliks Pärtanen, Onni Nieminen, Jaakko Miettinen, Kalle Kauralainen, Jokelainen ja Poikulainen; talolliset Esaias Pusulainen ja hänen kolme poikaansa, Elias Niemimuukko, Edward Martikka, kaksi tuntematonta ja eräs, jonka onnistui tästä kaameasta tilaisuudesta karata.

Tämänkin joukkoteloituksen toimeenpaneminen — jolloin kaikki muodolliset kin „oikeuden" nimeä kantaneet mutta todellisuudessa oikeuden irwikuwina toimineet esikuntakäsittelyt, tapahtumasta annettujen todisteiden mukaan hylättiin — on yksi mitä räikeimpä werisen oikeudettomuuden ja mieliwallan kaikkia oikeustajuntaa tyrmistyttäwiä näytteitä joita toimeenpanemaan oli oikeutettu kuka tahansa, kantaessaan walkoisen Suomen tunnettua hihamerkkiä.

Edellämainittujen murhattujen henkilöiden omaiset owat koettaneet etsiä oikeutta, mutta sitä hakiessaan heitä on pilkattu. Heidän huostassaan on teloittajien ja Lauritsalan esikunnan antamia todisteita siitä, että wainajat owat tulleet „ilman minkäänlaista tutkimusta teloitetuksi", jonka todisteen alle on teloittaja ja samoin esikunnan puheenjohtaja pelkäämättä, että teosta woisi johtua ikäwyyksiä — piirtäneet nimensä, mutta näinkään sitowat todisteet eiwät merkitse mitään, sillä kerrottujen raskaiden rikollisten suojana on hampaisiin asti asestettu luokkakaarti, jonka ylin johto — alhaisemmista puhumattakaan — on wiime aikoina osoittautunut siinä määrin julkeaksi, että on yksinkertaisesti kysymys tämän aineksen maamme laillista nimeä kantawan hallituksen yläpuolelle asettumisesta.

323.2 (471) „1918"
„Lappeen Laihiala"

S.d. — 14/7 21

Sos-dem., Hki 12/7-21.

Walkoisten „sankariteot" v. 1918.

Lappeen Laihialan kyläss'ä tapahtunut 18 rauhallisen työläisen ja talollisen joukkoteloitus.

V. 1918 kevväällä suoritettujen veritekojen joukossa waatii oikeutettua kostoa m.m. niiden työläis- ja talollistowereiden weri, jotka walkoisen oikeudettomuuden uhreina teloitettiin Lappeen Laihian kylän pellolla. Tästä kaameasta tilaisuudesta on käytettäwänä runsas ainehisto, josta silminnäkijäin kertomana mainitsemme K. T:n mukaan tapahtuman pääpiirteet:

Kun Lappeenrantaa walloittamaan matkalla olewa walkoisten teloitusjoukkue oli saapunut Laihian kylään, aloittiwat he kohta kyläss'ä olewien walkoisten opastamina werisen puhdistustehtäwänss'ä. Joukkueen opastajat tunsiwat hywin, kuka kyläss'ä oli punainen ja kuka walkoinen ja niinpä iltamyöhästä huolimatta alettiin punikkijahti, joka ei kohdannutkaan minkäänlaista wastustusta, kun suurin osa haettawista oli juuri palannut työstä kotiins'a ja ne, jotka eiwät olleet wielä kotiaan ehtineet, ne otettiin tiellä kotiin tullessaan ja kuljetettiin Joutsenon maantien warrella olewaan pieneen mökkiin, siksi aikaa kunnes telottajat etsiwät mieleisens'ä teloituspaikan, jonka he löysiwätkin Wennäisten pellolta.

Klo 11 aikaan illalla alkoi werinen toimitus. Kolme ja neljä miestä wietiin teloituspaikalle kerrallaan ja kun nämä olitwat ampumalla surmatut, haettiin uusia, siksi kunnes koko 18 henkeä käsittäwä joukkue oli tullut teloitetuksi.

Surmans'a saaneet olitwat: työmiehet Joos'eppi Wanhanen, Antton Puranen, Ilmari Hiltunen, Feliks Partanen, Onni Nieminen, Jaakko Miettinen, Kalle Kaurakainen, Jokelainen ja Poikulainen; talolliset Esaias Pusulainen ja hänen kolme poikaans'a, Elias Nieminuukko, Edward Martikka, kaksi tuntematonta ja eräs, jonka onnistui tästä kaameasta tilaisuudesta karata.

Tämänkin joukkoteloituksen toimeenpaneminen— jolloin kaikki muodollisetkin „oikeuden" nimeä kantaneet, mutta todellisuudess'a oikeuden irwikuwina toimineet esikuntakäsittelyt, tapahtumasta annettujen todisteiden mukaan hylättiin — on yksi niitä räikeimpiä werisen oikeudettomuuden ja mieliwallan kaikkia oikeustajuntaa tyrmistyttäwiä näytteitä, joita toimeenpanemaan oli oikeutettu kuka tahans'a, kantaess'aan walkoisen Suomen tunnettua hihamerkkiä.

Edellämainittujen murhattujen henkilöiden omaiset owat koettaneet etsiä oikeutta, mutta siitä hakiess'aan heitä on pilkattu. Heidän hyvoksekseen on teloittajien ja Lauritsalan esikunnan antamia todisteita siitä, että wainajat owat tulleet „ilman minkäänlaista tutkimusta teloitetuksi", jonka todisteen alle on teloittaja ja samoin esikunnan puheenjohtaja pelkäämättä, että teosta woisi johtua ikäwyyksiä — piirtäneet nimens'ä, mutta näinkään sitowat todisteet eiwät merkitse mitään, sillä kerrottujen raskaiden rikollisten suojana on hampaisiin asti aseistettu luokkakaarti, jonka ylin johto — alhaisemmista puhumattakaan — on wiime aikoina osoittautunut siinä määrin julkeaksi, että on yksinkertaisesti kysymys tämän ainekses'en maamme laillista nimeä kantawan hallituksen yläpuolelle asettumises'ta.

323.2 (471) „1918" Kans. työ 9.7.21.
Lappeen Laihiala

Eräs walkoisen Suomen aseenkantajien suorittama joukkomurha.

Aseelliset miehet haalineet kotonaan olewia ja rauhallisesti työstä palaawia aseettomia työläisiä ja talollisia 18 henkeä, jotka teloitettiin ilman minkäänlaista kuulustelua.

K.T. 9/7 21

W. 1918 kewäällä suoritettujen weritekojen joukossa waatii oikeutettua kostoa m.m. niiden työläis- ja talollistowereiden weri, jotka walkoisen oikeudettomuuden uhreina teloitettiin Lappeen Laihialan kylän pellolla. Tästä kaameasta tilaisuudesta on käytettäwänä runsas ainehisto, josta silminnäkijäin kertomana tälläkertaa mainitsemme tapahtuman pääpiirteet:

Kun Lappeenrantaa walloittamaan matkalla olewa walkoisten teloitusjoukkue oli saapunut Laihian kylään, alottiwat he kohta kylässä olewien walkoisten opastamina werisen puhdistustehtäwänsä. Joukkueen opastajat tunsiwat hywin, kuka kylässä oli punanen ja kuka walkoinen ja niinpä ilmanpyhästä huolimatta alettiin punikkijahti, joka ei kohdannutkaan minkäänlaista wastustusta, kun suurin osa haettawista oli juuri palannut työstä kotiinsa ja ne, jotka eiwät olleet wielä kotiaan ehtineet, ne otettiin tiellä kotiin tullessaan ja kuljetettiin Joutsenon maantien warrella olewaan pieneen mökkiin, siksi aikaa kunnes teloittajat etsiwät mieleisensä teloituspaikan, jonka he löysiwätkin Wennäisten pellolta.

Klo 11 aikaan illalla alkoi werinen toimitus. Kolme ja neljä miestä wietiin teloituspaikalle kerrallaan ja kun nämä oliwat ampumalla surmatut, haettiin uusia, siksi kunnes koko 18 henkeä käsittäwä joukkue oli tullut teloitetuksi.

Surmansa saaneet oliwat: työmiehet Joosseppi Wanhanen, Antton Puranen, Ilmari Hiltunen, Felikss Partanen, Onni Nieminen, Jaakko Mäettinen, Kalle Kaurakainen, Jokelainen ja Poikulainen; talolliset Esaias Pusulainen ja hänen kolme poikaansa, Elias Niemimuukko, Edward Mantikka, kaksi tuntematonta ja eräs, jonka onnistui tästä kaameasta tilaisuudesta karata.

Tämänkin joukkoteloituksen toimeenpaneminen — jolloin kaikki muodollisetkin „oikeuden" nimeä kantaneet, mutta todellisuudessa o i k e u d e n i r w i k u w i n a toimineet esikuntakäsittelyt, tapahtumasta annettujen todisteiden mukaan hylättiin — on yksi niitä räikeämpiä werisen oikeudettomuuden ja mielivallan kaikkia oikeustajuntaa tyrmistyttäwiä näytteitä, joita toimeenpanemaan oli oikeutettu kuka tahansa, kantaessaan walkoisen Suomen tunnettua hihamerkkiä.

Se, että näiden weritekojen suorittajat, puhumattakaan siitä, että heidät katalien töidensä johdosta syytteeseen asetettaisiin, saawat edelleenkin asiatensa perusteella uhmailla kaikkia toisia kansalaisia welwoittawia lakeja ja asetuksia ja joiden julkeus menee jo niin pitkälle, että ne aikaisemmin työläisten teurastuksessa pätewiksi osottautuneiden aseittensa turwissa ja aiwan salaamattomissa wallankaappausaikeissa uskaltawat uhitella maamme korkeampienkin wirannomaisten toimenpiteitä, kun nämä owat uskaltaneet — waikkakin hywin kainolla ja waatimattomalla, eikä suinkaan hallituksen arwowaltaa kohottawalla tawalla — ohjailla intoilijoita warowaisempaan esiintymiseen — on waan mitä luonnollisin jatkoa siitä menettelystä, jolla hallitusherrat owat myrkkyrauhasiaan kaswatteleman käärmettä kansansa suuren enemmistön hywinwoinnin kustannuksella tuoksineet, antamalla suojeluskunnille parhaat palaset ja ainoastaan pieniä murusia muihin hyödyllisempiin tarkoituksiin.

Työwäestön sanomalehdistä on siitä asti, kun siellä on ollut tilaisuus saada äänensä kuuluwille hywin ymmärrettäwällä tawalla, aina ja ehtimiseen huomauttaen waltaohjatkia hoitelewille, että nämä kansansa onnellisemman tulewaisuuden nimessä pitäisiwät oikeutta arwossa ja jakaisiwat tätä oikeutta sellaisella tasapuolisuudella, että lain ja oikeuskäsitteiden uhmailemisesta rangaistaisiin niin walkoista kuin punaistakin ja että saman lain suoja ulottuisi kaikkien kansalaisten yhteiseksi onneksi, jättämättä ketään oikeuden turwan ulkopuolelle.

Tämä ääni on kansamme suurwoksi onnettomuudeksi kaikunut kuuroille korwille ja on näitä ääniä koetettu waimentaa usuttamalla ohwanan- ja muut konnanjuonia punowat agentit rauhallisten kansalaisten kimppuun osotuksiksi, että tässä maassa on laittomuus päässyt niin pitkälle, että oikeudettomuutta pidetään siinä määrin arwossa, että oikeuden waatiminen luetaan raskaimpien rikosten joukkoon kuuluwaksi.

Edellä mainitsemiemme murhattujen henkilöiden omaiset owat koettaneet etsiä o i k e u t t a, mutta sitä hakiessaan heitä on pilkattu. Heidän houstassaan on teloittajien ja Lauritsalan esikunnan antamia todisteita siitä, että wainajat owat tulleet "i l m a n m i n k ä ä n l a i s t a t u t k i m u s t a t e l o i t e t u k s i i", jonka todisteen alle on teloittaja ja samoin esikunnan puheenjohtaja pelkäämättä, että teosta woisi johtua ikäwyyksiä — piirtäneet nimensä, mutta näinkään sitowat todisteet eiwät merkitse mitään, sillä kerrottujen raskaiden rikollisten suojana on hampaisiin asti asestettu luokkakaarti, jonka ylin johto — alhaisemmista puhumattakaan — on wiime aikoina osottanut siinä määrin julkeaksi, että on yksinkertaisesti kysymys t ä m ä n a i n e k s e n m a a m m e l a i l l i s t a n i m e ä k a n t a w a n h a l l i t u k s e n y l ä p u o l e l l e a s e t t u m i s e s t a.

323.2 (471) "1918" "Lappee" Sos-dem., Hiki 20/10-21.

S.d. 20/10 21

S. d. Muualta Suomesta.

Walkoisen wihan päiwiltä.

Erään lappeelaisen talollisen ja hänen kahden poikansa teloittaminen.

Huhtikuun 27 päiwän iltana w. 1918 saapui Lappeen Partalan kyläss ä asuwan talollisen Esaias Pusan asunnolle 4 kiwääreillä warustettua suojeluskuntalaista, joiden juowuksissa olewa päällikkö tiedusteli, oliko Pusa poikineen kuulunut punakaartiin. Päällikkö sai kieltäwän wastauksen, koska mainittu henkilö samoin kuin hänen kaksi täysikaswuista poikaansakin oliwat työskennelleet maanwiljelystöissä ja ainoastaan talon yksi poika oli tilapäisesti työskennellyt Saimaan kanawan korjaustöissä, niin ollen eiwät olleet minkäänlaisissa tekemisissä punaisten enempää kuin walkoistenkaan sotatoimien kanssa. Tästä asemiehillekin tunnetuista asiaintilasta huolimatta kotosalle sattunut Esaias Pusa poikansa Eliaksen kanssa käskettiin seuraamaan mukana joelle, ja perheen muillekin jäsenille ilmoitti joukkuetta johtawa päällikkö, että kyläläiset owat määränneet heidät ja koko Pusan suwun tapettawiksi."

Matkalla teloituspaikalle sattui Pusan Juho-niminen poika, tullessaan työmaalta kotiinsa, tapaamaan kulkueen, jolloin hänet pakotettiin kääntymään takaisin ja seuraamaan isäänsä ja weljeänsä. Matka päättyi Laihian talon pellon reunalle, jossa heidät ilman minkäänlaista tutkintoa klo 11 aikaan iltasella ammuttiin.

Teloitettujen mukana olleet rahat, 1,080 markkaa, taskukellot ja kaikki arwokkaammat tawarat, teloittajat ryöstiwät uhreiltaan, silpoen ruumiit niin, että weljesten pään yläosa oli kokonaan poissa. Samoin oli heidän isänsä ruumis tehty tuntemattomaksi.

Kamalan työnsä suoritettuaan samat ihmispedot tuliwat seuraawana päiwänä uudelleen Pusan taloon. Tällä kertaa uhattuaan ensin ampua talon 14-wuotisen pojan, hakiwat wielä hengissä olewat perheen jäsenet, joita pelotellakseen ampuiwat 8 laukausta, onneksi kehonkään osaamatta ja ilmoittiwat tulleensa hakemaan talossa säilytettäwää „ryöstettyä omaisuutta". Mellasteltuaan aikansa ja etsittyään turhaan olematonta omaisuutta, täytyi miesten poistua tyhjin toimin.

Mutta wielä samana kesänä käwiwät aseelliset suojelijat useita kertoja mainitun perheen kotirauhaa häiritsemässä. Niinpä elokuussa (rukouspäiwänä) tuli 6 miestä Partolan kylän suojelijoita, jotka etsiwät talon wäwyä, ja kun ei sitä talosta löydetty, ammuskeltiin taasen talon pihalla useita laukauksia ja oli muuten esiintyminen näiden kuuluisan maineen arwoista. Wähän myöhemmin tuliwat Lappeenrannasta Lauri Wilkki ja Helkala, jotka ilmoittiwat talon ja talossa olewan omaisuuden takawarikoiwansa, kehuskellen olewansa „tämän talon isäntä" ja antoiwat ymmärtää, että leski lapsineen tulee ajettawaksi talosta pois.

Kului taasen aikaa, jolloin kuului ainostaan suullisia uhkailuja, mutta taasen wuoden 1919 tammikuussa tuli useita asestettuja Kommunsuon wankileirin wanginwartijoita, jotka tarkastettuaan talon ylisiä ja kellareita myöten lopulta mitään mukaansa wiemättä poistuiwat, jolloin taasen uusiutui ennen kerrottu ampuminen.

Kerrotunlaisen törkeän ja kaikesta päättäen järjestelmällisesti johdetun kotirauhan ja turwallisuuden aina uhattuna ollessa oli perhe lopulta pakotettu jättämään kotinsa ja muuttamaan sellaiselle seudulle, jossa ei ollut niin häikäilemättömiä yhteiskunnan „suojelijoita".

Kerrottu on kuwaawa näyte siitä oikeudettomuudesta, jonka uhreina kymmeniätuhansia kansalaisia walkoisten „laillisia" oloja palauttaessa sortui. — K. K. T.

323.2(471)„1918"
„Lappee"

Karj. Kans. työ 18/10-21.

Eräs „laillisuuden" palauttajien tekemä joukkomurha.

K.K.T.

Isä kahden poikansa kanssa miehinkään syyttömänä teloitettu.

18/10 21

Jälkeenjääneiden kotirauhaa törkeällä tavalla jatkuvasti häiritty, niin että leski lapsukaistensa kanssa oli pakotettu jättämään kotinsa.

Vuoden 1918 huhtikuun 27 päivän iltana saapui Lappeen Partalan kylässä asuvan talollisen Esaias Pusan asunnolle 4 kivääreillä varustettua suojeluskuntalaista, joiden johtajassa oleva päällikkö tiedusteli oliko Pusa poikineen kuullunut punakaartiin. Saaduaan kyseenalaiseen kieltävän vastauksen, koska mainittu henkilö samoin kuin hänen kaksi täysikäsvuista poikaansakin olivat työskennelleet maanviljelystöissä jo ainoastaan talon yksi poika oli tilapäisesti työskennellyt Saimaan kanavan korjaustöissä ja niin ollen eivät olleet minkäänlaisissa tekemisissä punaisten enempää kuin valkoistenkaan sotatoimien kanssa. Tästä asianhaarasta tunnettuista asiaintilasta huolimatta kotosalle saapunut Esaias Pusa poikansa Eliaksen kanssa käskettiin seuraamaan mukana, joille ja perheen muillekin jäsenille ilmoitti joukkuetta johtava päällikkö, että „kyläläiset owat määränneet heidät ja koko Pusan suwun tapettawiksi".

Matkalla telotuspaikalle sattui Pusan 7uhoniminen poika, matkalla työmaalta kotiinsa, tapaamaan tulkueen, jolloin hänet pakoitettiin kääntymään takaisin ja seuraamaan isäänsä ja veljeänsä. Matka päättyi Vaihian talon pellon reunalle, jossa heidät ilman minkäänlaista tutkintoa klo 11 aikaan illalla ammuttiin.

Tellotettujen mukana olleet vahat. 1,080 markkaa, taskukellot ja kaikki arvokkaammat tavarat telloittajat uhreiltaan ryöstettyä, silpoivat ruumiit niin, että veljesten pään yläosa oli kokonaan poissa. Samoin oli heidän isänsä ruumis tehty tuntemattomaksi.

Kamalan työnsä suoritettuaan samat ihmispedot tulivat seuraavana päivänä uudelleen Pusan taloon. Tällä kertaa uhattuaan ensin ampua talon 14-vuotisen pojan, hakivat wielä hengissä olevat perheen jäsenet, joita pelotellakseen ampuivat 8 laukausta, onneksi kehenkään osumatta ja ilmoittivat tulleensa hakemaan talossa säilytettävää „ryöstettyä omaisuutta". Mellasteltuaan aikansa ja etsittyään turhaan olematonta omaisuutta, täyttyi miesten poistua tyhjin toimin ja kovia kokenut perheen äiti pienten lastensa kanssa jätettiin wähäksi aikaa rauhaan.

Mutta wielä samana kesänä kävivät eräät suojelijat useita kertoja mainitun perheen kotirauhaa häiritsemässä. Niinpä elokuussa (ruokouspäivänä) tuli Partolan kylän suojelijoita 6 miestä, jotka etsivät talon väkeä ja kun ei sitä talosta löydetty, ammuskeltiin taasen talon pihalla useita laukauksia ja oli muutkin esiintyminen näiden kuuluisan maineen arvoista.

Wähän myöhemmin tulivat Lappeenrannasta Lauri Wilkki ja Helkala, jotka ilmoittivat talon ja talossa olevan omaisuuden takawarikoiwansa, kehuskellen olevansa „tämän talon isäntiä" ja antoivat ymmärtää, että leski lapsineen tulee ajettawaksi talosta pois.

Kului taasen aikaa, jolloin kuului ainoastaan suullisia uhkauksia, mutta taasen wuoden 1919 tammikuussa tuli useita asestettuja Kommunuon wankileirin wanginwartijoita, jotka tarkastettuaan talon ylisiä ja kelluveita myöten lopulta mitään mukaansa wiemättä poistuivat, jolloin taasen uusiutui ennen kerrottu ampuminen.

Kerrotunlaisen tärkeän ja kaikesta päähäen järjestelmällisesti johdetun kotirauhan ja turwallisuuden aina uhattuna ollessa oli perhe lopulta pakotettu jättämään kotinsa ja muuttamaan sellaiselle seudulle, jossa ei ollut niin häiritsemättömiä yhteiskunnan „suojelijoita".

Kerrottu on kuwaawa näyte siitä oikeudettomuudesta, jonka uhreina kymmeniätuhansia kansalaisia walkoisten „laillisia" oloja palauttaessa sortui.

323.2 (471) "1918"
"Lappee"

Kans. työ. 8.4.21.

Lappeenrannasta ja lähiseuduilta.

Walkoisen terrorin ajoilta.

Osasiwatpa ne Lappeenkin suojeluskunnat kunnostautua raporttien teossa.

8/4 21

Kuwaamia näytteitä tolkuttomuuksista kostontöistä ja niiden seurauksista.

Kewäällä w. 1918 walkoisen wihan woimakkaana riehuessa, wangitsiwat Simolassa majailewat walkoiset „ulpseerit" talollisen E. Kuukan kotonaan Kanalammin kylässä ja weiwät wangitun mukanaan.

Wangitsemisen toimeenpanijat waatiwat Kuukalta aseita ja warsinkin taskuasetta ja kun ei wangittu, jolla ei ole mainitunlaisia kapineita koskaan ollut, woimut aseiden kätköpaikkaa ilmoittaa, riitti „niskoittelu" aiheeksi kuolemantuomiolle, joka ilmoitettiin kohta pantawan täytäntöön ja lähdettiin Kuukkaa kuljettamaan teloituspaikalle. Matkalla muisti Kuukka, että hänen weljellään joka oli walkoisten kyytimiehenä, mahdollisesti oli ase ja kun kyseessä oli todennäköisesti ainoastaan katala ilmianto, joka woi päättyä hänelle uhkatulla tawalla ,ilmoitti hän joukkueen johtajalle, että mahdollisesti hänen weljellään on jonkunlainen ampuma-ase.

Ilmoituksen seurauksena olikin, että K. tuotiin teloituspaikalta eläwänä, mutta uhattiin, että jos ei aseita löydy hänen weljeltään, tullaan hänet myöhemmin ampumaan.

K. jäi kuitenkin ampumatta ja passitettiin Wiipurin wankileirille ja kun täällä toimiteturissa tutkimuksissa ei ilmennyt Kuukan syyllisyyttä „kapinaan" enempää kuin muuhunkaan, josta häntä olisi woitu pitää wangittuna, laskettiin K. kotiinsa.

Paikalliset suojelijat eiwät kuitenkaan kärsineet, että K. ei kuollut edes wankileirin kidutukseen ja Simolan ja Suomalaisten suojeluskunnat tekaisiwat paperit, joilla Kuukka passitettiin uudestaan wankileiriin, tällä kertaa Lappeenrantaan.

Tekijäinsä „kunniaksi" julkaisemme mainittujen suojeluskuntien tekeleet:

„Pöytäkirja, tehty Simolan Suojeluskunnan Esikunnassa heinäkuun 4 päiwänä wuonna 1918. — — —

Läsnä oliwat seuraawat esikunnan jäsenet: Tommi Nurmela, H. J. Haikala, Arwi Ahlgren ja warajäsen Antti Mononen.

Wangin nimi: Kuukka, Elias, talollinen, syntynyt 1880. Wangin luonne rauhallinen, työteliäs myöskin, waan lakkoihin yllyttäjä. Elämän tawat säännölliset ja työtä tehnyt kotonaan. On kuulunut Metsäkollan työwäenyhdistyksen lauluseuraan johtajana. Onko kuulunut punakaartiin: ei aseellisesti. Mitä aseita on kantanut ja onko wangin luona sellaisia löydetty: On löydetty kyytiä taskuase."

Lisäksi selittää esikunta 1/4 18 kun punakaartilaiset tuliwat ryöstämään T. Nurmelalta Kanalammilta heiniä, niin mainittu henkilö sanoi, että heinät owat myöskin hänelle ilmoitettawa. Ja kun T. Nurmelalla oliwat metsätöissä eräät Honkasen weljekset, ja he eiwät tahtoneet lähteä punakaartiin, niin kowisteli taloll. Joosseppi Sokuraa kun hän ei ajanut Honkasia luotaan pois. Onko wanki esiintynyt kiihottajana punaseen kaartiin? On; wallankumoukseen: On.

Esikunnan lausunto wangitusta: „Koska hän on ollut paikkakunnan sosialist. suurinta luottamusta nauttiwa henkilö niin ennen kapinan alkua kuin kapinan aikanakin (yhdessä taloll. Elias Käkelän kanssa) niin pidämme hänet ainakin yhtä waarallisena kuin Käkeläänkin. Ja jos hänen annetaan nyt wapaana olla niin tulee hän meidän käsityksemme mukaan tihutöitä edelleenkin tekemään.

Simolan Suojeluskunnan leima.
Tommi Nurmela."

„Pöytäkirja tehty Suomalaisen kylän ja ympäristön suojeluskunnan esikunnassa heinäkuun 4 päiwänä wuonna 1918. Läsnä oliwat seuraawat esikunnan jäsenet: tehtaalla August Suomalainen, Hugo Kuukka, Antti Tani ja Juho Haikala."

Lausunto päällisissä samanlainen kun edellisenkin waan syytöksiä tehty rohkeammin. Sanotaan m. n. nauttineen punakaartilaisten luottamusta. Löydetty taskuase „Nagan rewolweri". On pakottanut Joosseppi Sokuraa wiemään williä ja laittanut punakaartilaiset työskentelemään perunoita. Kysymyksiin, on wanki esiintynyt kiihottajana punaseen kaartiin: wastaa esikunta, on wallankumoukseen: on; laillista hallitusta wastaan; on; aseellisuutta wastaan: on; lewittänyt wääriä kulkupuheita sotatoimista: on; tahtoisiko laillisen hallituksen kannattaja wastaan: on.

Esikunnan lausunto wangitusta: Wankilasta wapautetun Elias Kukan pidämme waarallisena henkilön wapaudessa. Hän on puhunut usissa ja nimittänyt henkilöitä, jotka muka wäärällä ilmiannolla owat hänet wankilaan saattaneet. Hänet jos pidetään wapaudessa, niin woi olla hywin ikäwät seuraukset.

Suomalaisen kylän ja ympäristön esikunnan leima.
August Suomalainen,
(puheenjohtaja).

Sitäpaitsi liitetään lausunnot kaan taloll. Juho Suomalaisen ilmianto, koskewa wiljan tarkastusta, jonka Kuukka laillisena elintarwelautakunnan jäsenenä oli pakotettu toimittamaan Juho Suomalaisen kotona, kun Suomalainen oli piilottanut wiljojaan metsään, josta warkaat weiwät niitä ja wiljakät tuli siten ilmi.

Näin hatarat walheelliset ja kesken ristiriitaiset olliwat esikuntien raportit. Ja waikka raporteissa ei kyllä täytynyt myöntää Kuukan olleen rauhallinen, työteliäs sekä eläwän tawoiltaan säännöllinen ja ollut kotonaan eikä missään punakaartihommissa, niin samassa silmänräpäyksessä sanotaan Kuukan olleen lakkoihin yllyttäjän, waikka ei esikunta woi sanoa missä ja milloin. Mutta teroitetaan tuon rauhallisen, työteliään, warakkaan ja elämän tawoiltaan säännöllisen miehen olewan edelleenkin waarallisen tihutöitä tekemään ja että hänen wapaana olostaan olwat ikäwät seuraukset!

Kuwaawinta on kuitenkin se, että mainittu Suomalaisen kylän esikunta näki, että Kuukka jäi sittenkin henkiin, pelätessään että antamasta waltheellisesta lausunnosta woi joutua joskus maailmassa tilille, kyhäsi „lohduttelewalle yhtiöbolsewikille" armonanomuksen, joka sekin tulkoon kaikkine wirheineen laatijoiden itsensäkin luettawaksi:

„Armon-Anomus Korkealle Yli-Sota-oikeudelle.

Suomalaisen kylän ja ympäristön Suojeluskunnalta.

Että wankittu Talollinen Elias Kuukka, Kanalammin kylästä, Armahtettaisi Rankaistuksestansa, Tuomiota wähentämällä tahin Ehtonalaiseen wapauteen Kuukan Rikoksilta on Kylän Naapurit, antaneet anteeksi ja Soisiwat Kuukalle Wapauden Hänen Perheensä tähdenkin olis Suotawa Kuukalle wapaus, Sillä Talossa olis Erin tarwis Töissä ja woisi Talo Joutua rappiolle jos hän Kärsii Täytellisen rankaistuksensa, syystä, Rukoilee Suojeluskunta Kuukan Puolesta Armoa hänen Rikoksillensa, Sekä Myös Menee Täydelliseen Takaukseen Kuukan etestä, että Hän ei Ole tästedes Waarallinen Lain Hallitukselle, ja Otamme häärin silmällä Pitoon alaiseksi, ettei saa Pitää Kokouksiansa kuden ennen heillä oli, waan soisimme hänelle ainoastansa Koti arestia tämänkin rankaistus ajan.

Suomalaisissa Syyskuun 3 päiwä 1918.

(Suomalaisen kylän ja ympäristön Esikunnan leima)
August Kuukka.
S. K:n (Kirjuri).
August Suomalainen
Suojeluskunnan Päällikkö"

Se on näyte oikean suojelijan järjen ja moraalin puutteesta ja tekee on mahdollinen ainoastaan sellaiselle henkilölle, jonka järkitulta on su-

...untalaisen sarkahatun alla wah-
...ssa mänänemistilaisa.

Enfin pidetään K. yhtä waaralli-
...na kuin Käkelä ja kun Käkelä oli
o ammuttu sorakuopan reunalla wih-
oili eſikunta, että Kuukalle pitäiſi
ehdä samoin ja kun ajan tapahtu-
nat tekiwät toiwomukſesta pilaa, tur-
pauduttiin toiſiin menettelytapoihin.

Aſian yhteydessä tulkoon mainituk-
i, että Kuukka oli ollut Lappeen kun-
an elintarwelautakunnan jäſen lail-
iſen kuntakokouksen walitſemana ja
ötö- ...yhdistyksen kuului Melkkolan
:n ...uulukuoron johtajana. Siinä
nſiot, joista toiwottiin kuolleman-
:angaistusta.

Aſeen, josta K. oli tulla ammutuk-
i, omisti hänen weljensä ja oliwat
en ſuojeluskuntalaiſet jo aikaiſem-
nin takawariloineet ja että nämä ai-
oiwat ſen pitääkin, oſottaa ſe, että
uukan täytyi oikeudellista tietä po-
ottaa ſuojeluskuntalaisten ſe itſel-
een luowuttamaan.

323.2 (471) „1918"
„Laatokka"

Kans. Leht. 1/11-21.

Walkoisen wainon ajoilta.

Munan murhenäytelmä Laatokan kewäisellä jäällä.

Wuoden 1918 kaameat tapahtumat eiwät ole kaikki tulleet päiwän waloon. Tietääksemme ei seuraawakaan kauhuntapaus ole tunnettu. Työläisille lienee tapahtumaan tutustuminen mielenkiintoista warsinkin kun siitä on kertonut muuan asianomaisista murhamiehistä, nimittäin Manu Peltonen, kotoisin Metsäpirtistä, Wenäjän rajalta, nykyisin kirjoissa Salmin pitäjässä. Mainittu Manu Peltonen on ollut töissä Jämsän pitäjän Könkölän kylässä.

Tämän kirjoittajalle on hän kertonut olleensa erään salmilaisen kauppiaan kanssa kalastamassa Wenäjän puoleisella Laatokalla, harjoittaen myös salakuljetusta toisena ammattinaan. Asuntoa he pitiwät Witelen kylässä, Wenäjän puolella.

Kewäällä 1918, jolloin Suomessa oli enää wain Wiipuri punakaartin hallussa, oli Peltonen mainitun kauppiaan kanssa kesän waralle jäitä nostamassa kalapirtillä, joka sijaitsi 5—6 km. Witelen kylästä Suomen rajalle päin Pietarin puoleisella rannalla. Tällöin oli eräänä päiwänä, jota kertoja ei tarkemmin muistanut, heidän työpaikalleen saapunut hewosella kulkien kaksi punakaartilaista, jotka ilmoittiwat saapuneensa hakemaan Peltosta ja kauppiasta Suomeen, punakaartiin. Kertoja sanoi kauppiaan kanssa suostuneensa seuraamaan miehiä ehdolla, että saawat ensin korjata kalastustarpeensa, johon ehtoon miehet suostuiwatkin. Kun miehet oliwat lähtöwalmiina sowittiin, että punakaartilaiset, joilla oli huonompi hewonen, ajaisiwat edellä. Näin sitten lähdettiin kulkemaan Laatokan kewäistä jäätä, joka jo paikoin oli weden peittämää.

Kun oli päästy noin kilometrin werran rannasta, lähti Peltonen, joka oli kalapirtiltä warannut kirween palttoonsa alle, kulkemaan towereineen edellä ajawien punakaartilaisten reen perään. Miehet saawutettuaan löi Peltonen toista miestä kirweellä päähän ja kauppias piteli toisen punakaartilaisen käsiä selän takana, jotta tämä ei woinut puolustautua wieressään olewalla kiwäärillä. Saatuaan uhrikseen walitsemansa miehen tainnuksiin, löi Peltonen kauppiaan pitelemää punakaartilaista kirweellä niinikään päähän huolimatta siitä, että mies rukoili armoa murhaajilta. Werityönsä he wiimeisteliwät punakaartilaisilta ottamillaan kiwääreillä, sohien miehiä pistimillä ja hakaten kiwäärin perällä. Kun murhatyö oli tehty, tarkastiwat murhaajat uhriensa taskut, joista oliwat löytäneet heidän paperinsa. Passeista oli käynyt selwille, että toinen murhatuista oli ollut kotoisin Helsingistä ja toinen Salmin pitäjästä. Nimiä ei Peltonen muistanut, mutta kertoi tunteneensa toisen murhatuista. Luonnollisesti ottiwat he murhatuilta myös näiden arwoesineet ja aseet, ajoiwat Suomeen ja ilmoittautuiwat Salmin suojeluskunnan esikunnalle, joka otti heidät wastaan „urhokkaina isänmaan puolustajina".

Tämän jälkeen oli Peltonen käynyt Aunuksessa ja Wienan-Karjalassa wakoilumatkoilla, „ansioituen" näissä hommissa melko lailla. Tämän kirjoittajalle hän näytteli papereitaan: wäärennettyä punawangin wapauspassia ja suojeluskunnan waltakirjaa, joka oli kirjoitettu niin hienolle paperille, että sen tarpeen tullen woi pistää waikka paperossiimukkeen sisään.

Tätä werityötä saatetaan puolustaa sillä, että se tapahtui suoranaisesti sotatoimien yhteydessä, mutta siitä huolimatta käy kertomuksesta selwille se sammumaton werenhimo ja petomaisuus, joka ilmeni kaikissa walkaisijain toimissa. Tässäkään tapauksessa ei murhaajien päähän pälkähtänyt ottaa miehiä wangiksi, joka olisi yllättämällä onnistunut yhtä hywin kuin onnistui murhatyökin. Werenjano piti tyydyttää ja siksi sai ihmisyys wäistyä. Wuorenraskaasta rikoksestaan huolimatta owat kyynykseessäolewat ihmispedot kunnialisia ihmisiä samalla kertaa kun wiattomat kapinawangit saawat wuosikausia wirua wankilahelwettien komeroissa.

Keitä mahtoiwat olla murhattujen omaiset. Ehkä he tälläkin hetkellä kuwittelewat rakkaimpiensa olewan Wenäjällä, ja kuumeisesti odottawat heidän sieltä palaawan. Mutta Laatokan wesi liottelee odotuksen esineiden kalwenneita luita.

323.2(471)"1918" Mouhijärvi Uusi Aika 18/2-24.

Muistelma walkoisen ajoilta.

Kirjoittanut O. S—nen.

En kirjoita tätä senwuoksi, että kertomuksessa esitetty asia olisi mikään erikoisluontoinen, sillä samanlaisia tapahtui mainittuna aikana paljon. Kertomuksella on kuitenkin mielenkiintoa siitä syystä, että siinä esiintyvät henkilöt owat suurelle osalle Uuden Ajan lukijoitakin tunnettuja.

Silloin walkoisena kewäänä kun Suomen työwäkeä teljettiin wankileireihin kymmeniä tuhansia, joutuiwat sinne muiden muassa weljekset Matti, Juho ja Arwo Sillanpää Mouhijärweltä. Wanhin weljeksistä Matti kuitenkin pian kyllästyi wankileirin ahtaaseen ilmapiiriin sekä siellä wallitsewaan kurjuuteen, ja niinpä hän otti omalupaisen wapauden jo heinäkuun alkupäiwinä samana wuonna, onnistuenkin siten, ettei häntä sittemmin tawattu. Matin onnistuminen herätti wankileiriin jääneissä weljeksissä woimakkaan wapauden kaipuun, ja niinpä Juho ja Arwokin eräänä kolkkona ja sumuisena syyskuun päiwänä onnistuiwat pujahtamaan piikkilankojen ulkopuolelle sekä etenemään läheiseen metsään. Siellä tie kuitenkin katkesi; he eiwät olleet ottaneet ulkopuolella leirin kulkewia patrulleja huomioon ja nyt tässä metsässä tulla pölähti eräs sellainen heidän eteensä.

Patrulli komensi: „kädet ylös!“ Juho, ollen heikko jaloistaan, antautui armoille, mutta Arwo, nuorin weljeksistä, oli reipas ja rohkea eikä hewillä luopunutkaan äsken saadusta wapaudestaan. Nopeasti kuin salama syöksähti hän patrulliketjun läwitse ja hämmästys tällaisesta yllätyksestä waltasi wartijat niin etteiwät huomanneet ampua ennenkuin se oli myöhäistä. Kuin hirwi kiiti Arwo metsässä; edessähän oli elämä ja wapaus, jos onnistui pakoyrityksessään. Epäonnistuminen merkitsi hirwittawaa nälkäkuolemaa wankileirillä ja tämä ajatus mielessään lisäsi Arwo yhä wauhtia.

Mutta pian tointui wartijapatrullikin hämmästyksestään. Pari miestä lähetettiin kuljettamaan Juhoa wankileirille, toiset ryntäsiwät pakenewan jälkeen.

Nyt alkoi wimmattu takaa-ajo. Arwolla oli etumatkaa ja wauhti wielä hywä. Muuten olisi kaikki mennytkin hywin, mutta taaskin tuli este tielle. Edessä wirtasi 20 metriä leweä, sywä joki. Jos olisi lähtenyt jokirantaa ylös tai alaspäin, olisi helposti woinut joutua kiinni. Ylitsemeno näytti myös mahdottomalta. Walitsemisen waraa ei tuitenkaan ollut, eikä pitkää aikaa mietiskelyhinkään. Ylitse täytyi päästä. Waatteet päällä syöksyi Arwo weteen. Wirta oli woimakas ja wesi kylmää, mutta hywänä uimarina hänen onnistui ponnistella toiselle puolen jokea. Täällä oli ylös nousu waikeaa, sillä jyrkkä ja sawinen jokiäyräs oli niin niljakka, että painawissa, wettä waluwissa waatteissa ja kengissä ei siitä mitenkään taytonut päästä ylös. Useamman kerran oli hän jo ponnistanut, mutta aina käsien ja jalkojen otteet pettiwät.

Asema näytti uhkaawalta, sillä takaa-ajajien äänet alkoiwat kuulua.

Ellei hän ehdi joesta ylös, niin muutaman minuutin kuluttua se on myöhäistä ja takaa-ajajain laulat läwistäwät hänet. Niin ei saanut käydä. Wielä yksi hurja ponnistus... Ratkaisusti iski hän sormensa sawiteeseen ja waikka sormien päistä tirskui weri, ponnisteli hän epätoiwoisesti ylöspain ja onnistui pääsemään jokiäyrälle jomalla hetkellä kuin takaa-ajajat ilmestyiwät wastakkaiselle rannalle. Arwon onnistui nyt hetkeksi hänen tarkoituksensa ilmaista wartijoille, että hän on wielä elossa ja wapaa. Hän kohotti oikean kätensä ylös ja heilautti sitä kolme kertaa. Sitten hän kääntyi ja lähti juoksemaan metsään, josta hän oli arwattawasti, yöllä tullut. Sinne oli kuitenkin päästäwä hinnalla millä tahansa. Kiireesti lähti hän juoksemaan metsää kohti. Mutta jo huomattiin kyläsäkin hänen pakonsa ja pian oli kymmenkunta kiwäärimiestä häntä takaa-ajamassa.

Nopeus oli taaskin tarpeen, mutta waatteet oliwat märät ja nälkä sekä wäsymys ahdistiwat niin että wauhti ei enään ollut sellainen kuin edellisenä päiwänä. Äärimmäisesti ponnistamalla woimiaan onnistui hän pääsemään metsään. Takaa-ajajat olimat paremmin warustettuja kuin edellisenä päiwänä ja sitä paitsi oliwat he waranneet ajokoiria mukaansa ja nämät lähenimät pakenewaa winhalla wauhdilla.

Eteen aukeni laaja suo, jossa ainoastaan rantamilla kaswoi puita. Keskeltä oli suo aiwan autiota ja — mikäli woi päättää — wielä kaiken lisäksi hywin wetelää. Aikaa ei ollut taaskaan kiertämiseen. Suoraa päätä suon poikki, jos mieli säilyttää itsensä. Koiran haukunta alkoi kuulua jo arweluttawan läheltä ja niin muodoin oli kiiruhdettawa. Ponnistaen wiimeiset woimansa juoksi Arwo suolle. Suo oli hyllywää ja wetistä, joten kulku käwi hitaasti. Siksipä hän edetkään jonkun werran rannasta painautui sywälle suohon odottamaan kohtaloaan. Kohta oliwatkin takaa-ajajat koirineen suon reunassa, mutta koirat eksyiwät jäljiltä. Suolta eiwät takaa-ajajat ymmärtäneet lähteä etsimään ja näin oli hän taaskin pelastunut.

Mutta elämä kylmässä syyskuun ilmassa märässä suossa ei ollut kadehdittawaa. Sitäpaitsi alkoi nälkä hirweästi waiwata. Olihan hän ollut lähes kaksi wuorokautta jo syömättä. Wähän ajan kuluttua nosti hän sen werran päätään, että woi tehdä hawaintoja ympäriltään. Suon reunassa äkkäsikin hän kaksi miestä, arwattawasti nämät oliwat häntä waanimassa. Uudestaan täytyi painautua kylmän suon syleilyyn. Wähitellen alkoiwat jäsenet kangistua ja hän waipui jonkunlaiseen welttomiden tilaan. Eletty elämä kulki, ikäänkuin warjokuwina, hänen sielunsa silmien editse. Lapsuusaika, wanhempien koti, nuoruuden leikit, kansalaissodan tapahtumat, wankileirin kauhut pyöriwät yhtenä sekamelskana hänen aiwoissaan. Yhtäkkiä tunsi hän taas woimaa wirtaawan jäseniinsä. Sen waikutti waaleakutrisen, sinisilmäisen tytön kuwa, joka ajatuksien sekamelskassa muodosti eheän kokonaisuuden. Nyt hän muisti, miten surullinen ja odottawa oli tytön katse, kun wiime kewäänä hywästit heitettiin. Mitähän on tytöstä tullut: eläkö, odottaako hän minua? Armas tyttöni! Tahdon saada siitä selwyyden. Tahdon wielä kerran nähdä tyttöni. Tahdon, waikka minun täytyisi taistella koko maailman woimia wastaan. Näin ajatellen Arwo ponnisteli ylös suosta ja lähti kompuroimaan metsää kohti. Suon reunassa oli taaskin kaksi miestä, mutta ne eiwät olleet samanlaisia kuin edelliset. Nähtyään pakolaisen kurjan tilan, läheniwät he ystäwällisesti Arwoa ja tarjosiwat hänelle apuansa. Miehet oliwat tawallisia työläisiä, jotka oliwat työstään kotiin menossa. He kehottiwat pakolaista seuraamaan heitä, johon hän iloilla suostuikin. Syötyään, kylwettyään ja lewättyään tunsi hän seuraawana aamuna olewansa entisissä woimissaan.

Warustettuna neuwoilla ja matkaewäillä lähti hän toiworikkain mielin taiwaltamaan kohti Mouhijärweä. Illalla myöhään, 22 päiwänä syyskuuta pääsi Arwo Sillanpää kotiseudulleen.

seen, jota hän ei jäänyt kuitenkaan palwelemaan, waan otti uudelleen omalupaisen wapauden ja on wieläkin teillä tietymättömillä.

Arwo sitä wastoin laskettiin ehdolliseen wapauteen. Mutta muistot seikkailurikkaalta pakomatkalta tulewat pysymään aina hänen mielessään.

tus mielessään lisäsi Arwo yhä wauhtia.

Mutta pian tointui wartijapatrullikin hämmästyksestään. Pari miestä lähetettiin kuljettamaan Juhoa wankileirille, toiset ryntäsiwät pakenewan jälkeen.

Nyt alkoi wimmattu takaa-ajo. Arwolla oli etumatkaa ja wauhti wielä hywä. Muuten olisi kaikki mennyt hywin, mutta taaskin tuli este tielle. Edessä wirtasi 20 metriä leweä, sywä joki. Jos olisi lähtenyt jokirantaa ylös tai alaspäin, olisi helposti woinut joutua kiinni. Ylitseneno näytti myös mahdottomalta. Walitsemisen waraa ei tuitenkaan ollut, eikä pitkää aikaa mietiskelyihinkään. Ylitse täytyi päästä. Waatteet päällä syöksyi Arwo weteen. Wirta oli woimakas ja wesi kylmää, mutta hywänä uimarina hänen onnistui ponnistella toiselle puolen jokea. Täällä oli ylös nousu waikeaa, sillä syrkkä ja sawinen jokäyräs oli niin niljakka, että painawissa, wettä waluwissa waatteissa ja kengissä ei siitä mitenkään taytonut päästä ylös. Useammankerran oli hän jo ponnistanut, mutta aina käsien ja jalkojen otteet pettiwät.

Usema näytti uhkaawalta, sillä takaa-ajajien äänet alkoiwat kuulua.

Ellei hän ehdi joesta ylös, niin muutaman minuutin kuluttua se on myöhäistä ja takaa-ajajain kuulat lähistäwät hänet. Niin ei saanut käydä. Wielä yksi hurja ponnistus... Raiwoisasti iski hän sormensa saawiteeseen ja waikka sormien päistä tirskui weri, ponnisteli hän epätoiwoisesti ylöspain ja onnistui pääsemään jokäyräälle samalla hetkellä kuin takaa-ajajat ilmestyiwät wastakkaiselle rannalle. Arwon onnistui pujahtaa kiwien taakse ja sieltä edetä läheiseen metsään.

Usema oli ainakin hetkiseksi turwattu, sillä takaa-ajajain oli etsittäwä ylimenopaikkaa ja tällä aikaa Arwo sai jälleen etumatkaa. Kuljettuaan useampia kilometrejä piiloutui hän erääseen wuorilouhikkoon odottamaan illan tuloa. Oudossa seudussa liikkuminen olisi näet päiwän aikana ollut waarallista.

Ei ollut hauskaa olla piilopaikassakaan, waikka nyt oli takaa-ajajilta turwassa. Ilma oli kylmä ja waatteet märät. Siksipä hän mielihywällä terwehtikin lähenewää iltahämärää.

Pimeän tullen hän lähti ulos piilopaikastaan. Sokeasti täytyi hänen kulkea tietämättä minne, sillä metsää samotessaan ei hän ehtinyt panna merkille ilman suuntaa. Pääasia oli wain päästä kauwaksi pois wankilan läheisyydestä.

Kuljettuaan koko yön saapui hän aamuhämärissä eräälle aukeamalle, jossa oli heinälatoja. Wäsynyt kun oli, ei hän tutkinut sen enempää ympäristöä, waan kömpi erääseen laboon ja peitti itsensä heiniin. Suloiselta tuntui lepuuttaa wäsyneitä jäseniään lämpöisissä heinissä ja pian oli hän waipunut unen leppeään helmaan wälittämättä ympäröiwistä waaroista...

Miten kauwan lienee mies nukkunut, mutta hän heräsi omituiseen kahinaan, joka kuului ladon owelta. Hän terästi kuuloaan ja nyt kuului kiireisesti poistuwien askelien ääni. Hänet oli keksitty. Mahdollisesti oli hän jättänyt jotakin merkkejä itsestään kömpiessään wäsyneenä latoon. Ehkäpä ei hän tukkiessaan ladon owea ollut osannut järjestää owilautoja samalla tawalla kuin ehkä oli hän mukkuessaan kuorsannut ja sillä kiinnittänyt jonkun ohikulkewan huomion itseensä...

Arwo kohottautui ylös heinistä ja tarkkasi ympäristöään ja nyt hän huomasi olewansa suuren kylän wainioitten keskellä ja erään miehen juoksujalkaa kiirehtiwän kylää kohti. Warmaan se meni ilmoittamaan löydöstään sinne. Pois täytyi taaskin päästä, mutta waikeaa oli lähteä, sillä joka taholla oli aawat wainiot ja wähintään kilometri tä, arwattawasti nämät olimat hänta waanimassa. Uudestaan täytyi painautua kylmän suon syleilyyn. Wähitellen alkoiwat jäsenet kangistua ja hän waipui jonkunlaiseen welttouden tilaan. Elettu elämä kulki, ikäänkuin warjokuwina, hänen sielunsa silmien editse. Lapsuusaika, wanhempien koti, nuoruuden leikit, kansalaissodan tapahtumat, wankileirin kauhut pyöriwät yhtenä sekamelskana hänen aiwoissaan. Yhtäkkiä tunsi hän taas woimaa wirtaawan jäseniinsä. Sen waikutti waaleakutrisen, sinisilmäisen tytön kuwa, joka ajatuksien sekamelskassa muodosti eheän kokonaisuuden. Nyt hän muisti, miten surullinen ja odottawa oli tytön katse, kun wiime kewäänä hywästit heitettiin. Mitähän on tytöstä tullut: elääkö, odottaako hän minua? Armas tyttöni! Tahdon saada siitä selwyyden. Tahdon wielä kerran nähdä tyttöni. Tahdon, waikka minun täytyisi taistella koko maailman woimia wastaan. Näin ajatellen Arwo ponnisteli ylös suosta ja lähti kompuroimaan metsää kohti. Suon reunassa oli taaskin kaksi miestä, mutta ne eiwät olleet samanlaisia kuin edelliset. Nähtyään pakolaisen kurjan tilan, lähenniwät he ystäwällisesti Arwoa ja tarjosiwat hänelle apuansa. Miehet olimat tawallisia työläisiä, jotka olimat työstään kotiin menossa. He kehottiwat pakolaista seuraamaan heitä, johon hän illolla suostuikin. Syötyään, kylwettyään ja lewättyään tunsi hän seuraawana aamuna olewansa entisissä woimissaan.

Warustettuna neuwoilla ja matkaewäillä lähti hän toiworikkain mielin taiwaltamaan kohti Mouhijärweä. Illalla myöhään, 22 päiwänä syyskuuta pääsi Arwo Sillanpää kotiseudulleen. Mutta kun ihmiset olimat wielä waiweilla, ei hän uskaltanut mennä kotiinsa, waan jäi odottamaan siksi kunnes kaikki olisi hiljaista. Aikaansa wiettämään pistäytyi hän erääseen kotinsa lähellä olewaan heinälatoon.

Mutta siellä kohtasi häntä yllätys, sillä joku oli jo ennemmin sinne sijoittautunut. Heinistä karkasi mies ylös ja nyt alkoi wimmattu paini. Arwo, waikka suuresti luottikin woimiinsa, tunsi häwiäwänsä, sillä hän oli nälissään ja uupunut. Wihdoin lupasi hän antautua. Mutta silloin sukki toinen hänen syliinsä ja sanoi: „Sinäkö se olitkin, Arwo weljeni!“ Nyt selwisi Arwollekin, että se on hänen Matti-weljensä, joka jo heinäkuussa liwisti wankilasta. Molemmin puoliset historiat kerrottuaan toisilleen, alkoiwat weljekset tuumia tulewaisuuttaan ja päätös oli se, että mennään ja kyhätään piilopirtti talweksi kotitalon perämetsälle.

Tuumasta toimeen. Hiljaisuus wallitsi jo ympäristöllä, joten he uskalsiwat mennä kotiwäen pakinoille. Se ilo ei suinkaan ollut wähäinen, mikä kohtasi iäkkäitä wanhempia ja surewia sisaria, kun kadonneet omaiset yhtäkkiä ilmestyiwät heidän eteensä ilmieläwinä, he kun luulimat heidät jo aikoja sitten kuolleiksi.

Mutta aikaa ei ollut tunnepurkauksille. Pojat ilmoittiwat suunnitelmansa ja kiireesti katsottiin työkaluja sekä ewästä. Samana yönä lähtiwät weljekset hakemaan mökin paikkaa.

Kuuden kilometrin päässä Sillanpään talosta on wielä tänäkin päiwänä synkässä korwessa pirtti, jonka weljekset Matti ja Arwo kyhäsiwät. Siellä he wiettiwät talwensa. Salaa öisin kannettiin sinne kotoa ruokaa.

Eräälle hywälle towerille ilmaistiin wiimein salaisuus, mutta tämä toweri olikin juudas. Hän antoi weljekset ilmi. 8 päiwänä huhtikuuta 1919 tuli suuri suojeluskuntajoukko äkkiarwaamatta tämän juudaksen opastamina ja piirittiwät majan. Weljesten wapaus loppui tällä kertaa tähän. Wankileirillä saiwat he lopullisen tuomion. Matti tuomittiin elinkautiseen kuritushuonerangaistukseen, jota hän ei jäänyt kuitenkaan palwelemaan, waan otti uudelleen omalupaisen wapauden ja on wieläkin teillä tietymättömillä.

Arwo sitä wastoin laskettiin ehdolliseen wapauteen. Mutta muistot seikkailurikkaalta pakomatkalta tulewat pysymään aina hänen mielessään.

Muistelma walkoisen ajoilta.

Kirjoittanut O. S—nen.

En kirjoita tätä senwuoksi, että kertomuksessa esitetty asia olisi mikään erikoisluontoinen, sillä samanlaisia tapahtui mainittuna aikana paljon. Kertomuksella on kuitenkin mielenkiintoa siitä syystä, että siinä esiintyvät henkilöt owat suurelle osalle Uuden Ajan lukijoitakin tunnettuja.

Silloin walkoisena kewäänä kun Suomen työwäkeä teljettiin wankileireihin kymmeniä tuhansia, joutuiwat sinne muiden muassa weljekset Matti, Juho ja Arwo Sillanpää Mouhijärweltä. Wanhin weljeksistä Matti kuitenkin pian kyllästyi wankileirin ahtaaseen ilmapiiriin sekä siellä wallitsewaan kurjuuteen, ja niinpä hän otti omalupaisen wapauden jo heinäkuun alkupäiwinä samana wuonna, onnistuenkin siten, ettei häntä sittenmin towattu. Matin onnistuminen metsään, josta hän oli arwattawasti yöllä tullut. Sinne oli kuitenkin päästäwä himnalla millä tahansa. Kiireesti lähti hän juoksemaan metsää kohti. Mutta jo huomattiin kyläsäkin hänen pakonsa ja pian oli kymmenkunta kiwäärimiestä häntä taka-ajamassa.

Nopeus oli taaskin tarpeen, mutta waatteet olimat märät ja nälkä sekä wäsymys ahdistimat niin että wauhti ei enään ollut sellainen kuin edellisenä päiwänä. Äärimmäisesti ponnistamalla woimiaan onnistui hän pääsemään metsään. Taka-ajajat olimat paremmin warustettuja kuin edellisenä päiwänä ja sitä paitsi olimat he waranneet ajokoiria mukaansa ja nämät lähenimät pakenewaa wimhalla wauhdilla.

Eteen aukeni laaja suo, jossa ainoastaan rantamilla kasmoi puita. Pääsellä

metsään, josta hän oli arwattawasti yöllä tullut. Sinne oli kuitenkin päästäwä himnalla millä tahansa. Kiireesti lähti hän juoksemaan metsää kohti. Mutta jo huomattiin kyläsäkin hänen pakonsa ja pian oli kymmenkunta kiwäärimiestä häntä taka-ajamassa.

Nopeus oli taaskin tarpeen, mutta waatteet olimat märät ja nälkä sekä wäsymys ahdistimat niin että wauhti ei enään ollut sellainen kuin edellisenä päiwänä. Äärimmäisesti ponnistamalla woimiaan onnistui hän pääsemään metsään. Taka-ajajat olimat paremmin warustettuja kuin edellisenä päiwänä ja sitä paitsi olimat he waranneet ajokoiria mukaansa ja nämät lähenimät pakenewaa wimhalla wauhdilla.

Eteen aukeni laaja suo, jossa ainoastaan rantamilla kasmoi puita. Pääsellä

— **Ghanonig'in** olympialaiset kalpistuttivat lutuisten kuivien kaloshien ja ihmeiskivinä Suomen Kuvalehden 7. numerossa, jotka juuri on ilmestynyt. Kiinnitykselle on huomiaisten olannottajien joukkue jyhkeluetseksi mahdollisimman joutue jyhkeluetseksi tahtiaa toisille hymmenelle nousetse kuvaamataa naista koko maailman huomiota herättämistä kansainvälisyyttä ja niin huomiotaisesta kuin ulkoiluisuudesta ottaviksi.

— **Kuriffa** nro 7 on ilmestynyt. Kansituksen aihe on ruhellisestertiskia yliopistoskaloilla, Sarja "kuriffi", Säännöinen riimittää naisten tapauksia, "Kertomuksia" on kaikkinen runo "Suomettaren uneima", Pieto Slamala humoreski "Joukola Kerunniuksen matkustelua. "Kuriffi" ja Zitta Slatinpolatta kuilu "Kunuksen kansanuku", jota kaikeksen tarinan kaikki on kaikkinen kaikkinen kaikkinen

323.2(471).1918 Mänttä

Kans. Lehti 29/1. – 20.

Maaseudulta

29/1 1920

Kauhun kuvia Mäntästä wainowuodelta.

Munan walkoinen kertoo.

Käsiimme on sattunut amerikalaisen Industrial-nimisen sosialistilehden eräs numero, jossa eräs Antti Grönroos julkaisee Suomen wapaussotaan osaa ottaneen, sittemmin Dakotaan amerikalaista maanwiljelystä oppimaan siirtyneen Rauanheimon o m a n kertomuksen täällä tekemistään urotöistä.

„Toinen wuosi on menossa siitä kun saimme niiden kirottujen punikkien ja ryssäin wallan rautaisella kädellämme kukistettua. Keinoja ei siinä jätetty käyttämältä. Sääli ja suru eivät antlaneet."

Kysyin häneltä missä heidän walkoisten olisi pitänyt sääliä ja ketä. Silloin alkoi hän kertomaan W i l p p u l a n toisesta taistelusta, miten he wiekkaudella saiwat woiton narrattuaan yhden M ä n t ä n paperitehtaan työmiehen paperimakasiinin kellariin. Häneltä he saiwat tiedon pienillä „konsteilla". He ensin kysyiwät ketä owat Mäntän kylän miehistä punikkilaumassa, johon mies wastasi ei sitä tietäwänsä. „Silloin minä (Rauanheimo) aukaisin päällystakkini ja näytin sinisalkoista nauhaani, niin äijän silmät suurenivat, mutta ei wastannut mitään. Asetimme neljä mauser pistoolia äijän rintaan, mutta ei sittekään hän puhunut mitään, waikka kuolema oli niin lähellä. Minä esitin, että ei ammuta, sillä minulla on keino millä warmaan puhuu. Otin suitsinuoraa ja sidoin äijän jalat ja kädet kiinni, sitten otin noin kolme jalkaa pitkän nuoran pätkän ja kalikan. Asetin nuoran äijän pään ympäri otsan kohdalta ja aloin wääntää tiukalle ja sitten taas kysyin: puhutko? Ei wastannut, taas kiristin, jotta jo alkoi äijän suu wääntyä wäärään, mutta ei wastausta kuulunut; taas minä kiristin, niin silloin pääsi ääni ja lupasi puhua. Minä päästin nuoran irti otsasta ja kysyin montako hän tietää olewan punikkilaumassa. Äijä ei wastannut, waan pyyhki kädellään otsaansa, kun nuoran jäljestä alkoi weri wuotaa silmiin ja piru kun pyysi että me ampuisimme hänet eikä näin waiwattaisi. Minä sanoin, ettemme ammu, waan kidutamme niin kauan kuin puhut ja sanot ketkä owat punikkilaumassa. Silloin äijä lupasi ja sanoi, että kolme hän tietää. Minä kirjoitin niiden nimet ja waadin tietoa heidän kodeistaan. Yksi oli Porista, eikä ollut kotia hänellä Mäntässä, waan oli Wilppulan työwäentalolla punikkilaumassa. Toinen oli Metsäläinen, joka oli samoin Wilppulan työwäen talolla punaisten joukossa. Hänellä oli wanhemmat Mäntässä. Minä kirjoitin hänen isänsä osoitteen; ja kolmas oli paperitehtaan työmies, jolla ei ollut muuta tuttawaa eikä omaista, kuin yksi tyttö, jonka kanssa oli tawannut kävellä ilt:sin. Hänenkin osotteensa minä kirjoitin. Samana yönä wielä hain pojan wanhemmat ja sen tytön sinne paperimakasiinin kellariin. Tyttö ja pojan wanhemmat eivät aawistaneet mistä oikeastaan oli kysymys, kun minä sanoin, että pojat owat waikeasti haawoittuneet Wilppulassa ja nyt he owat täällä paperitehtaalla. Täten sain heidät lähtemään sinne makasiinille.

malttaneet olla käymättä karjomassa tuota ihanmutta kellarissa. Samassa tuli takaisin se wanha ämmäkin, joka tunnin werran sitten oli lähtenyt. Kädessään oli hänellä pieni nyytty, jossa oli pullo ja haalwan siteitä. Hän sanoi tytölle: käwin hakemassa nämät kamaristasi. Heti huomasin, että ne p—t kaikki owat samaa joukkoa ja niin ajoin sen wanhan ämmän heti pois. Tyttökään ei palannut eläwänä kellarista ja jäännökset heitimme molemmat ulos ikkunasta koskeen, joka wirtasi juuri kohisten tehtaan kellarin seinää myöten.

„Sitten aloimme wartoomaan äijää poikien kanssa ja samassa ne tulikin. Äijän me ajoimme kotiin. Siellä on waimosikin, sanoimme ja niin äijä lähti. Minä kyselin häneltä paljonko Wilppulassa on punaisia ja saatuani tiedon, että niitä oli asemalla noin 400 ja hywät warusteet; — — — koskelle johtawalle tielle ei ole aseteltu muuta kuin joku kymmenen miestä. Se oli hywä ja tärkeä tieto. Hetken keskusteltuani kaverieni kanssa, lähetimme heidät samaa tietä kuin toisetkin. Ensin kuusi rintaan ja sitten ulos ikkunasta kuohuwaan koskeen."

Tämä ihmispeto kun kertoi näitä nimiä, niin unhoitin toisten nimet paitsi sen joka morsiamensa kanssa yhdessä sai lähdön. Hänen nimensä oli Santeri Grönfors.

Mitenkähän paljon tällaisia hirmutapauksia Suomen eri kolkat owat äänettömyyteensä kätkeneet?

„Perille päästyämme tyttö aawisti heti, että nyt häntä on petetty ja karjasi, että eihän heitä täällä olekaan. Minä lohduttelin tyttöä, että tarkoitus on pelastaa niiden henki nyt warmasta kuolemasta. Samassa äijä, jolta olin juuri onkinut ne tiedot, alkoi toimittaa jotain, mutta minun towerini ehtiwät ampua hänet ennen kuin hän kerkesi mitään selwittämään. Minä selitin tytölle, että tämä mies on saatu kiinni wakoilusta ja ansaitsi tuollaisen kuoleman. Tyttö tuli siihen käsitykseen, että me olemme punikkeja. Kerroin tytölle, että Seinäjoelta on tulossa kymmenentuhatta ruotsalaista walkokaartilaista ja se on wilppulaisten warma kuolema. Samassa kysyin kuka teistä lähtee ennen aamua wielä hakemaan pojat pois sieltä. Päätettiin että wanha isä on paras lähtemään ja annoin hewoseni ja kärryt, jotka olivat alkujaan Ruoweden poltsin omaisuutta. Kello oli yksi kun äijä lähti matkaan. Hän sanoi lähteissään, että minulla on ajettawana neljä kilometriä, joten olen kolmen aikana poikain kanssa täällä. Heti kun äijä oli lähtenyt, käskin pojan äidin mennä kotia ja tytön jäädä tänne wartoomaan. Siihen he suostuiwatkin. Päätin että nyt on sopiwa tilaisuus p i t ä ä h y w ä ä a i k a a tuon noin siewän tytön kanssa — siis päätin koittaa. Komensin toiset ylös, mutta tyttö ei suostunut esitykseeni. Silloin minä nostin päällystakkiani ja näytin sinisalkoista nauhaani ja silloin tyttö wasta täydellisesti tajusi, mikä on kysymyksessä, minä sanoin, että jollei tapahdu niin kuin minä tahdon, niin sinä et näe niitä poikia. Sinä sekä pojat seuraawat tuota, joka on tuossa pitkänään. Sepäs waikutti kuin salaman isku tyttöön. S i l l o i n t a p a h t u i m y ö s s e m i t ä h a l u s i n. Towerinikaan eivät

323.2 (471) „1918" Mänttä

Työn. Voima 10/1 – 20

10/1 Keski-Suomesta, 1920

Murhat Mänttässä w. 1918.

Ainakin 6 työläistä tapettu.

Mänttän tehdasalueella, joka miltei koko luokkasodan ajan oli walkoisen wallan hallussa, tapahtui, kuten moniaalla muuallakin hirweitä työläismurhia, joiden uhreiksi joutui henkilöitä, jotka waikkapa waltiorikosoikeuksissakin tuomittuina, olisiwat saaneet joko wahauttawan tai korkeintaan ehdonalaisen tuomion.

Aiwan sodan alkuaikoina wangittiin asemamies Arwid Raiskinmäki, mutta kun häntä wastaan ei mitään erikoista ilmennyt, päästettiin hän wapaaksi. Hänellä lienee ollut aikaisemmin henkilökohtaista wihanpitoa asemapäällikkö Blåfieldin kanssa, josta jyystä arwatenkin B:n rouwa pahoitteli esikunnalle, että sellainen mies saa olla wapaana. Raiskinmäki wangittiin uudelleen ja wietiin tirehtöörin „linnaan", josta hänet sitten kuljettiwat pois sanottu Blåfield, joka nykyään on Mänttän postitoimiston hoitajana ja konttoristi Gyllenberg. Samalla kertaa wietiin myös torppanpoika A. Jussila Keuruun Niemenkylästä ja muuan tehtaalla tilapäisesti työssä ollut Warpenius Jämsästä. Kukaan ei heitä enää senjälkeen nähnyt. Mihin heidät wietiin ja kuka heidät tappoi, siitä ei ole saatu tietoa, mutta oli esikunnasta sittemmin erään murhatun omaisille ilmoitettu, että sanotut Blåfield ja Gyllenberg tietäwät lähemmin asiasta. Kewäältä löydettiin murhattujen ruumiit lähellä olewasta Pietunniemestä risukasain alta. Eräät henkilöt oliwat kyllä aikaisemminkin tawanneet mainitun niemen luona olewalta jäältä kolme werilätäkköä ja paljon kiwäärin ja rewolwerin hylsyjä sekä kunkin lätäkön kohdalta jäähän tunkeutuneita rewolwerinkuulia. Näyttää todennäköiseltä, että murhat on tehty ensin kauempaa ampuen kiwääreillä ja sitten kun uhrit owat kaatuneet, on wielä ammuttu paremmaksi wakuudeksi browningeilla.

Niinikään murhattiin mänttäläinen seppä Yrjö Korwensyrjä samaisten werikoirien toimesta Wilppul. hautausmaalla. Kuka hänet ampui, siitäkään, ei ole warmaa tietoa, mutta murhapaikalle hänet ainakin kuljetti tehtaan konttoristi Spik, joka oli walkoisistakin walkoisempia. Kohtalo rankaisi sittemmin tätä „walkaisijaa". Myöhemmin tuli hän mielenwikaan ja kerrotaan surmanneen itsensä. Niinikään kerrotaan, että „walkaisun" kuoli waimo ja lapsi.

Wilppulan hautausmaan luona murhattiin wielä eräs Mänttän Työwäennäyttämön jäsen, metallityöläinen Edwin Koskisalo. Häntäkin oliwat saattamassa wiime matkalleen edelläkerrottu Spik ja tohtori-insinööri Klingstedt. Paikkakunnalla tiedetään, että onneton uhri oli sidottu ensin puuhun kiinni, mutta oli hän sen jälkeen, kun häntä kohden oli osaamaatta laukauksia ammuttu, riuhtonut itsensä irti, mutta joutunut kuitenkin kuulan tielle. Tämän tapauksen kerrotaankin niin järkyttäwästi Spik'iin waikuttaneen, että järkensä sekosi.

Sitten kun jo oli kulunut kuukausia kapinan „kukistamisesta", eli tarkemmin sanottuna kesä- ja heinäkuiden waihteessa, halisiwat herrat Hämeenlinnan wankileireiltä Mänttän Työwäennäyttämön johtajan, työwäentalon wahtimestarin Wille Wainion, ja tappoiwat hänet maantiellä Wilppulan ja Mänttän wälillä. Hänenkään murhaajistaan ei ole tietoa, mutta sen jälkeen kun hänet eräät mänttäläiset oliwat nähneet rattailla mainittujen Spikin, Gyllenbergin ja Klingstedtin seurassa matkalla Wilppulasta Mänttään, ei häntä ole nähty. Mänttää ei hän enää nähnyt, enempää kuin murtakaan paikkakuntaa, ennenkuin omaiset myöhemmin kaiwociwat ruumiina yhös. Tällöin lisäksi todettiin, että häntä oli rääkättykin ennen ampumista.

Muita mänttäläisiä ei tiettäwästi ole ainakaan paikkakunnalla murhattu ja siitä, harjoittiwatko Mänttän herrat muilla paikkakunnilla samaa walkaisutoimintaa, ei ole tietoa.

Mänttäläisten walkaisijaherrojen uskollisena apulaisena hääräili poliisi K. H. Arokallio, mutta ottiko hän osaa kerrotunlaisiin kauhuntapahtumiin, ei ole saatu selwille.

Mikäli meille on kerrottu, on ainakin tow. Wainion omaisten taholta ryhdytty alustawiin toimenpiteisiin murhaajien saattamiseksi ansaittuun rangaistukseen petomaisesta työstään, kertoo K:n L.

Häneltä jälkeen tämän surullisen

323.2 (471) „1918"
„Muuramc"
Kans. kys. 14/7-21.

Walkoinen wiha Muuramessa w. 1918.

Tapahtuneitten murhien johdosta pyydetään toimeenpantawaksi lailisia tutkimuksia.

K.T. 14/7 21

T.k. 2 pnä on Muuramen kunnanwaltuuston nimessä jätetty oikeuskanslerin wirastoon tarpeellisine asiapapereineen seuraawanlainen kirjelmä:

„Herra Oikeuskanslerille!

Muuramen kunnassa kewäällä w. 1918 tapahtuiwat seuraawat julkisuudessa tiedetyt miestapot:

Työmies Herman Lahtinen ammuttiin keskellä Muuramen kylää waltamaantien wieressä palmuhunnuntaina, työmies Markus Niemi-nen taiwattiin kruunummetsässä Koiwulan torpan läheisyydestä ammuttuna ja ryöstettynä helluntaitienoissa, sekä edellisen weli kruununtorppari August Nieminen Muuramen kylän läheisyydessä Palojärwi-nimisestä lammista surmattuna, kiwi kaulaan sidottuna, kädet ja jalat köytettynä ja muutoin julmasti raadellttuna, sekä rahat ja saappaat ryöstettynä, mainitun kewään toukokuun wiimeisenä päiwänä ja työm. Einar Mäkinen surmattuna Päijänteestä Mullikkasaaren rannalta, kiwi kaulaan sidottuna ja rahat ryöstettynä jo mainitun kewään kesäkuun ajalla.

Edellämainituit miesmurhat Lahtisen murhaa lukumottamatta, eiwät ole tapahtuneet kapinan kukistamisen ajalla, eikä miltenkään sotatoimenpiteiden muoksi, waan joko suoranaisessa ryöstötarkoituksessa eli yksityisistä kostotoimenpiteistä, niinkuin paikkakunnalla yleisesti otaksutaan.

Muuramen kunta on joutunut elättämään murtamien edellämainittujen perheitä ja niinmuodoin täyttämään sitä wellwollisuutta, joka oikeudenmukaisesti kuuluisi edelläkerrottujen henkilöiden murhaajille, eli murhien aiheuttajille kun waan murhaajista tieto saadaan ja koska paikkakuntamme syyttäjäwiranomaiset eiwät hyromiotaan kiinnittäneet edelläkerrottuihin tapauksiin, niin anomme me Muuramen kunnanwaltuuston puolesta, että Herra Oikeuskansleri määräisi tarkan ja oikeudellisen tutkimuksen toimeenpantawaksi edellämainittujen murhien ja mahdollisesti muiden samanlaatuisten tekojen ja niiden syiden selwille saamiseksi paikkakunnallemme.

Muuramessa kesäk. 28 p. 1921.

N. N. N. N.

Odotetaan miltä asiasta alkaa kuulua. — T.W.

323.2 (471) "1918"
Mellilä 4

Sos. 5/2 - 21.

Sos. 5/2 21

Yksi „valkoisen ruusun" tukkanen.

Työläisnuorukaisen „valkaisu" Mellilässä.

Mellilä on yksi niitä kuntia, mikä ei wähimmällä uhreilla selwiytynyt kansalaissodan jälkiselwittelyistä. Kunnan wäkiluwun ollessa noin 2,000, joutui surman suuhun lähes 50 työläistä.

Seuraawassa olkoon tullut päiwänwaloon eräs murha, mikä puhuu jongen katalaa kieltä siitä „lailliswudesta", mikä wallitsi kansalaissodan lukisturtua. Sen jälkeen kun punakaartilaiset alkoiwat peräänty Melliläst, joutui peräänty neitten mukaan m.m. punakaartilainen, 18-wuotias työmiehenpoika Yrjö Laaksonen Melliläst. Lopullisessa antautumisessa osui Laaksonen joutumaan Hämeenlinnan wankileirille, mistä karkasi melkein heti sinne jouduttuaan, piilotellen sen jälkeen sukulaistensa luona Säkyläss. Täällä onnistui Laaksosen pilotella itseään aina kesäkuun loppupuoleen wuonna 1918, jolloin Mellilän suojeluskuntalaiset saiwat wihiä Laaksosen olinpaikasta ja lähtiwät häntä etsiskelemään, m.m. suojeluskunnan silloisen ja nykyisen päällikön ollessa mukana. Etsiskelyn seuraus oli, että he onnistuiwat saamaan Laaksosen kiinni, minkä jälkeen hänet kuletettiin kesäkuun 24 pnä Mellilään. Kuulustelusta ja tutkinnosta, mitä hänen kanssaan toimitettiin, ei ole onnistuttu saamaan mitään tietoa. Kesäkuun 27 p:wää wasten yöllä, hänet kuletettiin Mellilän aseman lähellä olewaan metsään, missä hän raa'alla tawalla murhattiin. Noin parin tunnin ajan oli metsästä kuulunut surkeata waikutusta ja waikerrusta, aiheutuen siitä petomaisesta rääkkäyksestä, jota hänen kanssaan harjoitettiin ennen tappamista. Tämän jälkeen pyöwelit tuntemattomalla tawalla häwittiwät Laaksosen ruumiin, joten perinpohjaisesta etsiskelystä huolimatta, eiwät pojan omaiset wielä tähän mennessä ole onnistuneet pojan ruumista löytämään, tai saamaan siitä mitään tietoa.

Tämän eläimellisen murhan tekijät owat tunnettuja paikkakunnan suojeluskuntalaisia. Mellilän suojelijain tapporaiwoa kuwastaa juuri se, että mainittu murha on tehty pitkiä aikoja sen jälkeen kun heidän „laillisuutensa" jyrkästi kielsi tällaiset tutkimattomat ja wirallista tuomiota wailla olewat murhat.

Waikka asia on näin selwillä tarkkaan selwillä, niin ei wiranomaisten taholta ole katsottu wälttämättömäksi käydä asian suhteen mi

323.2 (471 (Metsäpirtti). 1918"

Kredit.

3849

Työväen Arkisto, H:ki
1939
Arbetarnas Arkiv, H:fors

Kansan Työ. maaliskuu 1928.

Muuan kymmenwuotismuisto.

Pariſenkymmenen metſäpirttiläiſen työläiſen metſästys ja teloitus ilman minkäänlaista syytä. — Miehet metſästettiin Wenäjän puolelta työmailtaan, tuotiin Kiwinieneen ja ammuttiin wain ſen tähden, että tiedettiin ſoſialidemokraateiksi.

Maaliskuun 30 pnä kymmenen wuotta ſitten tapahtui Metſäpirtiſſä teko, joka on yksi eſimerkki ſiitä, millä tawalla walkoiſet toimiwat maan „wapauttamiſekſi." Kun porwariliſet ſanomalehdet owat wiime aikoina eriköiſesti maalailleet punaiſten weritöitä ja yliſtäneet walkoiſia kanſalaisſotaurhoja, niin lienee terweelliſenä waſtaſuolana syytä palauttaa mieliin tämä tapaus, joka on wain yksi monista.

Edellämainittuna päiwänä lähti joukko Metſäpirtin walkoiſia ihmismetſäſtykſelle Wenäjän puolelle Miikkulaiſten Ylä- ja Makylään, joiſſa he tieſiwät joukon metſäpirttiläiſiä työläiſiä olewan töiſſä, ſekä myöskin yhden oſan ſodan kauhuja karuſſa. Nämä työläiſet, jotka eiwät millään tawalla olleet tehneet itſeään syylliſekſi aſeelliſeen toimintaan, waan oli heidän ainoana rikokſenaan ſe, että oliwat omanneet ſoſialidemokraattiſet mielipiteet, oliwat tuon walkoiſen joukon metſäſtyksen kohteena. Metſäſtysretki tehtiin ſalakawalasti. Yön aikana, jolloin kyſeenalaiſet työläiſet oliwat lewollaan, hiipi walkoiſten aſeellinen joukko kylän ja yllätti aſeettoman ja rauhalliſen työläisjoukon. Työläiſiſtä oſa pääſi pakenemaan aſemieſten ſaaliiksi joutumaſta, mutta oſa joutui heidän ſaaliikſeen. Näitä wangittuja oli 21 miestä, jotka tuotiin Käkiſalmeen. Metſäpirtin ſuojeluskunnan eſikunnaſſa wapautettiin joukosta 4, mutta muut wiettiin edelleen ſille tielle, joſta ne eiwät koskaan palanneet. Käkiſalmeen tuotua lähdettiin heitä kuljettamaan takaiſin. Mutta Kiwiniemeen päästyä heidät ammuttiin. Tämä teko tapahtui 8 päiwänä huhtikuuta 1918.

Jos nuo ammutut työläiſet oliſiwat joko enemmäſſä taikka wähemmäſſä määräſſä ottaneet oſaa kanſalaisſotapuuhiin, taikka toimineet niin, että heidän hengiltäottamiſensa woitaiſiin ſelittää walkoiſen ſotatoiminnan wältämättömyydeksi, ei ſiitä nyt kymmenen wuoden jälkeen kannattaiſi puhua, kun joukkoteuraſtukſet ſiihen aikaan oliwat niin yleiſiä. Mutta kun nämä työläiſet oliwat ulkopuolella koko kanſalaisſotatoiminnan, tekiwät rauhalliſta työtään, tai koettiwat pakenemalla päästä oſallistumaſta onnettomaan kanſalaisſotaan, niin tuntuu tämä walkoiſten teko käſittämättömältä ja ei ſitä woida tulkita muutoin kuin aſettamalla ſe ſen wihan tilille, jota walkoiſet oſoittiwat ſoſialidemokraattiſta maailmankatſomusta kohtaan. Nämä ammutut miehet eiwät olleet maankawaltajia, waan ſaiwat he kuolla aatteenſa marttyyreinä ſellaiſen mieliwallan uhrina, jota ei woi nimittää muuksi kuin walkoiſeksi terroriksi.

Tulkoon tässä ſanotuksi, että Metſäpirtiſſä ei ollut kapinallista toimintaa ſanottuna aikana. Ja tämän wuoksi, huolimatta porwarillisten ehtien wakuutteluiſta ja uskotteluiſta, ei ſiellä koskaan woi joutua unohon näiden työläiſten murha. Ne amat henkilöt, joiden päähän porwariliſen ſanomalehdiſtö on wiime aikoina tahtonut luoda ſankarin ſäteilehää, owat ſanotuſſa pitäjäſſä aaneet aikaan paljon ſurua ja kyyeleitä. Mutta he eiwät woi oſoittaa yhtään tapausta miſſä ſoſialidemokraattien taholta olisi heitä kohtaan wäkiwaltaa harjoitettu. Ja ſitenkin ſaiwat työläiſet, paitſi edellämainittuja uhreja, kantaa wielä ſadalle werialttarille liſääkin. Lähes ata metſäpirttiläiſtä kuoli walkoiſen wankina ja ampumana, waikka walkoiſia ei kanſalaisſodaſſa tuhoutunut Metſäpirtiſtä kuin neljä ja neljätoista rintamalla.

323.2 (471) „1918" „Mikkeli" Kans. Lehti. 15/11-21.

TK: 15/11 21

Werikewään uhrit Mikkelissä.

10 kansalaissodan aikana ammuttua ja sorakuoppiin haudattua punaisten ruumista kaiwettu ylös ja siirretty hautausmaahan.

Wuoden 1918 kansalaissodan aikana maalis—huhtikuun waiheilla katosi Mikkelin pitäjästä, esikaupungissa ja lähikylistä, useita tunnettuja työläisiä, joista itsestään yhtäwähän kuin heidän olinpaikastaankaan eiwät sittemmin näiden omaiset saaneet mitään tietoa useista wiranomaisille tekemistään tiedusteluista huolimatta. Tiedettiin waan, että heidät oli mainittuihin aikoihin suojeluskuntalaisten toimesta haettu kuka kotoaan, kuka työmaaltaan ja kuka mistäkin häwiten tälle tielleen.

Näin salaperäinen katoaminen saattoi kuitenkin pian aawistamaan että he oliwat yön pimeässä joutuneet walkoisten tihutöiden uhreiksi. Wähän jälkeen heidän katoamisensa alkoi nim. kuulua huhuja useista yön aikaan toimeenpannuista teloituksista. Nämä huhut warmistuiwatkin, kun myöhemmin ulkopuolelta kaupungin löydettiin hiljan kaiwettuja maapaikkoja, joihin kaiken todennäköisyyden mukaan näitä tihutöiden uhreja oli kuopattu.

Mutta ei wielä tämänkään jälkeen wiranomaisia saatu millään ehdoilla toimittamaan tutkimuksia jo mainittujen salaperäisellä tawalla kadonneiden mikkeliläisten työläisten etsimiseksi ja otaksuttujen mahdollisesti muidenkin murhatöiden saattamiseksi päiwänwaloon. Kerrottiin nim., että täällä olisi samoihin aikoihin edellä kerrottujen kanssa tullut ammutuksi joukko turkulaisia Anttolan ja Puumalan rajamailla wangittuja punakaartilaisia.

Wasta sitten, kun Mikkelin sos.-dem. kunnallistoimikunnan aloitteesta wiime kesäkuulla nostettiin kysymys esille Mikkelin maalaiskunnan waltuustossa, saatiin maaseurakunnan kirkkowaltuusto puuttumaan asiaan ja tekemään päätös osotettujen sorakuoppien kaiwamisesta ja niissä löytywien ruumiiden siirtämisestä warsinaiseen hautausmaahan.

Näiden n.s. Sirkkapuron warrelta löydettyjen hautapaikkojen kaiwaus toimitettiin sitten wihdoinkin wiime keskiwiikkona parin poliisiwiranomaisen ja yhden kirkolliswiranomaisen läsnäollessa. Myöskin „Wapauden" edustajalla oli tilaisuus olla tämän kaamean toimituksen näkijänä. Mainitulla paikalla olleista kolmesta eri sorakuopasta löydettiin yhteensä 10 lähes mädäntyneessä tilassa olewaa, waatteineen päiwineen sikin sokin päällekkäin kuoppiin heitettyä ihmisruumista noin 70—80 sm. wahwan pintamultakerroksen peittämänä. Ruumiit samoin kuin niiden yllä olleet waatekerratkin oliwat luonnollisestikin yli 3-wuotisen maatumisen jälkeen sellaisessa kunnossa, että miistä oli enää mahdotonta päätellä ketä wainajat owat olleet. Eikä sitä nähtäwästi ollut tarkoitus saadakaan selwille, koska ei lääkäriä eikä mitään warsinaista oikeuswiranomaista, poliiseja lukuunottamatta, ollut saapuwilla. Ruumiit, tahi paremmin waatekasojen sijällä olleet jäännökset asetettiin kukin erikseen sitä warten tilattuihin arkkuihin ja haudattiin Mikkelin maaseurakunnan hautausmaahan tawalliseen linjahautaan.

Kun nyt siis ainakin osa näitä walkowihan äänettömiä todistajia on löytynyt, on wiranomaisille jälleen tehtäwä kysymys: tokko wieläkään on syytä ryhtyä toimittamaan tutkimuksia näin waliastuneista katalista murhatöistä, jollaiseksi ne owat leimattawat, sitäkin suuremmalla syyllä kun, niinkuin yleisesti tiedetään, Mikkeli koko kapinan ajan oli walkoisten wallassa työläisten pysyessä rauhallisena ja saattamatta porwareille hiuskarwankaan wertaa wo hinkoa?

Tällaista tutkimusta odottawat paitsi surmattujen omaiset, myöskin koko työwäestö, joiden oikeudentuntoa moiset teot eiwät ole olleet mitä sywemmin loukkaamatta.

323.2 (471) „1918" „Mikkeli" Vap. 1/1-21.

VAPAUS

Mikkeli
Heinola ja ympäristö

Wainokewään uhrit Mikkelissä.

Walkoisten tihutyöt päiwänwaloon.

10 kansalaissodan aikana ammuttua ja sorakuoppiin haudattua punasten ruumista kaiwettu ylös ja siirretty hautausmaahan.

Wuoden 1918 kansalaissodan aikana maalis—huhtikuun waiheilla katosi Mikkelin pitäjästä, esikaupungista ja lähikylistä, useita tunnettuja työläisiä, joista itsestään yhtäwähän kuin heidän olinpaikastaankaan eiwät sittemmin näiden omaiset saaneet mitään tietoa useista wiranomaisille tekemistään tiedusteluista huolimatta. Tiedettiin waan, että heidät oli mainittuihin aikoihin suojeluskuntalaisten toimesta haettu kuka kotoaan, kuka työmaaltaan ja kuka mistäkin häwiten tälle tielleen.

Näin salaperäinen katoaminen saattoi kuitenkin pian aawistamaan, että he oliwat yön pimeässä joutuneet walkoisten tihutöiden uhreiksi. Wähän jälkeen heidän katoamisensa alkoi nimit. kuulua huhuja useista yön aikaan toimeenpannuista teloituksista. Nämä huhut warmistuiwatkin, kun myöhemmin ulkopuolelta kaupungin löydettiin hiljan kaiwettuja maapaikkoja, joihin kaiken todennäköisyyden mukaan näitä tihutöiden uhreja oli kuopattu.

Mutta ei wielä tämänkään jälkeen wiranomaisia saatu millään ehdoilla toimittamaan tutkimuksia jo mainittujen salaperäisellä tawalla kadonneiden mikkeliläisten työläisten etsimiseksi ja otaksuttujen mahdollisesti muidenkin murhatöiden saattamiseksi päiwänwaloon. Kerrottiin nimit., että täällä olisi samoihin aikoihin edellä kerrottujen kanssa tullut ammutuksi joukko turkulaisia Auttolan ja Puumalan rajamailla wangittuja punakaartilaisia. Näytti siltä, että sekä paikalliset wiranomaiset kuin myöskin porwarillinen yleisö, joilla useimmilla entisinä suojeluskuntalaisina, ehkä tuomioiden laatijoina ja mahdollisesti niiden täytäntöön panijoinakin, pitäisi olla tieto tapahtumista, aikoisiwat wiimeiseen asti werhota nämä tihutyöt samanlaiseen yön hämärään, jonka wallitessa ne nähtäwästi suoritettiinkin.

Wasta sitten, kun Mikkelin sos.-dem. kunnallistoimikunnan aloitteesta wiime kesäkuulla nostettiin kysymys esille Mikkelin maalaiskunnan waltuustessa, saatiin maaseurakunnan kirkkowaltuusto puuttumaan asiaan ja tekemään päätös osotettujen sorakuoppien kaiwamisesta ja niissä löytywien ruumiiden siirtämisestä warsinaiseen hautausmaahan.

Näiden n.s. Sirkkapuron warrelta löydettyjen hautapaikkojen kaiwaus toimitettiin sitten wihdoinkin wiime keskiwiikkona parin poliisiwiranomaisen ja yhden kirkolliswiranomaisen läsnäollessa. Myöskin lehtemme edustaja oli tilaisuudessa olemaan tämän kaamean toimituksen näkijänä. Mainitulla paikalla olleista kolmesta eri sorakuopasta löydettiin yhteensä 10 lähes mädäntyneessä tilassa olewaa, waatteineen päiwineen sikin sokin päällekkäin kuoppiin heitetyä ihmisruumista noin 70—80 cm. wahwan pintamultakerroksen peittämänä. Ruumiit samoin kuin niiden yllä olleet waatekerratkin oliwat luonnollisestikin yli 3-wuotisen maatumisen jälkeen sellaisessa kunnossa, että niistä oli enää mahdotonta päätellä ketä wainajat olwat olleet. Eikä sitä nähtäwä ti ollut tarkoitus saadakkaan selwille, koska ei lääkäriä eikä mitään warsinaista oikeuswiranomaista, poliiseja lukuun ottamatta, ollut saapuwilla. Ruumiit, tahi paremminkin waatekasojen sisällä olleet jäännökset asetettiin kukin erikseen sitä warten tilattuihin arkkuihin ja haudattiin Mikkelin maaseurakunnan hautausmaahan tawalliseen linjahautaan.

Kun nyt siis ainakin osa näitä wainokewään walkowihan äänettömiä todistajia on löytynyt, on wiranomaisille jälleen tehtäwä kysymys: tokko wieläkään on syytä ryhtyä toimittamaan tutkimuksia näin paljastuneista katalista murhatöistä, jollaiseksi ne owat leimattawat, sitäkin suuremmalla syyllä kun, niinkuin yleisesti tiedetään, Mikkeli koko kapinan ajan oli walkoisten wallassa työläisten pysyessä rauhallisena ja saattamatta porwareille hiuskarwankaan wertaa wahinkoa?

Tällaista tutkimusta odottawat paitsi surmattujen omaiset, myöskin koko työwäestö, joiden oikeudentuntoa moiset teot eiwät ole olleet mitä sywemmin loukkaamatta.

323.2 (471) „1918" Maarian Pas. 8/2-21. 5.

Turku ja Lähiseutu

Soc. Walkoiset „waltiopetos-tuomiot". 8/2 21

Eräs waltiorikosoikeuden VI:nnen osaston tuomio ja sen yhteydessä olewat asiat.

1. 3.

Esitetyt asiakirjain ja todistain walossa.

Heinäkuun 18 pnä w. 1918 wangittiin Maarian Raunistulassa sos.-dem. kansanedustaja W. Annalan waimo Maria Sofia Annala ollessaan tulossa Turun lääninwankilasta tuomasta ruokaa miehelleen, joka oli wangittu jo pari kuukautta aikaisemmin.

Ensin tutkittiin, eli oikeammin sanoen mitä ruokottomammin haukuttiin wangittua Maarian suojeluskunnan päämajassa T.y. Tarmon talolla, jonka jälestä hänet raastettiin Raunistulan putkaan, ollen raastajina eräät Intosen ja opettaja Wuoren pojat. — Tulkoon heti tässä mainituksi, että waaralliseksi katsottu wanki oli 60-wuotias sydän- ja reumatautinen waimo, joka ei ikänään ollut esiintynyt missään julkisissa, enemmän kuin wähemmän julkisissakaan tilaisuuksissa, jollei oteta lukuun tawallisia perheissä tapahtuneita kahwikestejä ystäwäin kesken.

Sitten wietiin wanki huomisin Turun wankileiriin Wenäjän kasarmille, jossa hän oli kuukauden päiwät, päästen sittemmin ehdolliseen wapauteen. Sen jälestä sai hän wasta haasteen waltiorikosoikeuteen, syytösten perusteella, jotka tähän jäljennetyt asiakirjat walaisewat.

Ote eräästä asiapaperista, jota sanotaan „pöytäkirjaksi", pidetty alempana mainittua wankia kuulusteltaessa Maarian pitäjässä 19 päiwänä heinäkuuta 1918. Asiakirjan alla komeilee nimi

„Kalle B. Marttinen,
Marjan Komentantti."

Siinä „kuulustelupöytäkirjassa" sanotaan m. m.:

„Syytetty on erään herran ilmiantanut kanttori Marjasen pojan punaisille, että muka nyt yksi lahtari on palannut kotiin Ahwenanmaalta erään yliopplas papin mukana ja yllyttänyt punikit piirittämään kanttorin talon kahdeksi wuorokaudeksi ja kotitarkastukselle sinne."

„Asian todellinen laita on seuraawa": — jatketaan asiakirjassa. — „Kaarlo Marjanen, joka oli Pastori Soutsen kanssa ollut Hirwenluodossa raamatun selityksessä ja palasi sieltä päiwällä kotiin ja kun hän on hywin weljensä Wäinön näköinen, joka silloin oli rintamalla, niin oli syytetty mennyt ilmoittamaan punaisille, että muka Wäinö olisi palannut nyt kotiin ja olisi talo piiritettäisiin, koska luuli asian koskewan häntä, kun telefoonikeskustelussa ei oltu mainittu muuta nimeä kun Marjanen. (¼ —18 punikit piirittiwät kanttori Marjasen talon.)"

Ottakaamme sitten otteita Maarian suojeluskunnan esikunnan kokouksen pöytäkirjasta 15 p:ltä heinäk. 1918, jossa annetaan lausunto wangitusta:

Kysymys: „Minkälainen luonteeltaan, kiiwas tai rauhallinen, työteliäs waiko laiskoihin yllyttäjä."

Wastaus: „Kiiwas, pahansisuinen."

Kysymys: „Onko kuulunut työwäenyhdistykseen ja mikä asema siinä."

Wast: „T.y. Tarmon naisosastoon pitemmän ajan (wanhan ajan köyhäistöön kuuluwa)."

Kysym.: „Onko kuulunut punakaartiin ja mikä asema siinä."

Wast.: „Ei kuulunut punakaartiin, waan sosialidemokratiseen nuorisoliittoon." (60-wuotias wanhus!)

Sitten on wanki lausunnon mukaan „ilmiantanut" erään herran kanttori Marjasen pojan punaisille, jonka johdosta Prusin talo, jossa ilmiannettu henkilö asui, piiritettiin ja perinpohjin tutkittiin."

Kysym.: „Onko wanki tehnyt mitään muita esikunnan tiedossa olewia rikoksia nykyisen sodan aikana."

Wast.: „Wietäessä Turun Sotawankilaan, oli saattajalleen lausunut, että „kyllä tämä wielä muistetaan".

Sitten on syytetty „esikunnan" lausunnon mukaan esiintynyt kiihoittajana: punaiseen kaartiin, wallankumoukseen ja laillista hallitusta wastaan ja „arwatenkin" lewittänyt wääriä kulkupuheita sotatoimista. Pariin kysymykseen ei „esikunta" ole tiennyt wastata.

Sitten toiwotaan lopuksi: „Ansaittua ilmiantajan rangaistusta."

Edelläolewaa lausuntoa owat olleet antamassa: M. Korhonen, Ernst Wigelius, J. W. Kiwekäs, M. Tammi, W. Eskola, J. Aakonen ja J. Piipanoja ja puheenjohtajana on lausunnon allekirjoittanut J. W. Wuori ja Kalle B. Marttinen.

Tässä ei tarwitse ruweta kumoamaan tuon lausunnon erikoiskohtien todenperäisyyttä, ne puhuwat jokaiselle „Sosialistin" lukijalle, joka tuntee henkilön, josta lausunto on annettu, tarpeeksi selwää kieltä siitä

laissaarnaaja Johan Rikhart Ellilä, joka oikeuden pöytäkirjan mukaan kertoo, „että sunnuntai-illalla kello 9 aikaan maaliskuun 31 päiwänä oli todistaja kotisaan Maarian pitäjän Mullin tilalla ollut tilaisuudessa puhelimessa kuulla, kuten otaksuu, Raunistulan Kärsämäen linjasta, että eräs miehen ääni sanoi: „se sieltä kirkon takaa pitäisi tulleen kotiin, joten olisi wahti lähetettäwä sinne, lisäyksellä että Annalan waimo on siitä ilmoittanut", josta todistaja sai käsityksen että wastaaja oli ilmoittanut jonkun kanttori Wilho Marjasen pojista, joista kaksi oli tod. tieten rintamalla. Tästä ilmoitti waimolleen ja lapsilleen, mutt'ei ollut tilaisuudessa asianomaisille siitä ilmoittamaan, kun ei saanut käyttää puhelinta eikä jälkeen kello 9 illalla liikkunut ulkona. Tod. kuuli jälestäpäin Marjasen waimolta että heidän talonsa sinä iltana oli piiritetty ja että piirittäjät punakaartilaiset wasta seuraawana päiwänä, maanantaina kello 11 aikaan oliwat poistuneet talosta, jota oli tarkastettu perinpohjin kummankaan tarkotettua henkilöä löytämättä."

Tällaiset olliwat sitten ne syytökset ja todistukset, joidenka nojalla kansanedustaja Annalan waimo wangittiin ja tuomittiin. Tänäkään päiwänä ei tuomittu wielä woi aawistaakkaan, owatko lukkari Marjasen pojat olleet rintamalla tahi rintaman takana ja joita hän ei tunne muuta kuin ulkomuodosta, tietämättä, mikä heistä on Wäinö, mikä joku muu.

Koko jutussa oli totta sen werran, että punakaartilaiset herran olliwat toimeenpanneet etsinnän lukkari Marjasen talossa, etsien jotakin Marjasen pojista. Mitään sen pahempaa ei asiassa kummankaan tapahtunut, koska etsittyä ei löydetty.

Tällaisilla perusteilla ja asian todisteluilla langetti sitten jo ennen mainittu „oikeus" tuomionsa, jossa sanotaan:

„Waltiorikosoikeus on tutkinut tämän asian ja katsoen siinä selwitetyksi (harwennus meidän) että sittenkun syytteessä lähemmin kerrottu kapina Suomen laillista yhteiskuntajärjestystä wastaan oli kuluwan wuoden alussa alkanut niin on Maria Sofia Annala ottanut osaa kapinaan siten, että hän on yllyttänyt punakaartilaisia aseistettuina tekemään laitonta kotitarkastusta wangitsemisaikomuksessa kanttori Wilho Marjasen luona Maarian pitäjän Prusin talossa wiime Maaliskuun 31 päiwänä seurauksella, että mainittu talo silloin piiritettiin ja tarkastettiin wieläkin seuraawanakin päiwänä, minkä wuoksi Waltiorikosoikeus harkitsee oikeaksi (harwennus meidän), nojautuen Rikoslain 11 luwun 2 ja 3 §:ään, kuten nämä lainkohdat kuuluwat

2

4.

6.

tävä. Maarian esikunnasta oli taas pyydetty Turusta wangitsemismääräystä telefoonitse, jossa oli mainittu, että waltiopäiwämiehen waimo Annala oliisi tämän ilmoittanut. Näitä puheluita owat telefoonissa kuunnelleet m. m. ylioppilas Einar Wuori, Turku, Kerttulinkatu ja ylioppilas Wikke Wiklundin isä Rauniskulasta sekä pastori Ellilä Maarianhaminasta, joita woi kuulustella todistajina oikeudessa.

Einar Wuori oli keskustelun kuultuaan ilmoittanut siitä heti K. Mar-

miten alas intohimot woiwat eräissä ihmisissä painaa kaiken siweellisen moraalin ja totuuden tunteen.

Sitten oli puheenaolewa asia Waltiorikosoikeuden VI:ssa osastossa tutkittawana kolme eri kertaa, nimittäin joulukuun 6, 17 ja 20 päiwinä. Syytetty tietenkin kielsi syyllisyytensä, koska ei hän mitään sellaista rikoksa tiennyt tehneensä, josta häntä syytettiin. Noista „Marjan Komentantin" raporteissa mainituista todistajista tuli oikeuteen todistamaan Turun kuritushuoneen apu-

Keis. asetuksessa Huhtikuun 21 päiwältä 1894, 5 luwun 3 §:ään tuomita Marja Sofia Annalan awunannosta waltiopetokseen pidettäwäksi neljä wuotta kuritushuoneessa ja olemaan kansalaisluottamusta waille kahdeksan wuotta yli wapausrangaistusajan."

Turwattomana naisena walkoisen terrorin parhaillaan riehuessa ei tuomittu edes anonut „armoa", waan kirjoitti kun sillälkin pääsi ja nyt edelleen 60 wuoden wanhana käy, aiwan kuin joku yleinen nainen, näyttämässä itseään ja wiranomaiset kaiketi warmasti uskowat, että se on yhteiskunnan turwallisuuden perin tarpeellista.

Tässä wain yksi tuhansista tuomioista esimerkkinä niistä oikeuden jakamisista, joita waltiorikosoikeudet jakeliwat 1918.

323.2 (471) „1918" Uusi Itika 3/7 -21.
„Noormarkku"

Noormarkun murhajutun käsittely oikeudessa.

Ul. Ai 3/7 21

Eilen suoritettu loppuun todistajien kuulusteln. — Antamallaan välipäätöksellään pikeus lykännyt jutun ensimmäin käsittelyn kuluwan heinäk. 29 päiwään, erottaen jutusta kokonaan 5 syytettyä ja laskien wapaalle jalalle 3 wangittua.

Eilen klo 9a.p. ryhdyttiin Ulwilan distajien kuulustelu, pyysi yleinen jen juuren melun ja hyörinän takana, wälikäräjillä Wanhassakylässä jatka- syyttäjä jutun lykkäämistä lisäwalais- jolla keskupoliisi koko kuluneen ke- maan n.s. Noormarkun murhajutun tuksen hankkimiseksi waatien edelleen wään tässä jutussa on häärännyt ai- käsittelyä ja suoritettiin aluksi loppuun Leppäselle edeswastuuta murhasta, na tuon tuostakin päästäen sanoma- yleisen syyttäjän, nimismies T. Aal- Aarneelle ja Alaselle rikoksen salaa- lehdille tietoja uusista ja uusista pal- tosen (aikaisemmin mainittu erheelli- misesta ja Laaksolle törkeästä ryös- jastuksista, joita owat olleet edistä- sesti Aalloksi) edellisenä päiwänä ni- töstä esittäen wielä lisäksi edeswas- mässä lukuisat wangitsemiset, on ol- meämien todistajien kuulustelua ja tuuwaatimuksen Ruohoselle rikoksen lut epäilemättä sanoisiko „paljon me- kuultiin tällöin työmiehet Fr. salaamisesta ja Kortelille waraste- lua tyhjästä". Tämän arweluumme W. Wiljanen, Fr. J. Karl- tuun tawaraan ryhtymisestä. Muihin perustumme siihen tietoisuuteen, että sten, Johan Arwid Langen ja Juho syytettyihin, Lehtoon, Sundelliin, Lai- tämän kaamean werityön tekijät owat Jaakko Lowen Pihlawasta, jotka wie- neeseen, Waloon ja Juhana Mäke- jo ennemmin saaneet „ansaitun ran- tyään Noormarkkuun muonaa pu- lään nähden luopui yleinen syyttäjä gaistuksensa" ja lisät wielä päälle, henaolewana maalisk. 10 pnä oliwat edeswastuuwaatimuksesta. kuten asianlaita onkin nyt syytteessä olleet juuri palaamassa kaupunkiin, Toim. Edw. Halonen, joka lisäksi oli olewaa Leppästä lukuunottamatta. Näin kun murha tapahtui, ja kertoiwat he ilmoittautunut myöskin wangitun ollen onkin toiwottawaa, että tästä ju- nähneensä tultuaan murhapaikalle Laakson asiamieheksi, toisti Aarnee- tusta nyt jo wihdoinkin päästäisiin. kahden miehen juoksewan metsästä, seen ja Alaseen nähden ennemmin esi- joista miehistä toisen eräät nyt myö- tämänsä ja waati kannetta heitä was- Erikoista huomiota ei tässä jutussa hemmin owat tunteneet Ramiukseksi. taan kumottawaksi ja heidän wapaalle woi olla herättämättä se kummalli- Samoin kertoiwat he nähneensä kolme jalalle laskemista. Edelleen hän waa- nen „perinpohjaisuus", jolla ohrana ruumista tien warrella. Kuitenkaan ti Laakson laskettawaksi wapaalle ja- (etsiwä keskuspoliisi) on tutkimustyön- ei heistä yksikään ollut nähnyt edes- lalle, koska se rikos, josta häntä syyte- sä asiassa juorittanut. On todella wa- sään eikä takanaan tulewan autoa, tään, woi korkeintaan olla löytämän- kaiwasti otettawa kyseenalaiseksi wal- jonka keskuspoliisin tietojen mukaan sä tawaran jalaamista, eikä siis ole daanko yleensä antaa pienintäkään olisi pitänyt seurata kauempana wanki niin raskas rikos, että waatisi hänen merkitystä sellaisen laitoksen tutkimuk- joukkueen perässä, mukanaan 4—5 pitämistään wangittuna. sille ja töiden tuloksille, joka kuulus- asestettua miestä sekä nyt syytteessä telupöytäkirjoihinsa kerää niin run- olewa Laura Alanen. Antamallaan wälipäätöksellä lykkäsi- saasti sellaisia „tietoja", joita ei ku- kin oikeus jutun enemmän käsittelyn kaan kuulusteltawista saata puhumk- Edelleen kuultiin Koliahteen lä- heinäk. 29 päiwään, jolloin Leppä- seen tunnusta. Kysymyksessä ei tällä histöllä olewien töllien asukkaita Ju- nen on wankilasta oikeuteen tuotawa. kertaa ole edes sellaiset mainitun lai- hana Sofia Lehtolaa, Maria J. Wangitut Laura Alanen, Aarne ja toksen taholta perin useasti uusiintuneet Strandtia, metsänwartija Wiktor Laakso päästettiin wapaalle jalalle ja ilmiöt, että syytetyt eiwät woi Finnbergiä, jotka eiwät tienneet muu- welwoitettiin heidät wangitsemisen u- omiksensa ohranan kuulustelupöytäkir- ta kuin, että näkiwät kun wankeja halla saapumaan mainittuun oikeuden jaan merkittyjä lauseita tunnustaa, heidän torppiensa editse kuljetettiin istuntoon. Samoin myös määrättiin waan täytyi porwarillisten- ja jonkun ajan kuluttua sieltä päin, Ruohonen ja Kortell noudon uhalla kintodistajien tätä juttua käsi- minne wankeja oli kuljetettu, oli alka- olemaan läsnä tässä istunnossa. Edel- teltäessä, — kuten eilisessä lehdessämme nut kuulua ensiksi hartwempaa mutta lämainitut syytetyt, joihin nähden yleis- olleesta selostuksesta ilmenee, — pian kiihtywää ammuntaa, mikä ei nen syyttäjä luopui kanteesta, wapaut- pudistella päitänsä ihmetellen niitä ollut kuitenkaan yhteislaukauksia, kuten ti oikeus jutusta kuitenkaan juostumatta „tietoja", joita heidän antamikseen keskuspoliisi pöytäkirjoissaan wäitti heidän waatimuksensa kumoukses- luetelliin. Ei uskoisi millekään oi- jonkun näistä todistajista sanoneen. ta näiltä istuntopäiwiltä. keuswaltiolle olewan erikoisesti kun- Kysyttäessä eiwät nämätkään todista- niaksi ylläpitää wirallista laitosta, jat tienneet mitään puheenaolewasta Heinäk. 29 pnä istuwat mainitut jonka koko toiminta kantaa tällaista mustasta autosta, waan ilmoittiwat wälikäräjät tätä juttua warten Po- perin epäilyttäwän „perinpohjaisuu- kyllä aikaisemmin menneen harmaan rissa kyseellä. den" leimaa. Tämän laitoksen kunnot- ruton Poriin ja sieltä taas palanneen tomuutta ja häpeällisiä toimintatapoja parі tuntia murhatapahtuman jäl- * kuwaawia esimerkkejä tulee ilmi tuh- keen. Lopuksi kuultiin wielä Wäinö katiheään; — milloinka kaswaa ohra- Kaapeli Noormarkusta, mutta hän ei Kun nyt näin olemme saaneet tar- nalaitoksen maallemme tuottama hä- tiennyt muuta kuin siitä paikasta, kemmat tiedot ja selon tästä kyseessä- peä niin suureksi, että porwaristokin mistä eräitä ruumiita oli löydetty. olewasta murhajutusta, on meidän uskoo sellaisen laitoksen lopettamisen Kun näin oli loppuunsuoritettu to- syytä huomauttaa, että arwostelimme olewan wälttämätöntä?

323.2 (471) „1918"
„Noormarkku"

Uusi Aika 3/7-21.

Pikku-uutisia.

Noormarkun murha-jutun alkunäytös oikeudessa.

Kauhunsanoman, jonka uskomme asianomaisten pelwolla ja wapistuksella wastaanottawan, tuo lehtemme tämänpäiwäinen numero Porin porwaristolle ja erikoisesti „Satakunnan Kansan" toimitukselle ja „Maaseudun Sanomain" Porin osaston dirigentille, sillä „raakalaisnainen" ja „punainen naispeto" on wapaalla jalalla ja saapui eilen illalla kaupunkiin keskelle porwariston hilpeätä juhlameininkiä. Me tahdomme uskoa etteiwät porwarillisten wirkawelijiemme suojeluskuntalaissäädet wähistä tutise, mutta kuinkas mahtaa olla laita samaisten säärten nyt Ulwilan kihlakunnanoikeuden laskettua erään Laura-nimisen flikkalapsen tänne keskuuteemme wapaasti tallustelemaan kaupungin katuja.

Meillä kun sattuu olemaan se muistikulta wielä kohtalainen, woimme tässä auttaa lukijaammekin wähän „asian päälle". Se oli nähtääs sillä tawalla, että aikoinaan, tuossa huhtikuun loppupäiwinä, julkaisiwat yllämainitut sanomalehdet erään ohranalta saamansa uutisen, jossa kaamein wedoin tehtiin selkoa erään Alasen Lauran osuudesta paljon puhuttuihin ja todella tapahtuneisiin Noormarkun murhiin. „Satakunnan Kansa" nimitti mainittua flikkalasta „raakalaisnaiseksi", mutta „Maaseudun Sanomat", joka on edistysmielinen sanomalehti, petrasi tietysti „Kansankin" maininnasta antaen Lauralle nimityksen „punainen naispeto". Ohrana tahtoi silloin näiden uskollisten sanansaattajiensa kautta walaa jo pikkusen alkuromantillisuutta Noormarkun juttuun yritellen tehdä tästä Laurasta, joka silloin 1918 oli wielä pikkuflikka, mutta josta nyt jo on kuulemma paisunut aika tytönheiskale, niiden nuijamiesten muijien jälkeläisen, jotka muutama sata wuotta takaperin heitteliwät Flemingin huoweja Nokianwirran awanroihin läistäyttäen kutakin ämpärillä päähän jäähywäisiksi tästä maailmasta. Niinkuin itsekukin tästä lehdestä saa lukea, on kihlakunnan oikeus kuitenkin kolmipäiwäisen työnsä tuloksena alkusi karsinut Noormarkun jutusta monien muiden ohranan sille antamien romantillisten piirteitten ohella myöskin Alasen Lauran osuutta koskewat kohdat niin tyystin että katsoi wiisaimmaksi laskea tämän siwonnäköisen flikkalapsen wapaalle jalalle ilostumaan omaistensa jälleennäkemisestä. Oikeus ei kait tullut ajatelleeksi sitä, että tämä toimenpide saattanee tässä kaupungissa monen kiwääriä pitelemään tottuneen miehen sääret tutisemaan — ei rakkauden kaakerruksesta waan pelwon ja wapistuksen tunteen miehistä sydäntä jäytäessä.

Kokonaisuudessaankin tuli tästä suurtouhuisesta jutusta jo ensinäytöksen jälkeen täydellinen pannukattu jos werkaamme oikeudenkäynnin tuloksia sihen kauheaan kuulustelutouhuun, jonka ohrana toimitti ennen oikeudenkäyntiä miljoonaa pitelewästä maksusta — mikäli meille on wihjastu. Ympäri maata matkusteliwat ohranat, käwiwät ympäri tiljumattoman jalopeuran lailla nuuskien Noormarkussa, Turussa, Wiipurissa, Helsingissä ja tiet missä maanpaikoissa. Toimintansa tuloksina pystyi ohrana panemaan kolme miestä jalkarautoihin ja yhden naisihmisen käsiin kruunun kihlat — lyhyeksi aikaa. Tämä saawutus ei ollut järin suuri mutta warsinaisen maineen tässä jutussa ohrana nähtäwästi aikoikin alunperin hankkia kirjallisella työllä. Siinä kuuluwat onnistuneenkin niin hywästi, että se kolmattasataa koneellakirjoitettua arkkia laaja kuulustelupöytäkirjaksi haukuttu romaani, joka tästä kirjallisesta toiminnasta on tuloksena, on tietääksemme peräti uutta ja mielenkiintoista luettawaa kaikille romaanin sankareille ja sankarittarittarille, niin syytetyille kuin todistajillekin. Sellaisia kykyjä, jotka aiheuttaisiwat heille nimityksen „etsiwäpoliisi", ei erikoisesti ole ohranoilla huomattu olewankaan, mutta mielikuwawarasto niillä pojilla on alkuperäinen ja rikas, sitähän todistaa se että heidän laatimansa kuulustelupöytäkirjat aina sisältäwät niin paljon sellaista, josta ei tapausten sankareilla ole aawistustakaan. Kotimainen seikkailuromaanikirjallisuutemme onkin peräti köyhä; toiwokaamme että ohrana sinä lyhyenä jälelläolewana elinaikanaan, jonka toiwomme sillä olewan, pystyisi kehittämään runsaasti uusia kykyjä tällä kirjailijoille ja kustantajille perin tuottoisalla kirjallisuuden alalla.

Mutta palatakseemme wielä tähän Noormarkun juttuun ja sen pannukakkumaisuuteen on merkillepantawaa myöskin se seikka, ettei oikeus tuntunut woiwan yhtyä sihenkään ohranan ja yleisen syytäjän herra Aaltosen käsitykseen että syytetty Laalso olisi tehnyt erikoisen röyhkeän ryöstön löytäessään maantieltä siedettäwässä kunnossa olewan palttoon. Tosin on meillä wakiintunut sellainen tapa, että kun joku kansalainen jotakin löytää, panee hän sanomalehteen ilmoituksen, jossa lupaa antaa löytämänsä takaisin oikealle omistajalle kunhan tämä suorittaa ilmoitusmaksun. Ettei syytetty Laalso kuitenkaan tätä kaunista tapaa noudattanut, sihen tahtoisimme lisäwentäwänä asianhaarana mainita, että löydön sattuessa ei tällä paikkakunnalla wielä ilmestynyt työwäenlehteä eikä luokkatietoinen työläinen taas ilmoita tapauksistaan, ei iloisista eikä surullisista porwarin lehdessä, jonka wuoksi kait jäi sekin palttoon löytö ilmoittamatta. Tämän luultawasti tajusi oikeuskin koska antoi määräyksen, jotta Laakson jaloista täytyy meislata pultit pois ja päästää hänet käwelemään yhtä köykäisesti kuin muutkin wapaat kansalaiset.

Samallainen pulttien meislaus suoritettiin sitten yksintein toiseenkin miessyytettyyn nähden, josta painowirhepikkupiru teki lehdessämme kertoessamme hänen wangitsemisestaan „Aamenen", mutta jonka nimi yksinkertaisesti onkin wain Aarne. Ja mitäs hiton rikosta siinä woi olla semmoisen rikoksen salaamisessa, josta paikkakunnalla rikoksen tapahtumisaikana ilmestynyt sanomalehti julkaisi heti tuoreeltaan uutisen, että niin ja niin on tehty kamala rikos sinä ja sinä lähemmin nimetyssä paikassa. Leppäseltä ei meislattu pultteja pois, mutta hän onkin oman tunnustuksensa mukaan ampunut pari herraa ja saanee senwuoksi wielä jonkun aikaa istua.

Yhtä pikkuista asiansekkaa sietää wielä sinunatuksi lopuksi ihmetellä ja se on naapurimme „Satakunnan Kansan" tähän juttuun kohdistuwan harrastuksen laatu. Kun ohrana kewään kuluessa pidätteli ja kuulusteli ihmisiä pitkin maata päästäen taas taas ilmoille niitä ennenmainittuja „romantillisia piirteitään" nielaisi „Satakunnan Kansa" tämän epäilyttäwän tiedonantajan sepustukset sellaisinaan panuen wielä lisät omasta takaa. Hitonmoista porua pidettiin asiasta etukäteen, waikka useimpain itse murhaan syyllisten tiedettiin jo olewan siellä minne ei maallisen ohranan kynnet uletu, mutta annas olla kun tuli asian oikeuskäsittely: silloin repostellaan ensimäisestä istuntopäiwästä sellainen selostuksen sekamelska, josta eräs lihawa nimismiessetäkin oikeuspaikalla luettuaan sanoi, että sehän on päin mänkkää! Yhä edelleenkin luottaa „Satakunnan Kansa" tietenkin wuorenwarmasti ohranan „perinpohjaisiin" tietoihin enemmän kuin sihen mitä itse oikeudenkäynnissä syytettyjen ja todistajain lausunnoista ilmenee. Tämä luottamus ja mieltymys woi kylläkin lehden taholta olla wain harrastuksen ilmaus alkeellisella kannalla olewaa kotimaisen kirjallisuutemme haaraa kohtaan, johon nähden woimme siitä osan antaa anteeksi. Asialla on tietenkin wakawakin puolensa mutta se ei taida tähän palstaan kuulua.

Terwetuloa wapauteen „punainen naispeto" ja pulteista irti meislatut!

Jäärä j:or.

323.2
(471)
„1918"
Noormarkun

Uusi M.
2/7-21.

Noormarkun murhajutun käsittely oikeudessa.

M. A. 2/7 21

Toinen istuntopäiwä kulunut syytettyjen yksityiskohtaisessa kuulustelussa. — Myös aja todistajia saatu eilen-iltaan mennessä kuulluksi. — Keskuspoliisin pöytäkirjat wääristeltyjä kuulusteltujen todistuksista, joten kuulusteltujen täytyy nyt niitä oikoa. — Jutun käsittely jatkuu tänään klo 9 a.p.

Eilen klo 9 a.p. ryhdyttiin Ulwilan wälikäräjillä jatkamaan n. s. Noormarkun murhajutun käsittelyä. Edellisenä istuntopäiwänä keskeneräiseksi jäänyt wangitun J. K. Leppäsen yksityiskohtainen kuulustelu saatettiin loppuun, wahwistaen syytetty pienemmin asiallisin muutoksin aikaisemman kertomuksensa, jonka mukaan hän itse myönsi päällikkönsä A. Aarteen käskystä wapaaehtoisesti walinneensa mukaansa vankien saattomiehiksi eilisessä lehdessämme jo mainitut Lehtisen, Grandströmin, Raniuksen, Warjakan ja Hämäläisen, joitten kanssa matkalla surmasi wangit wäittäen edelleen, että pari wastaantullutta wenäläistä sotamiestä oli alottanut wankien ampumisen, todennäköisesti ylipäällikkö Salmisen, Aarteen ja Tukmanin määräyksestä, ja että hän ryhtyi wankeja ampumaan wasta kun nämät läksiwät karkuun surmaten tällöin 2 saatettawaansa. Mitään ruumiinryöstöjä ei sanonut tehdyn.

Wangittu Uuno Aarne yksinkuulustelussa myönsi oikeaksi aikaisemman kertomuksensa että oli keittiöpäällikkö Fr. O. Mahosen käskystä eräänä iltana murhatapahtuman jälkeen ollut hewosella noutamassa murhattujen ruumiita, joita oli tuotukin 3, jotka sitten oli upotettu erääseen awantoon joessa Noormarkun kohdalla.

Wangittu Laura Alanen totesi niinikään poliisipöytäkirjan pääkohdiltaan oikeaksi myöntäen siten olleensa mukana molemmilla kerroilla, kun ruumiita, yhteensä 6, oli Noormarkussa awantoon upotettu hänen ruumiisiin millään tawalla koskematta. Muisteli Aarneen olleen molemmilla kerroilla myös mukana. Tapahtumasta oli hänet samoin kuin Aarnekin kielletty mitään kenellekään kertomasta, kuten oliwat tehneetkin.

Aarneen ja Alasen asiamies toim. Edw. Halonen huomautti päämiestensä puolesta, ettei pöytäkirjoissa eikä todistuksissa ole wähimmässäkään määrässä toteennäytetty sitä seikkaa, että he owat olleet tietoisia murhan toimeenpanijoista, joten heitä yksinomaan woi syyttää rikoksen salaamisesta. Kuitenkin on tämäkin kowin kyseenalaista, sillä rikoshan on ollut alusta alkaen yleisenä tietona, ja nyt kyseessäolewat syytetyt tiesiwät yleisestä tiedosta enemmän wain sen, kuka tai ketkä oliwat ruumiita murhapaikalta noutamassa ja upottamassa. Ja tämän kai ei pitäisi olla niin suuren rikoksen, että sentakia tulisi syytettyjä kuukausiräärää wangittuina pidättää ennen oikeudenkäyntiä. Kun kuitenkin yleinen syyttäjä oli tehnyt edeswastuuwaatimuksen Aarneen ja Alaseen nähden rikoksen salaamisesta, huomautti H. edelleen, että koska syyttäjä on waatinut edeswastuuta rikoksesta, josta syytetyt Rikoslain 16 luwun 20 pykälän mukaan woitaisiin tuomita korkeintaan 1 wuoden wankeusrangaistukseen eikä syytett. Alasta siihenkään määrään, huomioonottaen hänen alaikäisyytensä teon tapahtuessa, niin on syyteoikeus katsottawa rauenneeksi, sillä Rikoslain 8 luwun 1 pyk. 4 kohta nimenomaan sanoo, että oikeus panna rikos syytteeseen olkoon rauennut kahden wuoden kuluttua, jos rikos on wankeutta korkeintaan yksi wuosi taikka sakkoa. Sitäpaitsi on muistettawa, että mainitut syytetyt owat aikaisemmin tuomitut awunannosta waltiopetokseen, he owat siis saaneet tuomion päärikoksesta, jonka yhteydessä nyt puheenaolewat alirikokset owat tapahtuneet, jotenka, jos käsityksensä on oikea O. K:n 10 luwun 12 ja 21 pykälien tulkinnasta, ei kihlakunnan oikeus nyt kyseessäolewalla pohjalla ole oikea forum syytettä yllämainittuja henkilöitä wastaan ajamaan. Näillä perusteilla hän waatikin kanteen päämiehiinsä nähden kumottawaksi ja heidän päästämistään heti wapaallejalalle.

Wangittu Fr. O. Laakso myönsi olleensa Ruosniemen esikuntapäällikön määräyksestä hewosella hakemassa murhattujen ruumiita Poriin maalisk. 12 pnä ja oli hän tällöin ottanut mukaansa jonkun matkan päässä murhapaikalta löytämänsä palttoon. Kertasi muuten aikaisemman kertomuksensa.

Syytetty Fr. O. Ruohonen pyysi aikaisemmassa lausunnossaan, ettei hän ollut ollut mikään keittiöpäällikkö Noormarkussa ja ettei hän ole antanut mitään määräyksiä wangitulle Aarneelle murhattujen ruumiiden noutamisesta Noormarkkuun.

Niinikään syytetyt N. J. Lehto, Fr. Sunell, J. W. Laine ja N. Arwid Walo myönsiwät aikaisemmat kertomuksensa oikeiksi ruumiitten hausta Kolahteelta maalisk. 12 pnä Poriin wakuuttaen ei jälleen tapahtuneen mitään ruumiin ryöstöjä.

Syytetyt K. Osk. Kortell ja Juhana Mäkelä myös ilmoittiwat, että heillä oli ollut, edellisellä kerralla talwilakki ja jälkimäisellä miehen taskukello jotka nyttemmin owat olleet tautuneet kuuluneen murhatuille, mutta samalla wakuuttiwat Kortell, että lakin oli saanut pojaltaan Emil Simisalolta ja Mäkelä, että kellon oli jättänyt hänelle miehensä kotoa lähtiessään sanoen woittaneensa kortilla.

Todistajain kuulustelu alkaa.

Tähän päättyikin syytettyjen yksityiskohtainen kuulustelu, jonka jälkeen ryhdyttiin todistajain kuulusteluun. Yleisen syyttäjän todistajiksi nimeämästä 23 henkilöstä ehdittiin eileniltaan mennessä kuulla seuraawat: konttoripäällikkö A. W. Harju, agronoomin waimo Helmi Lindberg, kasööri B. Stenwall, wanginkuljettaja J. Fr. Hyden, palwelijatar Olga M. Tsherman Espoosta, wanginwartijan waimo Agnes Lehtonen (ent. Aalto) Turusta, kiwit. O. W. Taawela Lassilasta, sahantyöm. E. R. Wigström Pihlawasta, työwahti Aug. B. Helin ja hänen waimonsa sekä tal. K. Osk. Heikkilä Noormarkusta, omp. Katri Selin, työm. B. Osk. Bärlund ja konehöyl. M. J. Lundgren Porista sekä waimo Juhana Lagespetz Noormarkusta, mitkä kaikki pääkohdiltaan uudistiwat aikaisemmat kertomuksensa murhattujen kuljettamisesta ja kuljettamisjärjestyksestä itsekunkin murhatun kuolinpaikasta, tawasta j. n. e., mitkä yleensä yhtäpitäwästi täydentäwät syytettyjen antamia lausuntoja murhatapahtumasta kokonaisuudessaan.

Tässä yhteydessä sopii myös huomautta, että keskuspoliisin toimittamat pöytäkirjat owat osottautuneet nyt niin „perinpohjaisiksi", että useat todistajat hölmistyiwät kuullessaan noita pöytäkirjoja. Poimimme eilen muistiin eräitä tällaisia tapauksia jotka kyllin selwästi osoittawat näitten keskuspoliisin pöytäkirjojen läpikuultawan tarkoituksen. Niimpä konttoripäällikkö Harju päätään pudistellen oikeudelle ilmoitti, ettei hän koskaan ole puhunut jostakin paperista, josta wangittu Leppänen olisi lukenut niiden wangittujen nimet, joita hän saattomiehineen oli lähtenyt kuljettamaan. Samoin ei hän ollut lainkaan tietoinen niistä Aartsen ja Wikbergin suhteista, joista pöytäkirjoissa hänen sanoinaan selostetaan. Rwa Agnes Lehtonen taas kielsi, ettei hän ollut nähnyt Noormarkkuun tullessaan maalisk. 10 pnä juuri murhan aikoihin autossa miehen pukuun puettua naista, kuten pöytäkirjoihin oli pantu, waan todella naisen puwussa olewan naisen, joka ei ollut Laura Alanen, jolksi mainittua autossa ollutta naista nyt kaikella tawalla koetetaan wäittää. Samoin B. O. Bärlund oikaisi, ettei hän ollut kertonut auton tulleen hänen ohitseen illalla palatessaan Noormarkusta, waan aamulla hänenmennessään Porista Noormarkuun.

*

Tänään on wielä eilen nimitettyistä yleisen syyttäjän todistajista kuultawana 8. Oikeuden istunto alkaa klo 9 a.p.

323.2 (471) "1918"
Noormarkku"

Uusi Aika 1.7.21

Noormarkun murhajutun käsittely oikeudessa.

gl. A. 1 1/7 21

Jutun käsittely alkanut eilen Ulwilan kihlakunnanoikeudessa. — Koko eilinen päiwä mennyt etsiwän keskuspoliisin laatimien laajojen tutkintopöytäkirjojen lukemisessa. — Kuitenkin wain yhteen nyt syytettyyn nähden esitetty edeswastuuwaatimus murhiin osanotosta. — Jutun käsittely jatkuu tänään.

Asianomaiset jutun käsittelyssä.

Kuten eilisessä lehdessämme jo mainitsimme, alkoi eilen Ulwilan kihlakunnan wälikäräjillä, jotka istuttiin Wanhassakylässä kunnan käräjähuoneella, wiime aikoina taas niin suurta huomiota saanut n. s. Noormarkun murhajuttu. Oikeuden puheenjohtajana toimi kihlakunnanoikeuden tuomari U. Taselius ja yleisenä syyttäjänä A. Aalto. Murhattujen tirehtööri Rafael Ahlström, työnjohtaja Nikolai Lindforsin, puutarhuri Karl Wessmanin sekä konttoristien Fredrik Blomin, Sigurd Grandellin, Yrjö Hernbergin, Filip Johanssonin, Walter Lucanderin, Torsten Molanderin, Karl Räberghin ja Frans Sipilän oikeusasiamiehenä esiintyi Aug. Seppä Kokemäeltä, opettaja J. A. Ahosen, kauppias Juho Fribergin, puutarhuri Karl Grönholmin, agranoomi Lauri Paasikosken ja metsänwartija Artturi Kaurasen puolesta taas esiintyiwät omaiset. Syytettyistä oli oikeuteen wangittuina tuotu työmies J. K. Leppänen, kotoisin Helsingistä, Frans Oskar Laakso Ruosniemestä, Uuno Aarne ja Laura Alanen Uudelta-Koiwistolta. Lisäksi oli oikeuteen asianomaisina haastettu työmiehet N. J. Lehto, Frans Sundell, N. A. Wala, J. W. Laine ja Fr. J. Ruohonen sekä täksi päiwäksi lisäksi J. Mäkelä ja K. O. Kortell, kaikki Porin ympäristöltä. Sitä paitsi paria juttuun sekaantunutta ei ole wielä tawattu eikä näin ollen saatu oikeuteen haastetuksi. Wangittujen Laura Alasen ja Uuno Aarneen asiamiehekši ilmoittautui toimittaja Edw. Halonen Porista.

Sen jälkeen kun kaikki asianomaiset oli esiinhuudettu ja itse kunkin henkilöllisyys todettu, alotettiin tutkintopyötäkirjojen lukeminen, missä menkin tarkoin koko eilinen päiwä.

Murhatapahtuma ja nyt syytteessä olewien osuus juttuun.

Kun lehdessämme ei ole wielä aikaisemmin tehty selkoa tämän kaameaan werityön yksityiskohtaisesta kulusta, koetamme aluksi tehdä selkoa juuri tästä asian puolesta, sikäli kun se näissä pöytäkirjoissa ilmeni ennemmin jo tuomittujen ja nyt syytteessä olewien omien kertomusten pohjalla. Yhä edelleen jää epäselwäksi kysymys siitä, oliko tämä joukkomurha suunniteltu ennakolta, sillä eräät syytetyt owat aiwan yhtäpitäwästi kertoneet, että kuljettajille ei oltu annettu mitään wankien tappomääräystä. Samoin edelleen jää epäselwäksi kysymys siitä, kuka kuljettajista ensimäisen laukauksen ampui, kun sen sijaan, niin ristiriitaisia ja sekawia kuin esillä olleet keskuspoliisin pöytäkirjat owatkin, käy täysin ilmi, ettei itse murhaan ole osaanottaneet muut kuin wankien saattomiehet K. H. Warjakka, O. Ranius, G. B. W. Grandström, H. E Lehtinen, G. B. Hämäläinen ja J. K. Leppänen. Wangittujen Poriin kuljettamismääräyksen oli antanut Noormarkun rintaman joku komentaja Akseli Aarre-Dawidsson, jonka eräät owat ilmoittaneet antaneen myös salaisen wankien ampumismääräyksen, josta muka päätöksen oliwat tehneet mainittu Aarre, Salminen ja wirolainen Tukman. Missä määrin tämä ilmoitus on totuuden kanssa yhtäpitäwä, jää nähtäwäksi. Joka tapauksessa käwi kuitenkin niin, että kun wangit, jotka oli asetettu Noormarkusta lähdettäessä 3-miehisiin ryhmiin, joita aina yksi saattomies takana seurasi ryhmien wälin ollessa 300—400 m., oliwat saattajineen saapuneet n. s. Koliahteeseen, kuului yhtäkkiä laukaus, jota seurasi sitten useampia, jolloin ne wangeista, joihin nämä laukaukset eiwät olleet sattuneet, lähtiwät pakoon. Saattajat alkoiwat tällöin yleisen ampumisen pakenijoihin, mistä seurauksena olikin, että 16 saatettawaa oliwat neljännestunnin kuluttua hengettöminä. Teon jälkeen oliwat saattomiehet jatkaneet matkaansa Poriin, missä tapahtuma oli ilmoitetttu esikuntaan, mistä sähketti oli heti lähetetty wiemään tiedon murhasta Helsinkiin silloiselle punaisten joukkojen ylipäällikölle. Sikäli kuin pöytäkirjoista käwi ilmi, oli teon tehneet koartilaiset heti siirretty pois Noormarkusta mikä minnekin ja Aarteelle annettu potkut päällikön toimesta.

Täksä yhteydessä sopii myös mainita, että edellämainituista saattomiehistä owat kaikki muut paitse Ranius, joka oli jo ennen tuomiolle tuloa kuollut (!) ja Leppänen joka nyt oli syytettynä, jaetut kuolemantuomion kysees'äolewista Noormarkun murhista, jota kuolemantuomio ol. kuitenkin armahdettu elinkautiseksi turitushuonerangaistukseksi, minkä jo keen kuitenkin Aarteen, Grandströmin ja Hämäläisen on onnistunut paeta wankilapaikoistaan niin etei heitä wieläkään ole tawattu.

Mitä ruumiitten korjaamiseen murhapaikalta tulee, oli siihen määrätty jo samana sunnuntai-iltana pari ruosniemeläistä hewosmiestä tarpeellisine miehistöineen ja olikin tällöin tuotu Poriin osa murhattujen ruumiista, loput yhtä lukuunottamatta maanantaina. Myöskin Noormarkusta lähetetyllä eräällä hewosella oli tuotu sekä sunnuntai- että maanantai-illalla 3 ruumista kunakin iltana Noormarkuun. Ruumiit oli eräästä awannosta upotettu jokeen, mistä ne wasta kuukauden perästä löydettiin. Nyt syytettyistä oliwat Laakso, Lehto y. m. olleet Ruosniemestä noutamassa annetusta käskystä näitä ruumiita Poriin, kun taas Laura Alanen ja Aarne oliwat samanlaisessa toimessa Noormarkusta käsin ollen myös näkemässä ruumiitten upottamisen. Ruumiit oliwat olleet silloin jo ryöstetty.

Yleisen syyttäjän edeswastuuwaatimukset.

Kun tyseesäolewa perin „perinpohjaiset" tutkintopöytäkirjat oli wihdoin saatu luetuksi, esitti yleinen syyttäjä lausuntonsa waatien syytetty Leppäselle edeswastuuta edellälueteltujen saattomiesten kanssa tekemästään mahdollisesta murhan suunnittelusta ja murhasta, Alaselle ja Aarneelle rikoksen salaamisesta sekä Laaksolle törkeästä warkaudesta, koska syytetty oli itse tunnustanut ottaneensa mukanssa murhapaikalta löytämänsä palttoon, jota oli säilyttänyt tänne saakka. Muihin oikeuteen nyt haastettuihin sekä juttuun sekaantuneihin, mutta toistaiseksi wielä tapaamattomiin nähden jätti hän edeswastuuwaatimuksen teon myöhemmäksi.

Kun wielä murhattujen asiamiehet oliwat tehneet edeswastuuwaatimuksensa yhtyen yleisen syyttäjän lausuntoon ja pidättäen itselleen wapauden wastedes esittää lisäwaatimuksiaan, alkoi syytettyn Leppäsen kuulustelu klo 7,15 i. p. kestäen siihen saakka kun istunto mainitulta päiwältä päätettiin.

Asian käsittely jatkuu tänään alkaen klo 9 a. p.

323.2 (471), 1918"

Noormark-ku-Pori" 17/3 21

H 9
17/3-21

A. Ahlström Oy:n henkilökunnan joukkomurha kapinavuonna 1918.

Tietoja tavahtumasta etsivän keskuspoliisin parhaillaan toimittaman tutkimuksen perusteella.

V.S.

Etsivän keskuspoliisin päälliköltä, hra O. Holmströmiltä olemme saaneet lähempiä tietoja mainitun poliisin parhaillaan toimittaman tutkimuksen tuloksista A. Ahlström Oy:n henkilökunnan kaameasta murhaamisesta Noormarkun—Porin välisellä maantiellä wuonna 1918. Tutkintopöytäkirjan mukaan on selwille saatu seuraawaa:

Tapahtuman aikaisemmat waiheet.

Kuten tunnettua, toimeenpaniwat punakaartilaiset wuonna 1918 maalisk. 10 pnä Noormarkun—Porin wälisellä maantiellä n. s. Koli-ahteella A. Ahlström Oy:n henkilökuntaan kuuluwan 16 henkilön kamalan joukkomurhan, joka teko lienee suurimpia ja kauheampia maassamme. Kapinan jälkiselwittelyssä toimitetut tämän werityön tutkimukset owat osoittautuneet suhteellisen waillinaisiksi ja suuressa kiireessä suoritetuiksi, joten kaikki tekoon osaaottaneet eiwät ole wielä saaneet ansaitsemaansa tuomiota ja rangaistusta. Aikaisemmin on tähän joukkomurhaan osaaottaneista wangittu ja tuomittu seuraawat neljä, nim.: Lehtinen, Warjakka, Granström ja Aarre, sekä heidän lisäkseen muutamia osanotosta myöstöihin. Edellämainituista on Granströmin sittemmin onnistunut karata wankilasta.

Murhajoukkueen johtaja Leppänen oidätetään, mutta todistusten puutteessa päästetään wapaaksi.

Jo wiime kesänä sai etsivä keskuspoliisi tietoonsa, että eräs Leppä eli Leppänen, jota siihen mennessä ei oltu tawattu, olisi ollut yksi murhaajajoukon pääjohtajista. Heinäk. 20 pnä wiime wuonna onnistui etsivän keskuspoliisin pidättää mainittu Leppä Helsingissä ja todettiin silloin hänen nimensä olewan Juho Kustaa Leppänen. Lisäksi todettiin silloin toimi.etuissa kuulusteluissa, että Leppänen oli murha-aikana ollut Noormarkussa ja ottanut punakaartilaisen mukana osaa maalisk. 9 pnä Noormarkusta käsin Pomarkkua wastaan tehtyyn hyökkäykseen. Laajoista tiedusteluista huolimatta ei silloin kuitenkaan onnistuttu saamaan sitowia todistuksia Leppästä wastaan ja kun hän itse jyrkästi kielsi kaikken osallisuutensa murhaan, jouduttiin hänet laskemaan kohta wapaalle, waikkakin pätewiä epäilyksiä hänen syyllisyydestään oli.

Leppänen pidätetään uudestaan.

Tästä huolimatta jatkettiin tiedusteluja ja lopulta käwikin selwille, että Leppänen kaikista kielloistaan huolimatta luonenkin oli osallinen näihin murhiin. Hänet onnistuttiin pidättää uudelleen toimeme kuun 24 pnä asunnossaan täällä Helsingissä, jossa hän on oleskellut ja waihtanut usein asuntoa. Jotta tutkimukset olisi saatu mahdollisimman pian suoritetuiksi, lähetettiin täältä yksi kuulustelija ja 2 etsivää konstaapelia Noormarkkuun, jonne he saapuiwat kuluwan kuun 3 pnä. Pidätetty Leppänen on ollut heidän mukanaan.

Kuulustelujen tuloksia. Miten murha tapahtui.

Kuulustelut Noormarkussa owat tapahtuneet W. P. K:n talolla. Heti kuulustelujen alussa tunsi 3 noormarkkulaista pidätetyn Leppäsen jamaksi punakaartilaiseksi, joka tuona kaameana murhapäiwänä, 10 pnä maalisk. 1918 oli toiminut sen punakaartilaisjoukkueen johtajana, joka silloin lähti wiemään wangittuina ja ahtaaseen, kylmään kellariin sullottuina olleita 16 Ahlström-yhtiön henkilökuntaan kuulunutta miestä, ollen matkan päämääränä Porin kaupunki. Wangittujen siirtäminen Poriin oli tapahtunut sen johdosta, että edellisen päiwän hyökkäys Pomarkkua wastaan oli surkeasti epäonnistunut ja punaiset pelkäsiwät walkokaartilaisten puolestaan hyökkääwän ja walloittawan Noormarkun. Taistelun menettäminen lienee myös osaltaan aiheuttanut wiattomille wangeille kamalan koston. Kaikki tuliwat nim. matkalla noin 5 kilometriä Noormarkun kylästä Poriin päin maantiellä n. s. Koli-ahteella murhatuiksi. Heidän ruumiitaan kuljetettiin myöhemmin 10 Porin kaupungin leikkaushuoneeseen ja 6 takaisin Noormarkkuun, jossa ne upotettiin awannosta jään alle kylän läpi wirtaawaan jokeen.

Lepäsen tunnustuksia. Ampumisen aloittaneet wenäläiset. Leppänen tunnustaa itse ampuneensa kahsi wangituista.

Kuulustelujen alussa Noormarkussa kielsi pidätetty Leppänen edelleenkin itsepintaisesti kaiken osallisuutensa murhiin kuin myöskin mukanaolonsa murhattuja saattamassa Porin. Todistajain kuulusteluissa kuitenkin käwi selwille Leppäsen osallisuus ja myöhemmin hän tietyin kristituulustelussa tunnusti, että hänet oli wiiden saattomiehen kanssa lähetetty wiemään matkalla murhatuiksi tulleita Noormarkusta Poriin ja että matkalla n. s. Koli-ahteella kolme wenäläistä, joista yksi oli puhunut suomea, oli estänyt heidän jatkamasta matkaansa ja alkanut ampua wankeja. Tällöin oli alkanut yleinen wankien ampuminen ja murhaaminen. Leppäsen kertoman mukaan oli ruumiit jätetty sille paikalle, missä kukin oli tullut surmatuksi, eikä hän sano tietäwänsä ruumiiden waiheista sen jälkeen mitään. Mukana murhatyössä olleiden wenäläisten nimiä ei Leppänen sano tietäwänsä, mutta sensijaan on hän ilmoittanut mukaan olleen wiiden saattomiehen nimet, mutta tutkimuksen nykyisellään ollen ei niitä woida wielä julkaista. Leppänen on tunnustanut itse ampuneensa kahta wankia ja oliwat he jääneet molemmat maantielle makaaman. Wangittujen Poriin kuljettamismääräyksen on Leppänen ilmoittanut saaneensa punakaartilaiskomppanian päälliköltä Aarrelta, joka siihen aikaan oli toiminut eräänwirolaisen Tukmannin kanssa ja oli Tukmann myöhemmin ottanut haltuunsa punakaartin ylipäällikkyyden Noormarkussa. (Mainittu Tukmann sai kapinan aikana itse surmansa joko Suodenniemellä tai Punkalaitumella.) Joukkomurhan tapahduttua kertoo Leppänen jatkaneensa matkaansa Poriin ja ilmoittautuneensa siellä punakaartin rintamapäällikölle Salmiselle.

Tutkimuksen toimittajat käywät murhapaikalla.

Noormarkussa on kuulusteltu yli 40 henkilöä ja lisäksi erinäisiä henkilöitä Porin maaseurakunnan Söörmarkun kylästä. T. k. 5 p:nä lähtiwät tutkimuksen toimittajat pidätetty Leppänen mukanaan murhapaikalle Koli-ahteelle ottamaan yksityiskohtaisesti selwää murhapaikasta ja siellä suoritetuista murhateoista Leppäsen osoituksen mukaan. Murhapaikasta on laadittu yksityiskohtainen ja tarkka karttapiirros. On saatu myös tarkkoja tietoja eri henkilöiden murhista. Leppäsen ja muiden paikalle kuljettuien henkilöiden awulla on saatu selwille, että wangittuja ja murhattuja 16 henkilöä oli kuljetettu wiidessä eri ryhmässä, ollen wiimeisen ja ensimmäisen ryhmän wälä noin 400 metriä. Leppänen oli kulkenut ensimmäisen ryhmän mukana ja se paikka, jossa Leppänen oli ampunut tunnustamansa kaksi wankia, on lähellä Noormarkun—Porin poikkeawan Söörmarkun tien haarautumiskohtaa. Paikalla todettiin myöskin, että murhatuista oli 6 jäänyt makaamaan maantielle, 3 oli löydetty Ulwilan pitäjän Ruosniemen kylään kuuluwan Päkärän eli Kylä-Hokkolen talon pellolta, 6 mainitun kylän Mattilan talon metsässä olewan erään kallion kupeelta itäpuolelta murhamaantietä ja 1 läheltä metsästä länteen päin mainitusta kalliosta. Ruumiit oli nähtäwästi kuljetettu pois maantieltä wasta seuraawana eli 11 pnä maalisk. ja loput wasta 13 ja 14 päiwänä.

Uusia pidätyksiä.

Tutkimuksia ja kuulusteluja on myöskin toimitettu Porissa ja siellä annettujen todistajalausuntojen perusteella on pidätetty kaksi henkilöä, joista toinen on A. Ahlström-yhtiön entinen autonkuljettaja Eino Rikhard Wikberg. Toisen pidätetyn nimeä ei wielä woida julkaista, mutta todisteita on kyllä häntäkin wastaan. M. m. on hänen luotaan löydetty Koli-ahteella murhatun konttoristi Yrjö Hernbergin päällyskaki, jota pidätetty on wiitotellut kotonaan murha-ajasta tähän asti.

Etsivä keskuspoliisi jatkaa kuulusteluja.

Edellämainittujen paikkojen lisäksi on tutkimuksia toimitettu wielä Ulwilan pitäjän Ruosniemen kylässä, joka on werrattain lähellä murhapaikkaa, ja Porin maaseurakunnan Pihlawan kylässä. T. k. 9 pnä palasiwat kuulustelijat takaisin Helsinkiin, jossa etsiwän keskuspoliisin keskuudessa kuulusteluja edelleenkin jatketaan lisäwalaistuksen saamiseksi tähän kamalaan joukkomurhan.

Murhattujen nimet.

Kuten muistettaneen, tuliwat murhatuiksi A. Ahlström Oy:n toimitusjohtaja Rafael Ahlström, kansakoulunopettaja Jussi Ahonen, konttoristi Fredrik Blom, kauppias Juho Friberg, ylioppilas Sigurd Axel Grandell, puutarhuri Karl Crönholm, konttoristi Yrjö Hernberg ja G. F. Jansson, metsänwartija Arturi Kauranen, jahanhoitaja Nikolai Lindfors, konttoristit Walter Lukander ja Torsten Melander, agronoomi Lauri Paasikiwi, konttoristit Karl Räberg ja Frans Sipilä sekä puutarhuri Karl Weisman.

323.2 (471) „1918“ „Kärpiö“ Kans. Lehti 10/8-21.

Walkoisen werikewään historiaa. 10/8

Kaamea murha, josta ei ole pidetty edes tutkintoa.

Eräänä iltamyöhänä helmikuussa 1918 tuli joukko Närpiön suojeluskuntalaisia työmies Samppa Kartanon mökkiin Närpiön pitäjän Finbyn kylässä ja raastoivat wuoteellaan nukkumassa olewan torpan isännän Samppa Kartanon, waimon ja lasten rukouksista huolimatta torpan pihalle ja siellä miehissä p i e k s i w ä t h ä n e t k u o l i a a k s i, jättäen ruumiin hangelle. Murhattu ei kuulunut mihinkään punakaartiin, sillä paikkakunnalla ei sellaista enempää kuin mitään muutakaan hallituksenwastaista toimintaa ollut, niin että julaistut armahdukset eiwät murhantekijöihin pitäisi tässä tapauksessa lainkaan sopia.

Waikka tapauksesta on kulunut jo neljättä wuotta, ja waikka poliisi asuu samassa ja nimismies wiereisessä kylässä, ei tästä törkeästä murhasta ole pidetty edes poliisitutkintoa. Murhan jälkeen tiedoitti paikkakunnan lehti „Kaskö-Tidning“ lyhyesti, että „tunnettu huligaani Samppa Kartano on Närpiössä saanut surmansa“, niin että kruununmiehet eiwät missään tapauksessa woi olla tapahtumasta tiedottomia. Murhattu näyttää saaneen Närpiön ruotsalaisten wihat siitä, että oli waatinut suomalaista koulua ja suomalaista jumalanpalwelusta Närpiössä, jonka johdosta „laillisen hallituksen joukot“ piekseiwät hänet kuoliaaksi.

Ihmisyyden nimessä sopii kumminkin toiwoa, että oikeuskansleri tahi sisäministeri määräisiwät wihdoinkin pätewän henkilön pitämään tutkinnon ja saattamaan sekä murhaajat että wirkawelwollisuutensa laiminlyöneet paikkakunnan poliisiwiranomaiset ansaittuun rangaistukseen. — S.S.

323.2 (471) 1918"
"Noormarkku-Pori"
"

K. T. 2/8-21.

A. Ahlström Oy:n henkilökunnan joukkomurha.

Murhaa koskevan juttun käsittelyä jatkettiin eilen klo 9 vanulla Ulwilan pitäjän käräjätalolla.

Aluksi kuulusteltiin kaikkia syytetyistä, kaikkiaan kymmentä henkilöä, jotka selostiwat kapinanaikuista toimintaansa ja osallisuuttansa kysymyksessä olewaan rikokseen. Jokainen koetti esittää oman osuutensa mahdollisemman wähäisenä. Useimmat selittiwät, että oliwat olleet mukana wain hewosmiehinä hakemassa ruumiita ja muutamat sanoiwat nähneensä, että ruumiit oliwat ryöstetyt, mutta tielsiwät ampuneensa tai pahoinpidelleensä murhattuja eikä myöskään kukaan tiennyt, kuka nämä mahdollisesti olisi surmannut ja ryöstänyt.

Tämän jälkeen alkoi todistajain kuulustelu, joita yleinen syyttäjä oli istuntoon haastattanut kaikkiaan 22.

Ensimäisenä kuultiin konttoripäällikkö A. Harjua, jonka kotona siihenmin murhattuja A. Ahlström Oy:n wirkailijoista oli säilytetty. Hän kertoi, että punakaarti oli Noormarkussa murhattujen lisäksi wanginnut wielä 11 henkilöä, jotka kuitenkin syystä tai toisesta siihenmin wapautettiin. Maaliskk. 10 p:n aamulla oli syytetty Leppänen 5 tai 6 aseellisen miehen kanssa tullut todistajan asuntoon ja käskenyt wankien walmistautua matkalle. Leppänen oli sanonut, että jos jollakin wangeista wielä oli aseita eikä nyt sitä ilmoittanut, niin saisiwat sen kalliisti maksaa. Edelleen kertoi todistaja, että wangituilla oli Porjin lähtiessään mukanaan rahaa yhteensä n. 4,000 markkaa, jotka heiltä murhathön jälkeen ryöstettiin.

— Todistaja itse säästyi joutumasta murhattujen matkaan senwuoksi, että hänen jalkansa oli niin kipeä, ettei hän woinut kävellä.

Agronoomirouwa Helmi Lindberg kertoi aiwan samaa kuin edellinen todistaja.

Klo ½ 5 otettiin päiwällisloma.

Päiwällisen jälkeen luettiin ensiksi opettaja Ahosen ja sahanasettaja Lindforsin antamat ruumiintarkastustodistukset ja senjälkeen jatkettiin todistajain kuulustelua.

Todistaja J. F. Hyden, jonka hallussa aluksi oliwat olleet Porin leikkaushuoneen awaimet, kertoi, että ne lopulta otettiin häneltä pois ja säilytettiin niitä senjälkeen 6:nnen kaupunginosan poliisikamarissa. Kerran tullessaan leikkaushuoneeseen näki siellä 9 ruumista ja pian senjälkeen saapui hänen luokseen hautaustoimiston omistaja Leppänen, pyytäen häntä hakemaan Noormarkusta loput surmatuista. Todistaja oli kyllä mennyt etsimään ruumiita, mutta ei löytänyt muita kuin agronoomi Paasikosken ruumiin, jonka toi leikkaushuoneeseen.

Olga Kärrman kertoi punaisten useaan otteeseen käyneen hänen emäntänsä, neiti Ahon luona ryöstämässä. Kuuli kerran erään Honkasalon sanowan, että Aarre oli murhan suunnitellut. Todistaja wakuutti Alasen asuneen jo ennen murhaa Aarteen kanssa, minkä seikan Alanen ja Leppänen tielsiwät, sanoipa edellinen, ettei ollut wielä silloin Aarretta tuntemutkaan.

Agnes Lehtonen oli toiminut punaisten sairaanhoitajattarena. Miltapäiwän aamuna tuli hän Porista Noormarkkuun ja tällöin tuli häntä wastaan joukko miehiä aseistettujen punaisten saattamina. Punaisista oli ainakin yksi Leppänen. Heti heidän jälessään tuli auto, jossa lienee ollut kuusi henkilöä, joukossa Aarrekin. Ei woinut warmaan sanoa, oliko Alanen ollut autossa. Oli kuullut puhuttawan, että murhat oli tehty rintaman esikunnan määräyksestä.

Elis Wingström oli murhapäiwänä ollut kuljettamassa elintarpeita Noormarkkuun Porista päin. Tällöin häntä wastaan tuli kolme punaista, jotka palauttiwat hänet takaisin Ruosniemeen, koska siellä oli kyllestyy kulkemasta. Jatkaessaan muutaman tunnin kuluttua uudelleen matkaansa oli tien wieressä nähnyt kolme ruumista, jotka oliwat siinä wielä hänen palatessaan takaisin Poriin.

Todistaja Helin kertoi nähneensä Noormarkun joella kolme miestä erään awannon ympärillä ja kun myöhemmin käwi paikalla, näki awannon ympäristön olewan weressä. Tästä syystä ja kun hänen wainonsa kertoi nähneensä wankeja kuljetettawan Poriin päin, oli todistaja arwellut wankien tulleen surmatuiksi.

Edellisen waimo kertoi samoinkuin miehensä sekä lisäsi kuulleensa Haapasten olleen mukana ryöstöissä.

Todistaja Heikkilä, jonka asunto on muutaman sadan metrin päässä murhapaikalta, kertoi nähneensä menessään nähneensä asuntonsa pihamaalta, että joukko aseistettuja punaisia kuljetti wangittuja miehiä neljässä eri ryhmässä. Wielä miesten näkywissä ollessa oli yksi punaisista ottanut pyssyn selästään käteensä ja pian tämän jälkeen oli todistaja kuullut useita laukauksia ja huutoja: „Älkää ampuko, kuljemme kyllä muutenkin." Joukko oli tällöin jo ehtinyt pois näkywistä, joten todistaja ei tiennyt, kuka ampuiwat. Wähän tämän jälkeen saapui Noormarkusta päin hewosmiehiä, jolloin ammunta harweni ja wiimein kokonaan taukosi. Todistaja ei ollut mitään autoa nähnyt.

Tähän todistukseen huomautti wastaaja Leppänen, että todistajan oli ollut mahdotonta kuulla awunhuutoja melkein kilometrin päähän.

Ellen Selin sanoi Laura Alasen olleen hurjan tytön. Murhapäiwän tienoissa oli Alanen näyttänyt todistajalle sadanmarkan rahaa kehuen, että kyllä rahaa aina saa, kun waan hommaa.

B. Bärlund oli nähnyt kahden miehen tulewan metsästä ja kuullut näiden sanowan, että wangit yrittiwät karata.

Kaikki todistajat oliwat warmoja siitä, että murhapäiwänä ei Noormarkussa ollut enää ainoatakaan wenäläistä, waikka Leppänen oli wäittänyt murhien tapahtuneen ryssien toimesta.

Oikeudenistuntoa jatketaan tänään klo 9 aamulla.

323.2 (471) „1918" „Noormarkku" Sos. 5/7-21

Muualta Suomesta

Sos. 5/7 21

Noormarkun murhajutun käsittely oikeudessa.

Toinen ja kolmas istuntopäivä. — Todistajain kuulustelu saatu loppuun suoritettua. Jutun enempi käsittely lykätty kuluvan heinäkuun 29 p:ään. Jutusta erotettu kokonaan 5 syytettyä ja laskettu vapaalle jalalle kolme vangittua.

Perjantaina klo 9 a.p. ryhdyttiin Ulvilan välikäräjillä jatkamaan n.s. Noormarkun murhajutun käsittelyä. Edellisenä istuntopäivänä keskeneräiseksi jäänyt vangitun J. K. Leppäsen yksityiskohtainen kuulustelu saatettiin loppuun, vahvistaen syytetty pienemmin asiallisin muutoksin aikaisemman kertomuksensa, jonka mukaan hän itse myönsi päällikkönsä A. Aarteen käskystä vapaasti valinneensa mukansa vankien saattomiehiksi lauantaisessa lehdessämme jo mainitut Lehtisen, Grandströmin, Raniuksen, Varjakan ja Hämäläisen, joitten kanssa matkalla, surmasi vangit väittäen edelleen, että pari vastaantullutta venäläistä sotamiestä oli alottanut vankien ampumisen, todennäköisesti ylipäällikkö Salmisen, Aarteen ja Tukmanin määräyksestä, ja että hän ryhtyi vankeja ampumaan vasta kun nämät läksivät karkuun surmaten tällöin 2 saatettavaansa. Mitään ruumiinrvöstöiä ei sanonut tehdyn.

Vangittu Uuno Aarne yksinkuulustelussa myönsi oikeaksi aikaisemman kertomuksensa että oli keittiöpäällikkö Fr. O. Nuohosen käskystä eräänä iltana murhatapahtuman jälkeen ollut hevosella noutamassa murhattujen ruumiita, joita oli tuotukin 3, jotka sitten oli upotettu erääseen avantoon joessa Noormarkun kohdalla.

Vangittu Laura Alanen totesi niinikään poliisipöytäkirjan pääkohdiltaan oikeaksi myöntäen siten olleensa mukana molemmilla kerroilla, kun ruumiita, yhteensä 6, oli Noormarkussa avantoon upotettu hänen ruumiisiin millään tavalla koskematta. Muisteli Aarneen olleen molemmilla kerroilla myös mukana. Tapahtumasta oli hänet samoin kuin Aarnekin kielletty mitään kenellekään kertomasta, kuten olivat tehneetkin.

Aarneen ja Alasen asiamies toim. Edv. Halonen huomautti päämiestensä puolesta, ettei pöytäkirjoissa eikä todistuksissa ole vähimmässäkään määrässä toteennäytetty sitä seikkaa, että he ovat olleet tietoisia murhan toimeenpanijoista, joten heitä yksinomaan voi syyttää rikoksen salaamisesta. Kuitenkin on tämäkin kovin kyseenalaista, sillä rikoshan on ollut alusta alkaen yleisenä tietona, ja nyt kyseessäolevat syytetyt tiesivät yleisestä tiedosta enemmän vain sen, kuka tai ketkä olivat ruumiita murhapaikalta noutamassa ja upottamassa. Ja tämän kai ei pitäisi olla niin suuren rikoksen, että sentakia tulisi syytettyjä kuukausimääriä vangittuina pidättää ennen oikeudenkäyntiä. Kun kuitenkin yleinen syyttäjä oli tehnyt edesvastuuvaatimuksen Aarneen ja Alaseen nähden rikoksen salaamisesta, huomautti H. edelleen, että koska syyttäjä on vaatinut edesvastuuta rikoksesta, josta syytetyt Rikoslain 16 luvun 20 pykälän mukaan voitaisiin tuomita korkeintaan 1 vuoden vankeusrangaistukseen eikä syytett. Alasta siihenkään määrään, huomioonottaen hänen alaikäisyytensä teon tapahtuessa, niin on syyteoikeus katsottava rauenneeksi, sillä Rikoslain 8 luvun 1 pyk. 4 kohta nimenomaan sanoo, että oikeus panna rikos syytteeseen oikoon rauennut kahden vuoden kuluttua, jos rikos on vankeutta korkeintaan yksi vuosi taikka sakkoa. Sitäpaitsi on muistettava, että mainitut syytetyt ovat aikaisemmin tuomitut avunannosta valtiopetokseen, he ovat siis saaneet tuomion päärikoksesta, jonka yhteydessä nyt puheenaolevat alirikokset ovat tapahtuneet, jotenka, jos käsityksensä on oikea O. K:n 10 luvun 12 ja 21 pykälien tulkinnasta, ei kihlakunnanoikeus nyt kyseessäolevalla pohjalla ole oikea forum syytettä yllämainittuja henkilöitä vastaan ajamaan. Näillä perusteilla hän vaatikin kanteen päämiehiinsä nähden kumottavaksi, ja heidän päästämistään heti vapaalle jalalle.

Vangittu Fr. O. Laakso myönsi olleensa Ruosniemen esikuntapäällikön määräyksestä hevosella hakemassa murhattujen ruumiita Poriin maalisk. 12 p:nä ja oli hän tällöin ottanut mukaansa jonkun matkan päästä murhapaikalta löytämänsä palttoon. Kertasi muuten aikaisemman kertomuksensa.

Syytetty Fr. O. Ruohonen pysyi aikaisemmassa lausunnossaan, ettei hän ollut ollut mikään keittiöpäällikkö Noormarkussa ja ettei hän ole antanut mitään määräyksiä vangitulle Aarneelle murhattujen ruumiitten noutamisesta Noormarkkuun.

Niinikään syytetty N. J. Lehto, Fr. Sundell, J. V. Laine ja N. Arvid Valo myönsivät aikaisemmat kertomuksensa oikeiksi ruumiitten hausta Koliahteelta maalisk. 12 pnä Poriin vakuuttaen ei silloin tapahtuneen mitään ruumiin ryöstöjä.

Syytetyt K. Osk. Kortell ja Juhana Mäkelä myös ilmoittivat, että heillä oli silloin, edellisellä musta talvilakki ja jälkimäiselle miesten taskukello jotka nyttemmin ovat osottautuneet kuuluneen murhatuille, mutta samalla vakuuttivat Kortell, että lakin oli saanut pojaltaan Emil Sinisalolta ja Mäkelä, että kellon oli jättänyt hänelle miehensä kotoa lähtiessään sanoen voittaneensa kortilla.

Todistajain kuulustelu alkaa.

Tähän päättyikin syytettyjen yksityiskohtainen kuulustelu, jonka jälkeen ryhdyttiin todistajain kuulusteluun. Yleisen syyttäjän todistajiksi nimeämästä 23 henkilöstä ehdittiin perjantaihin mennessä kuulla seuraavat: konttoripäällikkö A. V. Harju, agronoomin vaimo Helmi Lindberg, kasööri B. Stenvall, vanginkuljettaja J. Fr. Hyden, palvelijatar Olga M. Tsherman Espoosta, vanginvartijan vaimo Agnes Lehtonen (ent. Aalto) Turusta, kivit. O. V. Taavela Lassilasta, sahantyöm. E. R. Vigström Pihlavasta, yövahti Aug. B. Helin ja hänen vaimonsa sekä tal. K. Osk.

Heikkilä Noormarkusta, omp. Katri Seiin, työm. B. Osk. Bärlund ja konehöyl. M. J. Lundgren Porista sekä vaimo Juhana Lagespetz Noormarkusta, mitkä kaikki pääkohdiltaan uudistivat aikaisemmat kertomuksensa murhattujen kuljettamisesta ja kuljettamisjärjestyksestä itsekunkin murhatun kuolinpaikasta, tavasta j.n.e., mitkä yleensä yhtäpitävästi täydentävät syytettyjen antamia lausuntoja murhatapahtumasta kokonaisuudessaan.

Tässä yhteydessä sopii myös huomauttaa, että keskuspoliisin toimittamat pöytäkirjat ovat osottautuneet nyt niin «perinpohjaisiksi», että useat todistajat hölmistyivät kuullessaan noita pöytäkirjoja. Niinpä konttoripäällikkö Harju päätään pudistellen oikeudelle ilmoitti, ettei hän koskaan ole puhunut jostakin paperista, josta vangittu Leppänen olisi lukenut niiden vangittujen nimet, joita hän saattomiehineen oli lähtenyt kuljettamaan. Samoin ei hän ollut lainkaan tietoinen niistä Aarteen ja Vikbergin suhteista, joista pöytäkirjoissa hänen sanoinaan selostetaan. Rva Agnes Lehtonen taas kielsi, ettei hän ollut nähnyt Noormarkkuun tullessaan maalisk. 10 p:nä juuri murhan aikoihin autossa miehen pukuun puettua naista, kuten pöytäkirjoihin oli pantu, vaan todella naisen puvussa olevan naisen, joka ei ollut Laura Alanen, joksi mainittua autossa ollutta naista nyt kaikella tavalla koetetaan väittää. Samoin B. O. Bärlund oikaisi, ettei hän ollut kertonut auton tulleen hänen ohitseen ilialla palatessaan Noormarkusta, vaan aamulla hänen mennessään Porista Noormarkkuun.

Kolmas istuntopäivä.

Lauantaina klo 9 a.p. ryhdyttiin Ulvilan välikäräjillä Vanhassakylässä jatkamaan n.s. Noormarkun murhajutun käsittelyä ja suoritettiin aluksi loppuun yleisen syyttäjän, nimismies T. Aaltosen (aikaisemmin mainittu erheellisesti Aalioksi) edellisenä päivänä nimeämien todistajien kuulustelua ja kuultiin täliöin työmiehet Fr. V. Viljanen, Fr. J. Karlsten, Johan Arvid Langen ja Juho Jaakko Loven Pihlavasta, jotka vietyään Noormarkkuun muonaa puheenaolevana maalisk 16 p:nä olivat olleet juuri palaamassa kaupunkiin, kun murha tapahtui, ja kertoivat he nähneensä tultuaan murhapaikalle kahden miehen juoksevan metsästä, joista miehistä toisen eräät nyt myöhemmin ovat tunteneet Raniukseksi. Samoin kertoivat he nähneensä kolme ruumista tien varrella. Kuitenkaan ei heistä yksikään ollut nähnyt edessään eikä takanaan tulevan autoa, jonka keskuspoliisin tietojen mukaan olisi pitänyt seurata kauempana vankijoukkueen perässä, mukanaan 4—5 asestettua miestä sekä nyt syytteessä oleva Laura Alanen.

Edelleen kuultiin Koliahteen lähistöllä olevien töllien asukkaita Juhana Sofia Lehtolaa, Maria J. Strandtia, metsänvartija Viktor Finnbergiä, jotka eivät tienneet muuta kuin, että näkivät kun vankeja heidän torppiensa editse kuljetettiin ja jonkun ajan kuluttua sieltä päin, minne vankeja oli kuljetettu, oli alkanut kuulua ensiksi harvempaa mutta pian kiihtyvää ammuntaa, mikä ei ollut kuitenkaan yhteislaukauksia, kuten keskuspoliisi pöytäkirjoissaan väitti jonkun näistä todistajista sanoneen. Kysyttäessä eivät nämätkään todistajat tienneet mitään puheenaolevasta mustasta autosta, vaan ilmoittivat kyllä aikaisemmin menneen harmaan auton Poriin ja sieltä taas palanneen pari tuntia murhatapahtuman jälkeen. Lopuksi kuultiin vielä Väinö Kaapeli Noormarkusta, mutta hän ei tiennyt muuta kuin siitä paikasta, mistä eräitä ruumiita oli löydetty.

Kun näin oli loppuunsuoritettu todistajien kuulustelu, pyysi yleinen syyttäjä jutun lykkäämistä lisävalaistuksen hankkimiseksi vaatien edelleen Leppäselle edesvastuuta murhasta, Aarneelle ja Alaselle rikoksen salaamisesta ja Laaksolle törkeästä ryöstöstä esittäen vielä lisäksi edesvastuuvaatimuksen Ruohoselle rikoksen salaamisesta ja Kortellille varastettuun tavaraan ryhtymisestä. Muihin syytettyihin, Lehtoon, Sundelliin, Laineeseen, Valoon ja Juhana Mäkelään nähden luopui yleinen syyttäjä edesvastuuvaatimuksesta.

Toim. Edv. Halonen, joka lisäksi oli ilmoittautunut myöskin vangitun Laakson asiamieheksi, toisti Aarneeseen ja Alaseen nähden ennemmin esittämänsä ja vaati kannetta heitä vastaan kumottavaksi ja heidän vapaalle jalalle laskemista. Edelleen hän vaati Laakson laskettavaksi vapaalle jalalle, koska se rikos, josta häntä syytetään, voi korkeintaan olla löytämänsä tavaran salaamista, eikä siis ole niin raskas rikos, että vaatisi hänen pitämistään vangittuna.

Antamallaan välipäätöksellä lykkäsikin oikeus jutun enemmän käsittelyn heinäk. 29 päivään, jolloin Leppänen on vankilasta oikeuteen tuotava. Vangitut Laura Alanen, Aarne ja Laakso päästettiin vapaalle jalalle ja velvoitettiin heidät vangitsemisen uhalla saapumaan mainittuun oikeuden istuntoon. Samoin myös määrättiin Ruohonen ja Kortell noudon uhalla olemaan läsnä tässä istunnossa. Edellämainitut syytetyt, joihin nähden yleinen syyttäjä luopui kanteesta, vapautti oikeus jutusta kuitenkaan suostumatta heidän vaatimukseensa korvauksesta näiltä istuntopäiviltä.

Heinäk. 29 pnä istuvat mainitut välikäräjät tätä juttua varten Porissa lyseolla.

323.2(471).1918"
„Noormarkku"

Sos. 4. 7. 21.

Noormerkun murhajutun käsittely oikeudessa.

Jutun käsittely alkanut torstaina Ulwilan kihlakunnanoikeudessa. — Koko päiwä mennyt etsiwän keskus poliisin laatimien laajojen tutkintopöytäkirjojen lukemisessa. — Kuiten kin wain yhteen nyt syytettyyn nähden esitetty edeswastuuwaa timus murhiin osanotosta.

Ulwilan kihlakunnan wälikäräjillä alettiin wiime wiikon torstaina käsitellä n. s. Noormarkun murhajuttua. Oikeuden puheenjohtajana toimi kihlakunnanoikeuden tuomari U. Caselius ja yleisenä syyttäjänä A. Aalto. Murhattujen tirehtööri Rafael Ahlströmin, työnjohtaja Nikolai Lindforsin, puutarhuri Karl Wessmanin sekä konttoristien Fredrik Blomin, Sigurd Grandellin, Yrjö Hernbergin, Filip Johanssonin, Walter Lucanderin, Torsten Molanderin, Karl Råberghin ja Frans Sipilän oikeusasiamiehenä esiintyi Aug. Seppä Kokemäeltä, opettaja J. A. Ahosen, kauppias Juho Fribergin, puutarhuri Karl Grönholmin, agronoomi Lauri Paasikosken ja metiänwartija Artturi Kaurasen puolesta taas esiintyiwät omaiset. Syytetyistä oli oikeuteen wangittuina tuotu työmies J. K. Leppänen, kotoisin Helsingistä, Frans Oskar Laakso Ruosniemestä, Uuno Aarne ja Laura Alanen Uudelta-Koiwistolta. Lisäksi oli oikeuteen asianomaisina haastettu työmiehet N. J. Lehto, Frans Sundell, N. A. Wala, J. W. Laine ja Fr. J. Ruohonen sekä täksi päiwäksi lisäksi J. Mäkelä ja K. O. Kortell, kaikki Porin ympäristöltä. Sitä paitsi paria juttuun sekaantunutta ei wielä tawattu eikä näin ollen saatu oikeuteen haastetuksi. Wangittujen Laura Alasen ja Uuno Aarteen asiamieheksi ilmoittautui toimittaja Edw. Halonen Porista.

Sen jälkeen kun kaikki asianomaiset oli esiinhuudettu ja itse kunkin henkilöllisyys todettu, alotettiin tutkintopöytäkirjojen lukeminen, missä meni tarkoin koko torstainen päiwä.

Murhatapahtuma ja nyt syytteessä olewien osuus juttuun.

Kun lehdessämme ei ole wielä aikaisemmin tehty selkoa tämän kaameam merityön yksityiskohtaisesta kulusta, koetamme alukst tehdä selkoa juuri tästä asian puolesta, sikäli kun se näissä pöytäkirjoissa ilmeni ennemmin jo tuomittujen ja nyt syytteessä olewian omien kertomusten pohjalla. Yhä edelleen jää epäselwäksi kysymys siitä, olikko tämä joukkomurha suunniteltu ennakolta, sillä eräät syytetyt owat aiwan yhtäpitäwästi kertoneet että kuljetta jille ei oltu annettu mitään wankien tappomääräystä. Samoin edelleen jää epäselwäksi kysymys siitä, kuka kuljettajista ensimäisen laukauksen ampui, kun sen sijaan, niin ristiriitaisia ja sekawia kuin asiallä olleet keskuspoliisin pöytäkirjat owatkin, käy täysin selwi, ettei murhaan ole osaanottaneet muut kuin wankien saattomiehet K. H. Warjakka, O. Ranius, G. B. W. Grandström, H. E. Lehtinen, G. B. Hämäläinen ja J. K. Leppänen. Wangittujen Poriin kuljettamismääräyksen oli antanut Noormarkun rintaman joku komentaja Akseli Aarre-Dawidsson, jonka eräät owat ilmoittaneet antaneen myös salaisen wankien ampumismääräyksen, josta muka päätöksen olisiwat tehneet mainittu Aarre, Salminen ja wirolainen Tukman. Missä määrin tämä ilmoitus on totuuden kanssa yhtäpitäwä, jää nähtäwäksi. Joka tapauksessa käwi kuitenkin niin, että kun wangit, jotka oli asetettu Noormarkusta lähdettäessä 3-miehisiin ryhmiin, joita aina yksi saattomies takana seurasi ryhmien wälin ollessa 300—400 m., oliwat saattajineen saapuneet n. s. Koliyhteeseen, kuului yhtäkkiä laukaus, jota seurasi sitten useampia, jolloin ne wangeista, joihin nämä laukaukset eiwät olleet sattuneet, lähtiwät pakoon. Saattajat alkoiwat tällöin yleisen ampumisen pakenijoihin, mistä seurauksena olikin, että 16 saatettawaa oliwat melkeinpä tunnin kuluttua hengettöminä. Teon jälkeen oliwat saattomiehet jatkaneet matkaansa Poriin, missä tapahtumasta oli ilmoitettu esikuntaan, mistä lähetti oli heti lähetetty wiemään tiedon murhasta Helsinkiin silloiselle punaisten joukkojen ylipäällikölle. Sikäli kuin pöytäkirjoista käwi ilmi, oli teon tehneet kaartilaiset heti siirretty pois Noormarkusta mikä minnekin ja Aarteelle annettu potkut päällikön toimestaan.

Tässä yhteydessä sopii myös mainita, että edellämainituista saattomiehistä owat kaikki muut paitsi Ranius, joka oli jo ennen tuomiolle tuloa kuollut (!) ja Leppänen joka nyt oli syytettynä saaneet kuolemantuomion kyseessäolewista Noormarkun murhista, joka kuolemantuomio oli kuitenkin armahdettu elinkautiseksi kuritushuonerangaistukseksi, minkä jälkeen kuitenkin Aarteen, Granströmin ja Hämäläisen on onnistunut paeta wankilapaikoistaan niin ettei heitä wieläkään ole tawattu.

Mitä ruumiitten korjaamiseen murhapaikalta tulee, oli siihen määrätty jo samana sunnuntai-iltana pari ruosniemeläistä hewosmiestä tarpeellisine miehistöineen ja olikin tällöin tuotu Poriin osa murhattujen ruumiista, loput yhtä lukuunottamatta maanantaina. Myöskin Noormarkusta lähetetyllä eräällä hewosella oli tuotu sekä sunnuntai- että maanantai-illalla 3 ruumista kunakin iltana Noormarkkuun. Ruumiit oli eräästä awannosta upotettu jokeen, mistä ne wasta kuukauden päästä löydettiin. Nyt syytetyistä oliwat Laakso, Lehto y.m. olleet Ruosniemestä noutamassa annetusta käskystä näitä ruumiita Poriin, kun taas Laura Alanen ja Aarne oliwat samanlaisessa toimessa Noormarkusta käsin ollen myös näkemässä ruumiitten upottamisen. Ruumiit oliwat olleet silloin jo ryöstetty.

Yleisen syyttäjän edeswastuuwaatimukset.

Kun kyseessäolewa perin „perinpohjaiset" tutkintopöytäkirjat oli wihdoin saatu luetuksi, esitti yleinen syyttäjä lausuntonsa waatien syytetyn Leppäselle edeswastuuta edelläluetelluista saattomiesten kanssa tekemästään mahdollisesta murhan suunnittelusta ja murhasta, Alaselle ja Aarneelle rikoksen salaamisesta sekä Laakiolle törkeästä warkaudesta, koska syytetty oli itse tunnustanut ottaneensa mukaansa murhapaikalta löytämänsä palttoon, jota oli säilyttänyt tänne saakka. Muihin oikeuteen nyt haastettuihin sekä juttuun sekaantuneihin, mutta toistaiseksi wielä tapaamattomiin nähden jätti hän edeswastuuwaatimuksen teon myöhemmäksi.

Kun wielä murhattujen asiamiehet olimat tehneet edeswastuuwaatimuksensa yhtyen yleisen syyttäjän lausuntoon ja pidättäen itselleen wapauden wastedes esittää lisäwaatimuksia, alkoi syytetyn Leppäsen kuulustelu klo 7,15 i.p. kestäen siihen saakka kun istunto mainitulta päiwältä päätettiin.

Asian käsittely jatkui perjantaina alkaen klo 9 a.p.

323.2 (471) „1918" Oriveci

Kans. Lehti 24/1. — 20.

Maaseudulta

Jfowiha w. 1918 Oriwedellä. 24/1 1920

Useat lukijat lienevät ihmetelleet, miksi Oriwedeltä ei ole ollut mitään paljastuksia walkoisesta terroristä, joka täälläkin teki perusteellista „apuharwennusta" työläisten riweissä. Syy on nähtäwästi siinä että kauhujen ajan muistot owat edelleen waikuttaneet siksi painostawasti, ettei kellään ole ollut rohkeutta ryhtyä penkomaan noita asioita. Esimerkiksi laittomasti surmatuilten omaiset, joita asiat läheimmin koskewat, owat somoista syistä waiemmat ja olleet kykenemättömiä omasta aloitteestaan waatimaan tutkimusten alottamista. Ei myös wiralliesti ole tietääkseemme mihinkään toimenpiteisiin ryhdytty. Tästä johtuukin, että murhaajat edelleen käywät kunnon kansalaisista, esiintyen wielä luottamustoimissakin, eräissä tapauksissa. Katsottaneeko siten, että „armahdus" on kaiken tapahtuneen sowittanut?

Kuitenkin tiedetään, että järjestystä „palauttaessa joukottain" oriwesiläisiä työläisiä tuli kapinallisina saamaan lyhintä tietä „ansaitun palkkansa", kuten porwarilehdet siitä „wuosi sitten" tyydytyksellä mainitsiwat. Koetan seuraawassa luoda jonkunlaista kuwaa tuolta ajalta.

Kun Oriweden taistelujen jälkeen walkoinen walta 20 p:nä maalisk. 1918 alkoi, ja metsiin y. m. paenneet ihmiset uskalsiwat palata koteihinsa alettiin niiden joukosta hakea punikeiksi epäiltyjä. — Miehiä, joukossa rajuja pohjalaisia, kulki mökistä mökkiin. Kotiseudulleen palaawia punasia ja myös sotapakolaisia otettiin nukaan ja kuljetettiin tutkittawiksi, toisia komentantin wirastoon Oriweden asemalle, toisia esikuntaan Kirkonkylään. Tapahtui usein, että matkalla toisia „yritti karata" ja tulivat ammutuiksi, matkan warrella olewan Oriweden taisteluissa kaatuneiden punaisten joukkohaudan täytteeksi, josta jo aikaisemmin on Kansan Sanassa kerrottu. Toisia, taas kuljetettiin Wilppulaan, jossa, todistetusti ainakin kaksi oriwesiläistä tuli ammutuiksi. — Oriweden aseman lähellä olewaan Frihjeldin mäkeen myös useita ammuttiin. Kaikkien täten surmansa saaneitten uhrien lukua ei wielä edes tarkoin tiedetä. Kauhun aikoja jatkui wiikkoja ja kuukausia Oriweden waltauksen jälkeen. Kajahteli illan hiljaisuudessa laukauksia, jotka johtiwat kuulijain mieliin jatkuwia kauhun kuwia, kysymyksiä kukahan nyt mahtoi mennä, ja kenen wuoro taas tulee. Warmuutta siitä, saako wielä seuraawaa päiwää nähdä ei ollut kellään, joka oli joutunut epäilysten alaiseksi.

Kun Tampere wallattiin, lähti joukko Oriweden walkoisia sinne, etsimään punasten mukana Tampereelle paenneita Oriweden punasia. Wankien joukosta nämä „walkoset" listan awulla huuteliwat niimiä. Työläiset, luullen pääsewänsä kotiinsa ilmottiwat itsensä, mutta matka, jolle he joutuiwat ei wienytkään kotiin, waan kuopan reunalle Wessukylään Wilusen kankaalle, sekä muualle. Täten ammutuksi kerrotaan yhdessäkin joukossa tulleen 26 Oriwesiläistä. Yhdestä tällaisesta kuopasta pääsi yksi mies haawottuneena pois ja tuli Oriwedelle, jossa saatiin kiinni ja ammuttiin uudestaan. Kintaat ja weriset jäljet wain näkyiwät todisteena, että kaikille oriwesiläisille työläisille tunnetussa „kankaan syrjässä" oli taas yksi elämä entisten lisäksi sammunut. Pääsiäisenä löytyi niinikään maantien wierestä läheltä punaisten joukkohautaa tuntemattoman miehen ruumis, joka oli siihen yöllä hewosella tuotu. Myöhemmällä saman päiwän illalla kerrotaan ruumiita sanotussa paikassa olleen jo kolme.

Tutkimuksia, etsiskelyjä ja tarkastuksia punaisten omaisten ja muitten epäiltäwien luona tehtiin mitä suurimmalla raakuudella. Aseilla uhaten, roswoksi, murhapolttajaksi y. m. syytäen ja samalla huomautellen pian seuraawasta ansaitusta palkasta, waadittiin tutkittawilta wastauksia kysymyksiin, joista asianomaisella useinkaan ei ollut aawistustakaan. Eräässäkin tällaisessa tilaisuudessa sai eräs wanha noin 60-wuotias työläiswaimo surmansa. Jälkeenpäin kun ihmisiä sattui menemään asuntoon löytyi wanhus siellä kuolleena lattialta. Laukauksia oli kuultu ja ampumahaawat todistiwat wäkiwaltaisen kuoleman tapahtuneen.

Kertomiani kuwia saattaisi jatkaa enemmänkin, riittäköön tämä alukSi todistamaan, että syytä tutkimusten toimeenpanoon olisi riittäwästi.

On syytä järjestyneen työwäen ryhtyä ensiksi kokoamaan tarkkaa tilastoa kunnan alueelta, ja todisteita tapausten kulusta. On myös ryhdyttäwä waatimaan syyllisiä edeswastuuseen, sillä jos niikään, niin yllämainitunlainen asiaintila on omansa hämmentämään oikeuskäsitteitä ja halwentamaan lainaisen yhteiskuntajärjestyksen arwoa kansan keskuudessa, lausuu kirjeen jaihtaja mune.

323.2 (471) „1918" Oriveci Kans. Lehti. 26/11-20

Kauhun ajoilta Oriwedellä w. 1918.

Kans. Lehti 26/11 20

Numeroita walkoisesta terrorista.

Aikaisemmin olemme jo julaisseet yleiskuwauksia Oriweden walkoisuudesta, m.m. kirjoituksessa „Isotwiha Oriwedellä w. 1918", jossa esitimme niitä kauhunkuwia ja mielenjärkyttäwiä waiheita, joiden alaisena Oriweden työwäestö saattuna aikana oli, aikana, jolloin ei kukaan, joka tawalla tai toisella oli joutunut walkoisten wihan esineeksi, kuukausimäärin saattanut olla warma hengestään. — puhumattakaan siitä törkeästä ja raa'asta kohtelusta jota wangitsemisten ja kuulustelujen yhteydessä harjoitettiin, warsinkin punaisten omaisten ja läheisten suhteen.

Kauan on kestänyt, ennenkuin Oriweden työwäestö tuon „puhdistuksen" jälkeen on uudelleen saanut järjestettyä riwinsä edes jotakuinkin wälttäwään kuntoon, sillä perusteellinen se „puhdistus" oli. Mitä tulee työwäenjärjestöjen toimi- ja luottamushenkilöihin, he silloin melkein poikkeuksetta joutuwat walkoisen wihan uhreina. — Myöhemmin on wihdoinkin saatu uudelleen järjestetyn työwäen järjestötoiminnan awulla kauan kaiwattu tilasto tältä kyseessäolewalta ajalta kootuksi. Tosin se wielä on osaksi puutteellinen, sillä, ettei tilastosta selwiä kuinka paljon kaikkiaan kansalaissodan yhteydessä henkilöitä wangittiin ja miten moni on saanut kuolion ja ketä wapautettiin syytöminä. Myöskään ei wielä ole selwyyttä kaikista murhaajista. Tämä wiimemainittu selwitys on waikea, syystä, että useimmat murhat tapahtuiwat Tampereella, Messukylässä, Wilppulassa, y.m. wierailla paikkakunnilla. Osa oriwesläisistä murhaajista woidaan jo mainita ja myöhemmin toiwotaan woitawan paljastaa lisää.

Eri riintamilla kaatui yhteensä 18 henkilöä. Murhaturita yhteensä 49 henkilöä, niistä 2 naista. Wankileihin eri puolilla maata kuoli yhteensä 47 henkilöä. Wankileistä päästyään kuoli 7 henkilöä. Waltiorikosoikeuden päätöksillä telotettiin 2 henkilöä. Yhteensä siis joutui Oriwedeltä walkoisen wihan uhreiksi 105 henkilöä. Tämän lisäksi on wielä tietämättömiin kadonneiksi merkittyjä 19 henkilöä. Näistäkin woidaan osa katsoa tulleen murhatuiksi, waikkakaan ei katoamisen syytä ole wielä woitu selwille saada, osa myös woitanee kahjoa rintamilla kaatuneiksi.

Silloisessa Oriweden walkoisessa esikunnassa toimihenkilöinä olleista mainittakoon: kauppiaat Emil Aurwinen ja Erik Karonen, joka wiimemainittu on nyt kokoomuspuolueen waltuustoehdokkaana. Samoin nähtiin silloin esikunnan toimissa Oriweden kansanopiston johtaja maisteri Aarne Laaksowirta, joka myös on nyt edistyksmielisen porwariston kunnanwaltuustoehdokkaana. Muita esikunnan y.m. hommissa olleita mainittakoon wielä seuraawat: maanwiljelijät Yrjö Peltonen, Wilho Laine, Ilmari Paawola, Kustaa Paawola ja agronoomi Sigurd Mattsson.

Kaikkia silloisia walkoisia hommamiehiä ja näiden apulaisia emme wielä tällä kertaa ole tilaisuudessa luettelemaan, mainittakoon apurinaan esikunnalla toimi ent. oriwetelöinen kauppias Juho Laitinen. Tämä mies, joka on huomattawin Oriweden walkaisija, sai silloiselta suojeluskunnan esikunnalta 1,000 mk:n erikoispalkkion innokkaasta edeskottamisestaan.

Yksi pahimpia raakalaisia oli miniään eräs Waasasta kotoisin oleva Sjögrén-niminen sotilashenkilö, kuuluen jahonkin alempaan päällystöön. Kerrotaan tulleen myöhemmin kotipaikallaan itsekin murhatuksi walkoisten keskeisessä tappelussa. Samoin mainittakoon Oriweden porwarillisen Osuusliikkeen silloinen kauppa-apulainen Antti Koiwunen, joka tilastossa mainitaan Oriwedellä ammutun Antton Pikasen telottajaksi. Pikanen pääsi Messukylässä ammuttuna pakenemaan sorakuopasta, joutuen Oriwedelle tultuaan uudelleen kolmen murhamiehen kynsiin, joista yksi oli yllämainittu Koiwunen. (On myöhemmin poistunut paikkakunnalta.)

Tällaisten enemmän tai wähemmän kuuluisien luetteloa woisi jatkaa paljonkin, niitä löytyisi Oriweden porwarienkin keskuudessa kymmeniä, waan jäämöön wielä toistaiseksi. Ehkä oikeudellinen tutkimus tulewaisuudessa tuo tässä suhteessa lisätwalaistusta.

323.2(471)„1918“ Oulu

Työn Voima 10/9 1919.

Muualta Suomesta.

10/9 1919

Salasta pyssyistä valkoisten murhia Oulussa.

Eräänlainen „tutkimus“ asian johdosta ja sen tulokset.

Wuoden 1918, kapinawuoden, kewäällä, maaliskuussa, wangittiin Tyrnäwällä weljekset Antti Wäinö ja Jaakko Waldemar Wink sekä Ahti Heikkinen sentähden, etteiwät suostuneet noudattamaan walkoisten laitonta asewelwollisuuskutsua. Wangitsemistilaisuudessa jo käyttiwät paikkakunnan suojeluskuntalaiset, kuten heidän tapoihinsa kuului, erittäin röyhkeästi ja uhkailiwat wangittuja ampumisella. Maaliskuun 24 päiwänä lähetettiin mainitut miehet sitten wangittuina Ouluun, jossa heidät sijoitettiin Raatin wankileiriin, jossa siihen aikaan säilytettiin yksinomaan asewelwollisuudesta kieltäytymisen takia wangittuja. Oltuaan 4—5 päiwää mainitussa wankilassa, lähdettiin heitä eräiten muiden miesten kanssa, yhteensä oli heitä 7—8, kuletettamaan erään yönä wankileiristä tarkasti suojeluskuntalaisten wartioimana pois sieltä ja senjälkeen ei miehistä kukaan ole kuullut sen enempää.

Myöhemmin, kun miesten salaperäinen katoaminen alkoi herättää heidän omaisissaan huolestumista, teki mainittujen Wink-weljesten sisar weljiensä ja kadonneen Ahti Heikkisen takia walituksen silloiselle prokuraattorille, pyytäen laillista tutkimusta asiassa, koska hänellä oli wahwa syy epäillä miesten tulleen murhatuiksi. Asian johdosta on wasta, joku aika sitten toimitettu „tutkimus“ Oulussa ja Tyrnäwällä. Tutkimuksen tuloksina on walittajalle ja tietysti myös oikeuskanslerille ilmoitettu, että mainitut miehet oli muka lähetetty taistelemaan pohjoiselle rintamalle, s.o. Kuusamon wajalle, ja että he siellä owat kadonneet tietymättömiin, mahdollisesti karanneet punaisten tai englantilaisten puolelle.

On selwää, että „tutkimuksen“ tuloksina ilmoitetut seikat owat täysin perättömiä, walheellisia. Kun walittaja ennen walitustaan, siis kapinakewään jälkeen, käwi tiedustelemassa miesten kohtaloa Oulussa sellaisilta henkilöiltä, joiden otaksui heistä jotain tietäwän, wastasiwat nämä röyhkeästi, „ette sellaisia saa tiedustella, muuten joutuu itse saman kohtalon alaiseksi!“ — Kadonneiden toverit Raatissa owat kertoneet, että wankilan silloinen johtaja, eräs Rönnfors, joka myöhemmin itse oli pidätettynä kawallusten takia, käwi hakemassa mainitut miehet leiristä klo 12 aikaan yöllä ja ettei siihen aikaa ketään kieltäytyneitä wietty rintamalle, seikka, jonka tudistaa sekin, että mainitut asewelwollisuudesta kieltäytyneet myöhemmin wietiin kaikki kerrallaan Waasaan harjoituksiin. Kun huhuja miesten murhasta liikkui johtui walittaja edelleen tiedustelemaan sikäläisen waiwaistalon hoidokkeilta, ja kerroiwatkin nämä hänelle, että mainittuun aikaan maaliskuun loppupäiwinä 1918, he oliwat eräänä iltana saaneet käskyn lähteä hautaamaan kahdeksaa tuntematonta ruumista, jotka oli tuotu hautausmaan leikkuuhuoneen eteen. Hoidokit oliwat täyttäneetkin käskyn ja kertoiwat he, että ruumiit oliwat olleet siwiilipuwuisia, eiwät siis wenäläisiä, eikä sotilaita, ja että niitä jokaista oli ammuttu päähän sekä että ne haudattiin yöllä ilman mitään hautausmenoja ammuttujen wenäläisten hautojen wiereen.

Ei woi tulla muuhun johtopäätökseen kuin että nämä 8 ruumista oliwat juuri nuo miehet, jotka oliwat Raatista haettu ja että niiden joukossa oliwat myös mainitut Wink-weljekset ja Heikkinen. Heidät oli siis raa'asti murhattu ja „tutkimukset owat wääristeltyjä. Miehet, joiden ainoa „rikos“ oli, etteiwät seuranneet laitonta asewelwollisuuskutsuntaa, lopetettiin noin katalasti! On mitä jyrkimmin waadittawa uutta tutkimusta asiasta ja syylliset saatawa wastuuseen teostaan. Kaupungilla huhutaan itsepintaisesti, että poliisilaitoksessa olisi henkilöitä, jotka tietäisiwät sangen paljon tästä tapauksesta. Heidät on saatawa puhumaan totuus ja asiaan saatettawa selwyyttä. — T. K.

323.2 (471), 1918 "Oulu

Poly: Kansa 6/9 1919.

6/9 1919

Salassa pysyneitä walkoisten murhia Oulussa.

Kolme tyrnäwäläistä ja joukko muita, yhteensä 8 miestä murhattu „wuosi sitten" kewäällä. — Eräänlainen „tutkimus" asian johdosta ja sen tulokset.

Wuoden 1918, kapinawuoden, kewäällä, maaliskuussa, wangittiin Tyrnäwällä weljekset Antti Wäinö ja Jaakko Waldemar Wink sekä Ahti Heikkinen sentähden, etteiwät suostuneet noudattamaan walkoisten laitonta asewelwollisuuskutsua. Wangitsemistilaisuudessa jo käyttäytyiwät paikkakunnan suojeluskuntalaiset, kuten heidän tapoihinsa kuului, erittäin röyhkeästi ja uhkailiwat wangittuja ampumisella. Maaliskuun 24 päiwänä lähetettiin mainitut miehet sitten wangittuina Ouluun, jossa heidät sijoitettiin Raatin wankileiriin, jossa siihen aikaan säilytettiin yksinomaan asewelwollisuudesta kieltäytymisen takia wangittuja. Oltuaan 4—5 päiwää mainitussa wankilassa, lähdettiin heitä eräiten muiden miesten kanssa, yhteensä oli heitä 7—8 — kulettamaan eräänä yönä wankileiristä tarkasti suojeluskuntalaisten wartioimina pois sieltä ja senjälkeen ei miehistä kukaan ole kuullut sen enempää.

Myöhemmin, kun miesten salaperäinen katoaminen alkoi herättää heidän omaisissaan huolestumista, teki mainittujen Wink-weljesten sisar weljiensä ja kadonneen Ahti Heikkisen takia walituksen silloiselle prokuraattorille, pyytäen laillista tutkimusta asiassa, koska hänellä oli wahwa syy epäillä miesten tulleen murhatuiksi. Asian johdosta on nyt wasta, joku aika sitten toimitettu „tutkimus" Oulussa ja Tyrnäwällä. Tutkimuksen tuloksina on walittajalle ja tietysti myös oikeuskanslerille ilmoitettu, että mainitut miehet oli muka lähetetty taistelemaan pohjoiselle rintamalle, s.o. Kuusamon rajalle, ja että he siellä owat kadonneet tietymättömiin, mahdollisesti karanneet punaisten tai englantilaisten puolelle.

On selwää, että „tutkimuksen" tuloksina ilmoitetut seikat owat täysin perättömiä, walheellisia. Kun walittaja ennen walitustaan, siis kapinakewään jälkeen, käwi tiedustelemassa miesten kohtaloa Oulussa sellaisilta henkilöiltä, joiden otaksui heistä jotain tietäwän, wastasiwat nämä röyhkeästi, „ettei sellaisia saa tiedustella, muuten joutuu itse saman kohtalon alaiseksi!" — Kadonneiden toiverit Raatissa owat kertoneet, että wankilan silloinen johtaja, eräs Rönnfors, joka myöhemmin itse oli pidätettynä kawallusten takia, käwi hakemassa mainitut miehet leiristä klo 12 aikaan yöllä ja ettei siihen aikaan ketään kieltäytyneitä wietty rintamalle, seikka, jonka todistaa sekin, että mainitut asewelwollisuudesta kieltäytyneet myöhemmin wietiin kaikki kerrallaan Waasaan harjoituksiin. Kun huhuja miesten murhasta liikkui, johtui walittaja edelleen tiedustelemaan täkäläisen waiwaistalon hoidokkeilta, ja kertoiwatkin nämä hänelle, että mainittuun aikaan maaliskuun loppupäiwinä 1918, he oliwat eräänä iltana saaneet käskyn lähteä hautaamaan kahdeksaa tuntematonta ruumista, jotka oli tuotu hautausmaan leikkuuhuoneen eteen. Hoidokit oliwat täyttäneetkin käskyn ja kertoiwat he, että ruumiit oliwat olleet siwiilipuwuissa, eiwät siis wenäläisiä, eikä sotilaita, ja että niitä jokaista oli ammuttu päähän sekä että ne haudattiin yöllä ilman mitään hautausmenoja ammuttujen wenäläisten hautojen wiereen.

Ei woi tulla muuhun johtopäätökseen kuin että nämä 8 ruumista oliwat juuri nuo miehet, jotka oliwat Raatista haettu ja että niiden joukossa oliwat myös mainitut Winkweljekset ja Heikkinen. Heidät on siis raa'asti murhattu ja „tutkimukset" owat wääristeltyjä. Miehet, joiden ainoa „rikos" oli, etteiwät seuranneet laitonta asewelwollisuuskutsuntaa, lopetettiin noin katalasti! On mitä jyrkimmin waadittawa uutta tutkimusta asiasta ja syylliset saatawa wastuuseen teostaan. Kaupungilla huhutaan itsepintaisesti, että poliisilaitoksessa olisi henkilöitä, jotka tietäisiwät sangen paljon tästä tapauksesta. Heidä on saatawa puhumaan totuus j asiaan saatettawa selwyyttä.